

ΕΠΙΤΟΜΗ
937- LA²²¹
16-6-12

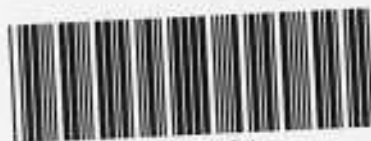
ΕΠΙΤΟΜΗ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

(ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΑΣΤΙΚΟΝ ΚΩΔΙΚΑ)

(ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	
ΑΡ. ΕΠ.	73954
COMP.	
ΤΑΞΙΝ.	
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ	

00173954

ΕΚΔΟΤΗΣ: ΑΡΓΥΡΟΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗΣ
ΑΘΗΝΑΙ 1960

Πάν γνησίον αντίτυπον φέρει τὴν κατωθί ὑπογραφήν

A handwritten signature in black ink, consisting of several fluid, overlapping strokes. The signature is positioned over the text above it.

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ*

(ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΑΣΤΙΚΟΝ ΚΩΔΙΚΑ)

Γενικαί παρατηρήσεις. Τό Ο.Δ. περιέχεται εἰς τό τέταρτον βιβλίον τοῦ ΑΚ (1346 - 1710), προϋποθέτον, διά τήν εὐχερῆ αὐτοῦ κατανόησιν, τήν γνώσιν τῶν τριῶν προηγουμένων βιβλίων. Καλεῖται δέ Οἰκογενειακόν Δίκαιον τό μέρος τοῦ Ἀστικοῦ Δικαίου ὅπερ πραγματεύεται περί τῶν οἰκογενειακῶν δικαιωμάτων* τὰ δικαιώματα ταῦτα ἀποτελοῦσιν ἀναγνώρισιν ὑπό τοῦ Δικαίου σχέσεων ἀπορροουσῶν ἐκ τῆς ἐννοίας τῆς οἰκογενείας (δηλ. τοῦ συνόλου τῶν διά τοῦ γάμου καί τῆς συγγενείας συνδεομένων προσώπων) καί ἥτις οἰκογένεια σκοπεῖ τήν πλήρωσιν τῆς ἀτελοῦς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου (γάμος, παιδοποιία, διατροφή κλπ.). Αἱ ὑπό τοῦ δικαίου ρυθμιζόμεναι σχέσεις αὗται, δηλ. τὰ οἰκογενειακά δικαιώματα, εἶναι φύσεως διττῆς, δηλ. ἢ καθαρῶς προσωπικά δικαιώματα (προσωπικά σχέσεις συζύγων, γονέων καί τέκνων) ἢ περιουσιακά οἰκογενειακά δικαιώματα (προίξ, διατροφή κλπ.), ἐφ' ὧν ἐφαρμόζονται διατάξεις ἐνοχικοῦ καί ἐμπραγματοῦ δικαίου. Ἀλλά προσωπικά δικαιώματα εἶναι, ὡς γνωστόν, καί τὰ ἐνοχικά δικαιώματα* περί τῆς διαφορᾶς ἥτις ὑπάρχει μεταξύ τῶν οἰκογενειακῶν καί τῶν ἐνοχικῶν δικαιωμάτων ἐγένετο λόγος ἐν τῷ Ἐνοχικῷ Δικαίῳ (§ 52 II) τονίζομεν καί ἐνταῦθα ὅτι τό ἀντικείμενον τῆς ἐνοχῆς ἤρηται ἐκ τῆς βουλήσεως τῶν μερῶν, τό ἀντικείμενον τῆς οἰκογενειακῆς σχέσεως εἶναι κατ' ἀνάγκην ὠρισμένον καί δέν ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς βουλήσεως τῶν μερῶν (jus cogens), ἡ ἐνοχή εἶναι πρόσκαιρος σχέσις, ἐνῶ ἡ οἰκογενειακή σχέσις εἶναι διαρκῆς· αἱ οἰκογενειακαί σχέσεις καθιστῶσιν, ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῶν, ὅλως προσωπικόν τόν ἐν αὐταῖς ὑπάρχοντα δεσμόν καί εἶναι ἀμεταβίβαστοι.

Ἡ οἰκογένεια, δημιουργουμένη, ὡς εἶπομεν, διά τοῦ γάμου καί τῆς συγγενείας, δέν εἶναι κατασκευάσμα τοῦ Νόμου, δέν εἶναι, κυρίως εἰπεῖν, ἐννομος σχέσις, ἀλλά πρωτίστως ἠθική σχέσις, ἀποτέλεσμα ἠθικῆς καί φυσικῆς καταστάσεως, οὕτω δέ συντεταγμένη εἰσέρχεται εἰς τήν σφαῖραν τοῦ Δικαίου καί ὑποβάλλεται εἰς τό

* Συνοψομογραφαί: ΟΔ=Οἰκογενειακόν Δίκαιον, ΑΚ=Ἀστικός Κῶδιξ, ΕΑΚ=Ἑλληνικός Ἀστικός Κῶδιξ, Εἰσ. Ν.=Εἰσαγωγικός Νόμος τοῦ ΑΚ, ΡΔ=Ρωμαϊκόν Δίκαιον. Ἀριθμοί ἀνευ ἑτέρου σημειώματος δηλοῦσθε ἄρθρα τοῦ ΑΚ.

κῦρος τοῦ Νομοθέτου προστατευομένη χάριν τῆς πολιτείας (τῆς ὁποίας ὁμῶς προϋπῆρξε καί ἦς ἀπετέλεσε τὸν πρόδρομον). Καί περὶ μὲν τοῦ γάμου γενήσεται λόγος κατωτ. ἐν Κεφ. Α', περὶ δὲ τῆς συγγενείας παρατηρητέα τὰ ἑξῆς :

Περὶ τῆς συγγενείας πραγματεύονται τὰ ἄρθρα 1463 καὶ 1464 Α.Κ. Ἡ συγγένεια διακρίνεται εἰς τὴν ἐξ αἵματος καὶ τὴν ἐξ ἀγχιοστείας (συγγένειαν) ἢ πρώτη στηρίζεται ἐπὶ τῆς γεννήσεως, ἢ δευτέρα ἐπὶ τοῦ γάμου ('). Ἡ ἐξ αἵματος συγγένεια διακρίνεται εἰς κατ' εὐθειᾶν γραμμὴν ἢ συγγένειαν μεταξὺ ἀνιόντων καὶ κατιόντων (καὶ τοιαυτὴ εἶναι ἡ σχέση δύο προσώπων ὧν τὸ ἓν κατάγεται ἐκ τοῦ ἄλλου) καὶ συγγένειαν ἐκ πλαγίου (καὶ τοιαυτὴ εἶναι ἡ σχέση δύο προσώπων καταγομένων ἐκ τοῦ αὐτοῦ τρίτου προσώπου, π.χ. ἀδελφῶν). Ἀναφορικῶς πρὸς τὴν συγγένειαν ἰσχύει ὁ κανὼν (1463) τῶν gradus quot generaciones, τόσοι βαθμοὶ ὄσαι καὶ γεννήσεις, δηλ. ὁ βαθμὸς τῆς συγγενείας ὀρίζεται ἐκ τοῦ βαθμοῦ τῶν ἐμφιλοχωρουσῶν γεννήσεων ('). Τὸ ἐξώγαμον τέκνον, δηλ. τὸ μὴ γνήσιον τοιοῦτον, δὲν θεω-

1. •Συγγένεια, ὁμογενίαν θεῶν κοινωνία•, Πλάτωνος Νόμοι Ε—Παρά τοῖς ἀρχαιότεροις λαοῖς, εἰδικώτερον παρὰ τοῖς Ἀρίαις, ἡ συγγένεια ἐξημιουργεῖτο ἐκ τῆς κοινότητος τῶν ἱερῶν· συγγενεῖς ἦσαν οἱ ἔχοντες τὰ αὐτὰ ἱερά, τὴν αὐτὴν ἐστίαν. Ἡ συγγένεια ἠκολούθει τὴν ἀρμενογενίαν, ὁ υἱὸς καὶ οἱ κατιόντες αὐτοῦ δὲν εἶχον συγγενεῖαν τινα πρὸς τὴν νυμφευομένην ἀδελφὴν τῶν, ἧτις νυμφευθεῖσα ἔλυε τοὺς συγγενικοὺς δεσμοὺς μετὰ τοῦ πατρικοῦ οἴκου ἐπηρεχομένη εἰς τὰ ἱερά τοῦ συζύγου, πρὸς τὴν οἰκογένειαν τοῦ ὁποίου καθίστατο συγγενής.

2. Πρβλ. καὶ Ἄρμ. 4, 7, 1. . . •ἡ συγγένεια διακρίνεται εἰς τρία· εἰς ἀνιόντας καὶ κατιόντας καὶ τοὺς ἐκ πλαγίου. Καὶ ἀνιόντες μὲν εἰσὶν οἱ ἡμῶς γεγεννηκότες ὅσοι πατήρ, μήτηρ, πάππος καὶ μάμη καὶ οἱ τούτων ἀνωτέρω. Κατιόντες δὲ οἱ ἐξ ἡμῶν γεννώμενοι, οἷον υἱὸς, θυγάτηρ, ἔγγονος, ἔγγονῆ καὶ οἱ τούτων κατώτεροι. Ἐκ πλαγίου δὲ οἱ μήτε ἡμῶς γεγεννηκότες, μήτε ἐξ ἡμῶν γεννώμενοι, τῆς δὲ αὐτῆς γονῆς καὶ ρίζης κενωινωνηκότες, οἷον ἀδελφός, ἀδελφὴ, θεῖος, θεία, ἀνεψιός, ἀνεψιά, ἐξαδελφός, ἐξαδελφῆ, καὶ οἱ ἐκ τούτων καταγόμενοι• Καὶ Ἄρμ. 4,7,4. . . ἐπὶ δὲ τῶν ἐκ πλαγίου, ὡς εἴρηται, δεῖ ἀνιέναι ἐπὶ τὸ τῆς συγγενείας αἴτιον πρόσωπον τὰς γεννήσεις ἀριθμοῦντα καὶ πάλιν κατιέναι ψηφίζοντα τὰς γεννήσεις μέχρις οὗ ἔλθωσιν εἰς τὸ πρόσωπον περὶ οὗ ἡ ζήτησις. Εἰ γὰρ τις σέ ἐρωτήσῃ, ὁ ἀδελφός πόστου ἐστὶ βαθμοῦ; λέγε δευτέρου· ἀνέρχου πρὸς τὸν πατέρα, ἰδοὺ μία γέννησις, ἀπὸ τοῦ πατρὸς πρὸς σέ ἓνα βαθμὸν ἀπετέλεσε· εἴτα ἐπειδὴ κῦρις τὸ αἴτιον τῆς γεννήσεως πρόσωπον κάτελλε πρὸς τὸν ἀδελφόν προστ. εἰς ἐνταῦθα δευτέραν γέννησιν ἰδοὺ δύο γεννήσεις, δύο βαθμοὺς ἀπετέλεσαν· οὐκοῦν καλῶς εἴρηται ὡς ὁ ἀδελφός δευτέρου βαθμοῦ ἐστὶ· πάλιν ἐάν τις σέ ἐρωτήσῃ, ὁ θεῖος πόστου ἐστὶ βαθμοῦ; λέγε τρίτου· ἀνάγκη γὰρ σέ ἀνιέναι ἐπὶ τὸν σὸν πατέρα καὶ λέγειν ἐμὲ ἐγέννησεν ὁ πατήρ, τὸν πατέρα ὁ πάππος, ἰδοὺ δύο γεννήσεις ὁ αὐτός πάππος τὸν ἐμὸν θεῖον, ἰδοὺ τρεῖς γεννήσεις τρεῖς βαθμοὺς ἀπετέλεσαν· ὡστε τρίτου μοῖ ἐστὶ βαθμοῦ ὁ θεῖος. Οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν ἑξῆς τῶ αὐτῶ προσέχων κανόνι δόνασαι καταλαβεῖν τοὺς βαθμοὺς· Ἄρμ. 4,7,3. . . ἐπὶ τῶν κατιόντων εὐχερὲς τοῦτο· οἷον ὁ υἱὸς μου πόστου μοῖ ἐστὶ βαθμοῦ; ἐγὼ ἔτεκον, ἰδοὺ μία γέννησις, ἓνα βαθμὸν ἀπετέλεσεν· οὐκοῦν πρώτου μοῖ ἐστὶ βαθμοῦ. Ὁ ἔγγονος πόστου; ἐγὼ ἐγέννησα τὸν υἱόν καὶ ὁ υἱὸς τὸν ἔγγονον, ἰδοὺ δύο γεννήσεις δύο βαθμοὺς ἀπετέλεσαν· οὐκοῦν ὁ ἔγγονος δευτέρου ἐστὶ βαθμοῦ· τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ προεγγόνου ἐφεξῆς καὶ ἀπεγγόνου· Ὅμοιος καὶ ἐπὶ τῶν ἀνιόντων· ὁ πατήρ πόστου ἐστὶ βαθμοῦ; ἐμὲ ἐγέννησεν ὁ πατήρ· ἰδοὺ

ρίται ως συγγενές ἐξ αἵματος (πρώτου βαθμοῦ) πρὸς τὸν δι' αναγνωρίσεως πατέρα αὐτοῦ, ὁπωσδήποτε τῆς αναγνωρίσεως γινομένης (1463 § 2, 1532 ἐπ.) (πρβλ. καὶ κατ. σελ. 12). Ἐπὶ τῆς ἐκ πλαγίου συγγενείας καὶ ἐιδικώτερον ἐπὶ τῶν ἀδελφῶν, ὀνομάζομεν ἀμφιθεαλεῖς τοὺς κατάγομένους ἐκ κοινῶν γεννητέρων, ἑτεροθεαλεῖς δὲ τοὺς μὴ ὄντας τοιοῦτους (ἄρρητοι, ἀρρητοί).

Πρὸς συμπληρώσιν τῶν περὶ συγγενείας εἰρημένων προσθετέα τὰ ἑξῆς: κηδεστία ἢ ἀγχιστεία (1464) ἢ διγένεια (κοινῶς συμπθερία) καλεῖται ἡ δι' ἑνὸς γάμου ἑνώσις δύο γενῶν ὁ γάμος δηλ. δημιουργεῖ θεσμὸν οὐ μόνον μεταξὺ τῶν ἐρχομένων εἰς γάμου κοινωνίαν, ἀλλ' ἔτι καὶ συγγένειαν (ἐξ ἀγχιστείας) ἑκάστου τῶν συζύγων καὶ τῶν συγγενῶν αὐτοῦ πρὸς τοὺς συγγενεῖς τοῦ ἄλλου, ἑκάστος δηλ. τῶν ἐξ αἵματος συγγενῶν ἑκατέρου τῶν συζύγων εἶναι κατὰ τὴν αὐτὴν γραμμὴν καὶ βαθμὸν ἐξ ἀγχιστείας συγγενῆς πρὸς τὸν ἄλλον, τῆς συγγενείας ταύτης ἐξακολουθοῦσης καὶ μετὰ τὴν λύσιν ἢ ἀκύρωσιν τοῦ γάμου, ἐξ οὗ παρήχθη, καὶ ἐπαγούσης νομικὰ ἀποτελέσματα: (κώλυμα γάμου, κατωτ. σελ. 11) ὥστε ἑκάστος σύζυγος (π.χ. Α) εἶναι κηδεστής πρὸς τοὺς συγγενεῖς τοῦ ἄλλου (Β) καθ' ἡν γραμμὴν καὶ βαθμὸν ὁ τελευταῖος αὗτος (Β) εἶναι πρὸς αὐτοὺς ἐξ αἵματος συγγενῆς (πρὸς τὸν πενθέρου μου εἶμαι κηδεστής πρώτου βαθμοῦ, πρὸς τὸν γυναικάδελφόν μου εἶμαι δευτέρου βαθμοῦ κλπ.). Οἱ σύζυγοι πρὸς ἀλλήλους δὲν ἀποτελοῦσι βαθμὸν συγγενείας (συνεπῶς δὲν ἀριθμοῦνται πρὸς εἴσοσιν τῆς περιττέρω συγγενείας), διότι *unius personae figuram habent*. Τέλος τριγενεία καλεῖται ἡ διὰ δύο γάμων ἑνώσις τριῶν γενῶν (ὁ πατριὸς καὶ ἡ σύζυγος τοῦ προγονοῦ εἶναι κηδεσταί ἐκ τριγενείας εἰς πρῶτον βαθμὸν).

Ἡ ἐπιτροπεία, περὶ ἧς ὁ ΑΚ πραγματεύεται εἰς τὰ τελευταῖα κεφάλαια τοῦ τετάρτου βιβλίου (ἄρθρ. 1589 ἐπ.), κυρίως εἰπεῖν, δὲν ἀποτελεῖ οἰκογενειακὴν σχέσιν, ἀλλὰ ἀναπλήρωμα οἰκογενειακῆς σχέσεως ἀνεπλήρωσα τὴν ἐλλείπουσαν πατρικὴν ἐξουσίαν καὶ περιληφθεῖσα εἰς τὸ Οἰκογενειακὸν Δίκαιον λόγῳ τῆς ὁμοιότητός τῆς πρὸς ἐκείνην.

μία γέννησις ἑνα βαθμὸν ἀπέτελεσεν ὥστε οὖν πρώτου μοῦ ἐστὶ βαθμοῦ ὁ πάππος πᾶσαι ἐμὲ ἐγέννησεν ὁ πατήρ, τὸν πατέρα ὁ πάππος, ἰδοὺ δύο γεννήσεις δύο βαθμοὺς ἀπέτελεσαν ἔστιν οὖν ὁ πάππος δευτέρου βαθμοῦ. Τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ μητρὸς καὶ μάμμης καὶ πάντων τῶν ἀνιόντων ἀρρένων καὶ θηλειῶν.

(ΓΑΜΟΣ ΚΑΙ ΜΝΗΣΤΕΙΑ)

1. Ὅρισμός καὶ σύναψις τοῦ γάμου. Κωλύματα τούτου (1350—1366). Ἐν τῷ ΑΚ δὲν αναγράφεται ὁρισμός τοῦ γάμου (ὡς π.χ. τῆς μνηστείας, 1346), ἀφιέμενος εἰς τὴν ἐπιστήμην· ἐν τῷ Ρ Δ καὶ δὴ ἐν D 23.2.1. Βασ. 28.41, ὁ Μοδεστίνος ὠριζε τὸν γάμον ὡς «άνδρὸς καὶ γυναικὸς συνάψαν καὶ συγκλήρωσιν τοῦ βίου παντός, θείου τε καὶ ἀνθρωπίνου δικαίου κοινωνίαν»· θὰ ἡδυνάμεθα νὰ δοῦσώμεν τὸν γάμον ὡς τὴν ὑπὸ τοῦ Δικαίου ἀναγνωριζομένην σύνθετον ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς πρὸς πλήρη καὶ διὰ παντός κοινωνίαν φυσικοῦ καὶ ἠθικοῦ βίου (!). Ὁ γάμος εἶναι σύμβασις οὐχὶ ἐνοχικὴ ἀλλ' οἰκογενειακὴ, ἀλλὰ καὶ σχέσις διεπομένη ὑπὸ τῶν κανόνων τῆς θρησκείας καὶ τῆς ἠθικῆς (?)· ἐν τῷ γάμῳ συμπράττουσι δύο ἐξουσίαι, ἡ πολιτεία καὶ ἡ ἐκκλησία (?)· ἡ πολιτεία θεμεριεῖ τὸν γάμον ὡς συνάλλαγμα, ἡ ἐκκλησία ὡς μυστήριον (χωρὶς ὅμως νὰ εἶναι ἐξηκριβωμένον· ὅτε ἡ ἐκκλησία κατέταξε τὸν γάμον μεταξὺ τῶν μυστηρίων). Τὴν παλλακειαν (concubinitas) δὲν ἀναγνωρίζει οὔτε ἀνέχε-

1. Τοῦναντίον παρὰ τοῖς ἀρχαιοτέροις λαοῖς ὁ γάμος ἀπέβλεπε μᾶλλον εἰς ἐξυπρέτην ὀλικῶν συμφερόντων· ἡ «δάμαρ» δὲν ἦτο ἡ κοινωνὸς τῆς εὐτυχίας ἢ τῶν ἀτυχιῶν τοῦ συζύγου, δὲν ἦτο ἡ Gaia τοῦ Gaius, ἀλλὰ ἡ τεκνοποιὸς δι' ἧς θὰ διεγωνίζετο τὸ γένος διὰ «νομίμου» (καὶ οὐχὶ ἀπλῶς «φυσικοῦ») τέκνου· ἂν μὴ ἐτεκνοποιεῖ, ἐξεδιώκετο ἐπὶ ἀγῶνι. Ἡ τεκνοποιία λοιπὸν ἀπετέλει τὸν σκοπὸν τοῦ γάμου. Σὺν τῷ χρόνῳ καὶ ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τοῦ Χριστιανισμοῦ, τὸ ἠθικὸν στοιχεῖον ἐπεκράτησε, ἡ ἀγῶνις δὲν ἐπήγετο λύσειν τοῦ γάμου (πρβλ. καὶ κατωτέρω ἐν τῷ κειμένῳ, καὶ κατωτ. σημ., σελ. 7 σημ. 1).

2. Ἄφ' ἑτέρου δὲν ὑπάρχει, μέχρι τοῦδε τοῦλάχιστον, παρ' ἡμῖν ὑποχρέωσις πρὸς σύναψιν (μνηστείας καὶ) γάμου· φορολογία ἀγαμίας, ἥτις ἐπεβλήθη ἀλλαχοῦ, δὲν εἰσεκόμασεν εἰσέτι παρ' ἡμῖν. Τοῦναντίον ἐν Πλούταρχῳ Λυκούργ. 15 μαρτυρεῖται ἡ «γραφὴ ἀγαμίου» κατὰ τῶν ἀγάμων, ἡ ὁποία ὁμοῦ μὲ τὴν «γραφὴν ὀφισγαμίου» καὶ τὴν «γραφὴν κακογαμίου» (εἰσηγουμένην κατὰ τῶν ἀναξίων ἑαυτοῖς γυναῖκα λαμβανόντων) σκοπὸν εἶχον νὰ προαγάγωσι τὰς ἀνάγκας τῆς πολιτείας, ἐνδιαφερομένης διὰ γενναίους καὶ ὑγιεῖς στρατιώτας· ἡ ἀτομικὴ εὐδαιμονία καὶ τὰ ἰδιαιτέρα συμφέροντα ἐτίθεντο εἰς δευτέραν μοῖραν. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Πλάτων (Νόμοι Δ/721 καὶ ζ/773) νομίζει—φεῦ!—ὅτι ὁ μὴ νομφευόμενος μέχρι τοῦ 35 ἔτους πρέπει νὰ ζημιώται «χρήμασι τε καὶ ἀτιμίᾳ»· «τὸν γὰρ τῇ πόλει δεῖ συμφέροντα μνηστεύειν γάμον ἕκαστον, οὐ τὸν ἥδιον αὐτῷ».

3. Ὁ L e h n a n n (Familienrecht, 1948 σελ. 9) ἰδιαίτερος καὶ εὐγλωττῶς τονίζει τὸ ἐνδιαφέρον ὅπερ αἱ δύο αὐταὶ μεγάλαι δυνάμεις—Πολιτεία καὶ Ἐκκλησία—δεικνύουσιν ἀναφορικῶς πρὸς τὸν γάμον, καὶ τοὺς λόγους τοῦ ἐνδιαφέροντος τούτου.

ται τὸ σύγχρονον δίκαιον (*) καὶ μόνον προστατεύει τὰ ἐξώγαμα τέκνα. Ὁ Χριστιανισμὸς, ἐπὶ νέων ἠθικῶν βάσεων ἀνυψώσας τὸν γάμον (Ματθαίου ΙΘ. 4, Μάρκου Ι. 6), κατεδίωξε τὴν παλλακείαν θεωρήσας ταύτην ὡς πορνείαν καὶ ἀπειλήσας ἀφορισμὸς ὁ Λέων ὁ Σοφὸς διὰ τῆς Νεαρᾶς 91 ἀπηγόρευσε τὴν παλλακείαν ὀρίσας ὅτι «μεταξὺ ἀγαμίας καὶ γάμου οὐκ ἔστιν ἀκατηγόρητον τὸ γινόμενον» (2) ὁ Ποινικὸς Νόμος (ἄρθρ. 658) ἐκόλαζεν ἄλλοτε τὴν παράνομον συνοίκησιν ἀνδρὸς καὶ γυναικός, ὁ δὲ ΑΚ μίαν ἔνωσιν ἀναγνωρίζει, τὸν γάμον, καὶ δὴ τὴν μονογαμίαν.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν σύναψιν τοῦ γάμου παρατηρητέα τὰ ἑξῆς: Ὁ ΑΚ (1367) ἐμμένων εἰς τὰς προσταγὰς τοῦ τέως κρατοῦντος Δικαίου (Νεαρὰ 89 Λέοντος τοῦ Σοφοῦ) ἀπήτησε τὴν ἱερολογίαν ὡς στοιχεῖον τοῦ γάμου τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, γινομένην ὑπὸ ἱερέως τῆς ἐκκλησίας ταύτης, ὀρίσας ὅτι ἀνευ τοιαύτης ἱερολογίας γάμος δὲν ὑφίσταται (εἶναι ἀνυπόστατος) (3). Ἐκτὸς ὁμῶς τοῦ προαπαιτουμένου τούτου διὰ τὴν ἔγκυρον τοῦ γάμου σύναψιν ἀπαιτεῖται (1351) ὁ μελλόνυμφος νὰ μὴ ᾖ ἀνίκανος πρὸς τὸ δικαιοπρατεῖν καὶ νὰ συντρέχωσι τὰ γνωστὰ προαπαιτούμενα πάσης δικαιοπραξίας (βούλησις, δῆλωσις, συμφωνία βουλήσεως καὶ δηλώσεως) (πρβλ. καὶ κατωτ. ὑπ' ἀριθ. III) (4), εἰδικώτερον δὲ ἀπαιτεῖται ὅπως οἱ μελλόνυμφοι: α) ἔχωσιν ὠριμον ἡλικίαν, δηλ. ὁ μὲν ἀνὴρ ἔχη συμπληρωμένον τὸ 18 ἔτος τῆς ἡλικίας του, ἡ δὲ γυνὴ τὸ 14 (1350) (ἀντὶ τοῦ 14 καὶ 12 ὡς

1. Παρὰ τοῖς ἡμετέροις προγόνοις ἡ «παλλακὴ» ἀπετέλει μίαν μέσην κατάστασιν μεταξὺ νομίμου γυναικός καὶ ἑταίρας ὁ Δημοσθένης (κατὰ Νεαρᾶς 1386) μᾶς πληροφορεῖ σχετικῶς: «τὰς μὲν γὰρ ἑταίρας ἡδονῆς ἔνεκ' ἔχομεν τὰς δὲ παλλακὰς τῆς καθ' ἡμέραν θεορασίας τοῦ σώματος τὰς δὲ γυναῖκας τοῦ παιδοποιεῖσθαι γνησίως καὶ τῶν ἔνδον φύλακα πιστὴν ἔχειν» ὁ ἐπ' αὐτοφῶρῳ καταλαμβανόμενος εἰς γαμικὴν κοινωνίαν μετὰ παλλακῆς ἄλλου ἐπιτρέπεται νὰ φονεῖται παρ' αὐτοῦ ὡς εἰ ἦτο μοιχὸς νομίμου συζύγου (Λυσίας, ὑπερ' Ἐρατοσθένους φόνου) ἡ ὑπαρξίς προικὸς φαίνεται ὅτι ἦτο τὸ διακριτικὸν γνώρισμα τῆς συζύγου ἀπὸ τὴν παλλακῆν. (Περὶ τῆς παλλακείας παρὰ Ῥωμαίους ὄρα τὰ συγγράμματα τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δικαίου). Ὅπως δὲ ἦτο τὸ γεγονός ὅτι διὰ τινὰς ἐξ αὐτῶν (ὡς διὰ τὴν Βρισηίδα, τὴν Κασσάνδραν, τὴν Σκλήραιναν τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου κλπ. τόσα κακὰ ἐπεσώρευθησαν, δεικνύει τὴν σημασίαν ἣτις ἀπεδίδοτο εἰς αὐτάς. Κατὰ τοὺς ὁμηρικούς 15ῖα χρόνους ἡ παλλακεία καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα ἦτο συνηθεσιότης, τὰ δὲ γεννώμενα τέκνα ἦσαν ἐλευθεροὶ ἀσπυροί. Μὴ νομιοῦν δὲ ὅτι παλλακαὶ καθίσταντο τὰ τυχόντα γόνατα μετὰξὺ αὐτῶν ἀναφέρονται ὀνόματα ὡς τῆς Λακαίνης (εἰς ἣν οἱ Ἀθηναῖοι ἀφιέρωσαν χαλκοῦν ἀγαλμα εἰς τὴν Ἀκρόπολιν), τῆς Θεωρίδος, τῆς Ἀσπασίας, τῆς περικαλλοῦς Παγκάστης (παλλακίδος τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου) κλπ. κλπ.

2. Ἐννοεῖται ὅτι ἡ διάταξις δὲν ἠμπόδιζε τὸν αὐτοκράτορα νὰ διατηρῇ εἰς τὸ ἱερὸν παλάτιον τὴν παλλακὴν Ζωὴν, ζώσης τῆς αὐτοκρατείας.

3. Μάλιστα κατὰ τὸ 1366 «αἱ τὰς οὐσιαστικὰς προϋποθέσεις τοῦ γάμου ὀρῶσαι διατάξεις...» ἔχουσιν ἐφαρμογὴν ἀνεξαρτήτως τῆς θρησκείας ἢ τοῦ δόγματος τῶν εἰς γάμον συνερχομένων.

4. Εἰκονικότης ἐπὶ τοῦ γάμου ἀποκλείεται λόγῳ τῆς ἱερολογίας.

ἐπὶ τοῦ τέως Δικαίου⁽¹⁾: γάμος προσώπων μὴ συμπληρωσάντων τὸ ἔτη ταῦτα εἶναι ἄκυρος (1372), τῆς ἀκυρότητος αἰρομένης ἂν ἡ συμβίωσις παρετάθη μέχρι τῆς νομίμου ἡλικίας (18 καὶ 14) (σιωπηρὰ συναίνεσις) (1373) καὶ τῆς ἰσχυροποιήσεως λογιζομένης ἐξ ὑπαρχῆς ὥστε γάμον συνάπτουσι καὶ πρόσωπα περιορισμένης ἰκανότητος πρὸς τὸ δικαιοπρακτεῖν (Γενικαὶ Ἀρχαὶ § 33), ἀλλὰ μόνον ὑπὸ τὰς προϋποθέσεις τοῦ ἀρθροῦ 1352 (κατωτ. ψηφ. γ + δ) β) ἀπαιτεῖται συναίνεσις τῶν εἰς γάμον συνεργησάντων (1350) (ἄλλαις λέξεσιν ὁ γάμος εἶναι σύμβασις)⁽²⁾, ἡ συναίνεσις δ' αὕτη δηλοῦται ἐνώπιον τοῦ ἱερέως ὑπὸ ἀμφοτέρων τῶν μελλονόμφων κατὰ τὴν τέλεσιν τοῦ γάμου (1367), ἥτις δηλωσὶς οὕτω πως γίνεται ἐπισημῶς καὶ δὲν δύναται νὰ ἀντικαταθῇ δι' ἄλλου τινὸς τρόπου δηλώσεως, ἀπαιτούμενη διὰ τὸ κύρος τοῦ γάμου ἡ συναίνεσις αὕτη εἶναι ἀνεπίδεκτος ἀντιπροσωπείας ἢ ἄλλου αὐτοπεριορισμοῦ τῆς βουλήσεως (αἰρέσεως, προθεσμίας) ὡς καὶ τοῦ δρου (1350), ὅτε τούτων ἀντιστρατευομένων εἰς τὴν οὐσίαν καὶ τὴν ἠθικὴν τοῦ γάμου ἀξίαν. Μὴ ἀπούσης συναίνεσεως ὁ γάμος εἶναι ἄκυρος, τῆς ἀκυρότητος ὅμως αἰρομένης ἂν ἐπηκολούθησε τοιαύτη (συναίνεσις) (1373). Ἀπαιτεῖται γ) ὅπως τὰ μέρη νοώσι τὸ πραττόμενον· ἐλλείψει τοῦ προσπατιομένου τούτου οἱ πρὸς τὸ δικαιοπρακτεῖν ἀίκανοι (Γεν. Ἀρχαὶ § 33) (128), οἱ μὴ ἔχοντες συνείδησιν τῶν πραττομένων ἢ ἔνεκα πνευματικῆς νόσου στερούμενοι τῆς χρήσεως τοῦ λογικοῦ (131) συνάπτουσι γάμον ἄκυρον, οἱ δὲ παροδικῶς ἔστερημένοι τῆς χρήσεως τοῦ λογικοῦ δὲν συνάπτουσιν ἔγκυρον γάμον ἐφ' ὅσον διαρκεῖ ἡ κατάστασις αὐτῶν αὕτη ἢ ἀκυρότης γάμου

1. Ἡ ἡλικία διέφερε παρὰ τοῖς διαφόροις λαοῖς καὶ ἐποχαῖς Ἐν Σπάρτῃ οἱ γάμοι εἶβι νὰ τελῶνται ἐν «ἀκραῖς σωματίων» ἀπῆταιτο δηλ. ἡλικία 30 ἐτῶν διὰ τὸν ἄνδρα καὶ 18 διὰ τὴν γυναῖκα. Ἐν Ἀθήναις ἰκανός ἦτο ὁ περατώσας τὰς σπουδὰς του καὶ δούς τὸν ὄρκον τοῦ πολίτου, δηλ. 18 ἐτῶν ἄνδρ. γυνὴ δὲ ἐτῶν 15. (πρβλ. καὶ Πλάτωνος Νόμοι σ' 785).

2. Γεώματος χάριν παρατίθειεν σχετικῶς καὶ τὰ ἑξῆς: Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἡ ἀρπαγὴ τῆς γυναικὸς ἦτο ὁ συνήθης τύπος δι' οὗ συνήπτετο ὁ γάμος⁽³⁾, οἱ δὲ θεοὶ εἶδον πρὸς τοῦτο τὸ παράδειγμα (Ζεὺς - Εὐρώπη, Ἄρτεμις - Ενδυμίων, Πλούτων - Περσεφόνη κλπ.). Οἱ ἄνθρωποι ἐμιμοῦντο τοὺς θεοὺς τῶν παλλὰς δὲ πρὸς ἀποσπῆν ἐρίδων ἀντικαθίστων τὴν ἀρπαγὴν διὰ προκηρύξεως ἀγῶνων, ὧν ἑπαθλὸν ἦτο ἡ κόρη ἰούτως ὁ Ἴκαρος, ὁ Δαναός· οἱ ἀρπαγαὶ ὅμως ἀποτελοῦσι τὸν κανόνα· ὁ Θησεύς ἀπάγει τὴν Ἀριάδην τὴν Φαίδραν καὶ αὐτὴν τὴν Ἑλένην (πρὶν ἢ αὕτη συζευχθῆ τῷ ἀτυχῆ Μενελάῳ) ἢ Μήδεια ἀπάγεται παρὰ τοῦ Ἰάσονος κλπ. Ἡ ἀρπαγὴ ἀποτελεῖ γαμηλίαν τύπον, ἐπίσημον μεταφορὰν τῆς γυναικὸς εἰς τὸν συζυγικὸν οἶκον, ἀπέβη συνήθεια γενικὴ, ἥτις ὅμως παλλὰς ἔφερε καὶ συμφορὰς. Ἡ ἐκκλησία ἀντιδρῶσα ἐθεώρησε τὴν ἀρπαγὴν ὡς κώλυμα γάμου, ὅπερ καὶ οἱ αὐτοκράτορες ἐπεκύρωσαν.

⁽³⁾ Ἐτερος τύπος ἦτο ἡ ἀγορὰ τῆς γυναικὸς καὶ ἐδῶ οἱ θεοὶ εἶχον, φυσικὰ, τὸ προβάδιμα· ὁ χιολὸς Ἥφαιστος καταβάλλει «Ἔθνα» εἰς τὸν Δία ἵνα λάβῃ σύζυγον τὴν θυγατέρα του Ἀφροδίτην, ὧν τὴν ἐπιστροφήν τοῦ ὀπασχόντου μετὰ τὴν συνεύρεσιν Ἀφροδίτης καὶ Ἄρεως (πρβλ. Ἐνοχικόν μου³ σελ. 37). Ἡ οὕτω πως ἀγοραζομένη ἐν Ὀμήρῳ ἀναφέρεται μὲ τὸ ὄνομα «ἀλαθηβοία» (πολλοὺς βούς προσπορίζουσα τῷ πατρὶ) γνωστὸν ὅμως ὅτι ὁ παρθασίλευς τῶν Ἀχαιῶν Ἀγαμέμνων ἤθελε νὰ ἐκδώσῃ τὴν ἀτυχῆ του θυγατέρα τῷ Ἀχιλλεῖ «ἀνάδνον».

συναφθέντος παρ' ανικάνου προς τὸ δικαιπρακτεῖν αἴρεται ἂν τὸ πρόσωπον καταστάν ἱκανὸν πρὸς δικαιπραξίαν ἀνεγνώρισε τὸν γάμον (1373 § 3). Κατὰ τὸ ἀρθρ. 1352 ΑΚ (πρβλ. καὶ ἀρθρ. 129) καὶ ἀνήλικος περιορισμένης ἱκανότητος συνάπτει ἔγκυρον γάμον ἀλλὰ μόνον τῇ συναινέσει τοῦ ἐξουσιαστοῦ πατρὸς ἢ τῆς ἐχοῦσης τὴν ἐπιμέλειαν μητρὸς, τοῦ ἐπιτρόπου ἢ κηδεμόνος, ὧν τὴν ἀδειαν δύναται ν' ἀναπληρώσῃ τὸ δικαστήριον δι' ἀποφάσεώς του ἐκδιδόμενης κατὰ τὴν ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασίαν καὶ μετ' ἀκρόασις τῶν πλησιεστέρων συγγενῶν τοῦ μελλονόμενου, ἐφ' ὅσον αὕτη εἶναι εὐνατὴ (δρακ. καὶ ἀρθρ. 1497 καὶ κατωτ. κεφ. Γ) δ) ἀπαιτεῖται συναινέσεις ἀλλῶν τινῶν προσώπων προκειμένου περὶ γάμου προσώπου ἀνηλικίου περιορισμένης ἱκανότητος (1352, 129), ὡς εἴπομεν μικρὸν ἀνωτέρω μὴ ὑπόσης τοιαύτης συναινέσεως ὁ γάμος εἶναι ἄκυρος, αἴρεται ὁμοῦς ἢ ἀκυρότης (1373 § 4) εἰάν ὁ πατὴρ ἢ ἡ μήτηρ ἢ ὁ ἔχων ἐπιμέλειαν τοῦ προσώπου ἢ τὸ δικαστήριον ἢ αὐτὰ τοῦτο τὸ πρόσωπον καταστάν ἱκανὸν ἐνέκριναν τὸν γάμον (').

Ἐρωτᾶται: ἀπαιτεῖται ἱκανότης πρὸς συνάφειαν ὡς προαπαιτούμενον τοῦ κύρους τοῦ γάμου; ὁ ΑΚ δὲν περιέλαβε ταύτην μεταξὺ τῶν προαπαιτούμενων, ἀλλ' ἀπλῶς ὥρισεν αὐτὴν ὑπὸ τὰς ἐν 1446 προϋποθέσεις ὡς λόγον διαζυγίου.

Τέλος, πρὸ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ τελευταίου προαπαιτούμενου τοῦ κύρους τοῦ γάμου (κωλυμάτων ἀνυπαρξία) παρατηρητέα τὰ ἐξῆς: Τὰ ἀρθρα 1368 καὶ 1369 ΑΚ ἀναγράφουσι διατυπώσεις τινὰς διὰ τὴν τέλεισιν τοῦ γάμου, ὧν ὁμοῦς ἢ παράβασις ἐφέλκεται εὐθύνας τῶν ἱερῶν οὐχὶ ὁμοῦς ἀκυρότητα τοῦ γάμου· οὕτω διὰ τὴν τέλεισιν τοῦ γάμου ἀπαιτεῖται ἀδεια τοῦ ἐπισκόπου, εἰς τὴν περιφέρειαν τῆς ἐπισκοπῆς τοῦ ὁποίου θὰ τελεσθῇ ὁ γάμος καὶ ἣτις ἀποτελεῖ διαταγὴν τοῦ ἐπισκόπου πρὸς τὸν ἱερέα πρὸς τέλεισιν τοῦ γάμου, ἐκδίδεται δὲ ἢ ἐν λόγῳ ἀδεια μετὰ προηγουμένην ἔρευναν «ὅν συντρέχουσιν οἱ νόμιμοι ὄροι διὰ τὸν αἰτούμενον γάμον καὶ ἂν προηγήθῃ ἢ γνωστοποιήσῃς» (περὶ τῆς ἀμέσως κατωτέρω)· περαιτέρω ἐπὶ σκοπῷ «ἀποφυγῆς διγαμιῶν ἢ ἀκύρων γάμων ἢ ἄλλων κοινωνικῶν ἀστοχημάτων» εἰσήχθη διὰ τοῦ κώδικος ὁ ἀγνωστος εἰς τὸ ΡΔ ἀλλαχθὲρ ὁμοῦς ὑπάρχων θεσμὸς τῆς γνωστοποιήσεως τοῦ γάμου, καθ' ὃν τρόπον ἀναφέρει τὸ ἀρθρον 1369 (πρβλ. καὶ Εἰσ. Ν. 72), ἣτις ὁμοῦς γνωστοποιήσῃς δύναται νὰ παραλειφθῇ ἕνεκα σπουδαίων λόγων (1370 § 2). Τέλος διὰ τὸ κύρος τοῦ γάμου ἀπαιτεῖται: ε) κωλυμάτων ἀνυπαρξία. Κώλυμα γάμου (impedimentum matrimonii) καλεῖται πᾶν γεγονός διπρὸ ἢ ἀντιμάχεται εἰς τὴν σύναψιν τοῦ γάμου ἢ τὸν συναφθέντα γάμον καθιστᾷ ἄκυρον. Τὰ κωλύματα τοῦ γάμου (ἀποριθμούμενα ἐν τῷ ΑΚ περιοριστικῶς) διακρίνονται εἰς ἀνα-

1. Κατὰ τὸ ἀρθρ. 73 Εἰσ. Ν. διατηρεῖται ἐν ἰσχύϊ καὶ μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ ΑΚ τὸ ἀρθρ. 9 τοῦ Ν. 2450/1920 περὶ μέτρων πρὸς περιστολὴν λέπρας καὶ τὸ ἀρθρ. 4 τοῦ Α.Ν. 651/1937 περὶ καταπολεμήσεως τοῦ τραχώματος καὶ τῆς κληρονομικῆς σφιλιθῆς, δι' ὧν ἀπαγορεύεται ὁ γάμος μεταξὺ προσώπων πασχόντων ἐκ λέπρας, ἐπιβάλλεται δὲ ἐκδοσις πιστοποιητικοῦ ὑγείας δι' ἄλλας τινὰς νόσους.

βλητικά (=τά αναβάλλοντα την σύνψιν του γάμου, μη επάγοντα όμως ακυρότητα του παρά το κώλυμα συναφθέντος γάμου, 1372) και ανατρεπτικά (=τά καθιστώντα τόν τελειωθέντα γάμον άκυρον). Αναβλητικόν κώλυμα είναι έν μόνον (το του άρθρ. 1365 μη επάγον ακυρότητα γάμου, 1372), δηλ. η παράβασις του δεκαμήνου της άγαμίας: η ζωντοχήρα άφείλει να μη συνάψη νέον γάμον πρό της παρόδου 10 μηνών από της άμετακλήτου λύσεως ή άκυρώσεως του προτέρου γάμου αυτής, και ταύτο ίνα μη επέλθη άβεβαιότης της γονής της ζωντοχήρας τεζάσεως έν τώ μεταξύ, αίρεται τό αναβλητικόν τοτο κώλυμα. Την περίπτωσιν (ούχι της ζωντοχήρας, αλλά) της χήρας δέν προβλέπει ό κώδιξ, ουχ ήττον τό αύτά δέον να δεχθώμεν και διά ταύτην διά την ταυτότητα του νομικού λόγου (').

Τά ανατρεπτικά κώλυματα διακρίνονται εις άπόλυτα και σχετικά αναλόγως του έναν κωλύεται ό γάμος μετά παντός ή μεθ' ώρισμένου προσώπου.

Ανατρεπτικά κώλυματα άπόλυτα: Ταιαύτα είναι: α) ό ύπαρχων γάμος (1354). Υπάρχοντος πρώτου έγκυρου γάμου ό συναπτόμενος δεύτερος είναι άκυρος, μη ισχυροποιούμενος και άν ό πρώτος έλύθη κατόπιν θανάτω ή διαζυγίω ό ποινικός νόμος (άρθρ. 356) κολάζει την διγαμίαν ως πράξιν άξιόποιον λυομένου ή άκυρουμένου δι' άμετακλήτου αποφάσεως του ύπάρχοντος γάμου, δύναται να συναφθί έγκυρος δεύτερος ένάν ύπάρχων γάμος είναι άκυρος τά διά του γάμου τούτου συνδεόμενα πρόσωπα (άνήρ και γυνή) δύναται να επαναλάβωσι την σύνψιν γάμου και πριν ή άμετακλήτως άκυρωθί ό πρώτος β) ό προύπαρξας τρίτος (1355). Η έκκλησία έκπαλαι έδείχθη δυσμενής και προς τόν δεύτερον γάμον ή πολιτεία επέτρεψε τούτον ως και τόν τρίτον (Βασιλείος ό Μακεδών) ('), όν έδέχθη έν τέλει και ή εκκλησία, πλην τέταρτος γάμος πάντοτε άπηγορεύθη θεωρηθείς άκυρος και κατά τόν ήμέτερον ΑΚ άπαγορεύεται ό τέταρτος γάμος ένάν τις όμως των τριών προηγουμένων έκηρύχθη άκυρος (1372) τότε ό (φαινομενικώς) τέταρτος έπιτρέπεται γ) ή έτεροθρησκεία (1353). Οί Βυζαντινοί αυτοκράτορες άπηγόρευον τόν γάμον μεθ' Ιουδαίων ως και μετά παντός μη χριστιανού, θεωρουμένου του γάμου άκυρου και άπαγγελλομένης κατά τας περιστάσεις και της ποινής του θανάτου' ό ΑΚ άπαγορεύει τόν γάμον μεθ' άλλοθρήσκων (Μωσαμεθανών, Ιουδαίων) άπαγγελλομένης άκυρότητας του τοιούτου γάμου (1372). Προς τούς τοιούτους γάμους δέν πρέπει να συγχώμεν τούς μικτούς λεγομένους γάμους, δηλ. τούς γάμους μεταξύ έτεροδόξων, εις ους δηλ. άμφότεροι οι σύζυγοι είναι χριστιανοί, άλλ' ουχι του αύτου δόματος έκ τούτων καλούνται σχισματικοί οι όγίως περί τό δόγματα

1. Πρβλ. και Εισ. Ν. άρθρ. 93.

2. Ο υίός του Βασιλείου Λέων παρεβίασε, καιτοι κυρώσας, τας άρχάς ταύτας άπολέσας τας συζύγους του Θεοφανά, Ζωήν του Ζαούτζα Στυλιανού και Εύδοκίαν και έπιθυμών να νομφευθί την μεθ' ής συνέζη Ζωήν της Καρβινοψίνης και άφορισθείς υπό του Πατριάρχου προέκάλεσε έκκλησιαστικόν σάλον, όστις κατέπαυσε διά συνόδου άπαγορεύσασής τόν τέταρτον γάμον.

δοξάζοντες πλὴν ἀντισυνάγοντες δι' αἰτίαν τινά, αἰρετικοὶ δὲ οἱ διαφέροντες κατὰ τὰ δόγματα καὶ τοιοῦτοι ὑπὸ συνόδου κηρυχθέντες· ὁ γάμος ὀρθοδόξου τοῦ ἀνατολικοῦ δόγματος μεθ' ἑτεροδόξου εἶναι ἔγκυρος μόνον ἐὰν ἱερολογηθῆ ὑπὸ ἱερέως τῆς ἀνατολικῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας (1367 § 2) (ἄλλαι ἀπαιτήσεις τοῦ τέως περὶ μικτῶν γάμων Δικαίου καὶ γενόμεναι πρὸς ἄρσιν τούτων ἐπεμβάσεις ἀνάγονται ἤδη εἰς τὴν ἱστορίαν¹⁾). Μὴ ὑπόσης τοιαύτης ἱερολογίας ὁ γάμος εἶναι ἀνυπόστατος, δ) χειροτονία καὶ μοναχικὴ κούρα (1364)· γάμος μετὰ τὴν χειροτονίαν ἐπισκόπου, πρεσβυτέρου, διακόνου καὶ ὑποδιακόνου, εἶναι ἄκυρος (1372), ἡ Νεαρά 79 Λέοντος τοῦ Σοφοῦ ὀρίζει «καθαίρεσθαι τοὺς μετὰ τὴν χειροτονίαν γαμοῦντας»· τὸ κώλυμα αἴρεται ἀν' οὗτοι καθηρέθησαν, ὅτε μεθίστανται εἰς τὴν τάξιν τῶν λαϊκῶν· προκειμένου περὶ ψαλτῶν καὶ ἄγνωστων (μὴ ὄντων κληρικῶν) δὲν ὑφίσταται κώλυμα. Ἡ μοναχικὴ κούρα καὶ ἡ ὁμολογία παρθενίας ἀποτελοῦσιν ἐπίσης κώλυμα γάμου (1364), οὐχὶ ὁμως καὶ ἡ πρὸ τούτων χωροῦσα δοκιμασία.

Ἀνατρεπτικά κωλύματα σχετικά. α) Συγγένεια ἐξ αἵματος (1356)· ὁ γάμος κωλύεται κατ' εὐθεῖαν μὲν γραμμὴν ἐπ' ἀπειρον, ἐκ πλαγίου δὲ μέχρι καὶ τοῦ τετάρτου βαθμοῦ (πρῶτοι ἐξάδελφοί). β) Συγγένεια ἐξ ἀγχιστείας (1357)· ὁ γάμος κωλύεται κατ' εὐθεῖαν μὲν γραμμὴν ἐπ' ἀπειρον, ἐκ πλαγίου δὲ μέχρι καὶ τοῦ τρίτου βαθμοῦ· κατὰ τὸ 1364 § 2 ἡ ἐξ ἀγχιστείας συγγένεια καὶ ἄρα τὸ κώλυμα ἐξακολουθεῖ καὶ μετὰ τὴν λύσιν ἢ ἀκύρωσιν τοῦ γάμου ἐξ οὗ παρήχθη· περαιτέρω κατὰ τὸ 1358 κωλύεται ὁ γάμος καὶ μεταξὺ τῶν ἐξ αἵματος συγγενῶν τῶν συζύγων καὶ δὴ ὁ γάμος συγγενοῦς ἐξ αἵματος μέχρι καὶ τοῦ δευτέρου βαθμοῦ τοῦ ἐνός τῶν συζύγων μετὰ συγγενοῦς ἐξ αἵματος μέχρι καὶ τοῦ δευτέρου βαθμοῦ τοῦ ἑτέρου συζύγου, τὸ δὲ κώλυμα ὑφίσταται καὶ μετὰ τὴν λύσιν ἢ ἀκύρωσιν τοῦ γάμου (*solutio matrimonii*) ἐξ οὗ παρήχθη, εὐπρεπείας ἕνεκα²⁾. γ) Συγγένεια ἐξ ἀναγνωρίσεως

1. Ἐν παρέργου μέρει εἰρήσθω ὅτι καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησι ὀπῆρχον ἀπαγορεύσεις γάμων μετ' ἀλλοπαδῶν. Οὕτω Σπαρτιάτης δὲν ἠδύνατο νὰ νυμφευθῆ Ἀργεῖαν ἢ Κορινθίαν (ἐὰν βέβαια οἱ Ἀργεῖοι καὶ Κορινθιοὶ ἦσαν ἀλλοπαδοί)!

² Ἀθηναῖος ζευγνύμενος ἀλλοδαπῇ ἐτιμωρεῖτο προστίμω· αἱ ἐξαπατήσεις τῆς ἀρχῆς ἦσαν συχναί, ἀλλὰ τὰ ἐκ τοιοῦτων ἀνακαλυπτομένων γάμων τέκνα ἐκλείοντο εἰς τὸ «Κυνόσαργες» γυμνάσιον. Πλὴν ἡ ἀπαγόρευσις πολλάκις παρωρᾶτο χάριν ὀρισμένων προσώπων καὶ οὕτω καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς καὶ ὁ Κίμων (καίπερ ἐκ τοιοῦτων γάμων προερχόμενοι) ἐστρατήγησαν· φαίνεται ὅτι ἐπὶ Περικλέους ἡ ἀπαγόρευσις ἦρθη ἐντελῶς, καὶ ἡ Σπάρτη δὲ δὲν ἔμεινε ἀκαμπτος εἰς τὴν ἀπαγόρευσιν· ἐπὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου αἱ τοιαῦται ἐπιγαμίαι εὐρίσκοντο εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν, χρησιμοῦσαι πολλάκις πρὸς προαγωγὴν ἢ ἐνίσχυσιν σκοπῶν πολιτικῶν. Τὸ Βυζάντιον πολλάκις πορφυρογεννήτους ἐνύμφευσε μετ' ἀλλοδαπῶν ἵνα παρατείνῃ τὸν βίον του, οἱ δὲ «πενθεροὶ τῶν ἡγεμόνων τῆς ἀνατολῆς», ὡς ἀπεκλήθησαν οἱ Κομνηνοὶ τῆς Τραπεζοῦντος, καὶ Μωσαμβανοὶ συνέζευξαν θυγατέρας αὐτῶν διὰ πολιτικοστρατιωτικῶν σκοποῦς.

2. Πρβλ. καὶ ἀρθρ. 345 καὶ 346 Ποινικοῦ Νόμου (: αἰμομιξία). Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ κωλύματα ταῦτα παρατηρητέον γενικῶς ὅτι παρὰ τοῖς ἀρ-

τ ἐ κ ν ο υ (1359). Διὰ τῆς ἀναγνώρισεως ἐξωγάμου τέκνου παρὰ τοῦ πατρὸς (κατωτ. Κεφ. 3) δημιουργεῖται δυνάμει ρητῆς διατάξεως τοῦ προμνησθέντος ἄρθρου 1359 (πρβλ. καὶ ἄρθρ. 1463 § 2) συγγένεια καὶ συνεπῶς κώλυμα γάμου μεταξὺ τοῦ ἀναγνωρισθέντος ἐξωγάμου τέκνου (προϋποτίθεται συνεπῶς ἀναγνώρισις) καὶ τῶν κατιόντων αὐτοῦ πρὸς τὸν ἐξ ἀναγνώρισεως πατέρα ἢ τοὺς ἐξ αἵματος συγγενεῖς αὐτοῦ ἢ οὕτω πως δημιουργουμένη ν ο μ ι κ ῆ συγγένεια (πρβλ. ἄνωτ. σελ. 4) ἀφορᾷ μόνον εἰς τὰ κωλύματα τοῦ γάμου (πρβλ. καὶ ἄρθρ. 1463 § 2). β) Ἡ υ ἱ ο θ ε σ ῖ α (1360) δημιουργοῦσα ὡσαύτως, ὑπὸ ὀρισμένους ὄρους, ν ο μ ι κ ῆ ν συγγένειαν, δημιουργεῖ κώλυμα γάμου μεταξὺ υιοθετησάντος ἢ κατιόντων αὐτοῦ μετὰ τοῦ υιοθετηθέντος, τὸ δὲ κώλυμα ὀφίσταται εὐπρεπείας ἕνεκα καὶ μετὰ τὴν λύσιν τῆς υιοθεσίας (πρβλ. καὶ ἄρθρ. 1581 § 2, 1588 καὶ ἴδια κατωτ. Κεφ. Γ, II. Υιοθεσία). γ) Ἐτέρα κωλύματα ἀναγράφονται εἰς ἄρθρ. 1361—1363, καθ' ἃ κωλύεται ὁ γάμος τοῦ ἀναδόχου μετὰ τοῦ ἀναδεκτοῦ ἢ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, ὅτε διὰ τοῦ βαπτίσματος δημιουργουμένης πνευματικῆς συγγενείας, κωλύεται ὁ γάμος τοῦ ἐπιτρόπου ἢ τῶν κατιόντων αὐτοῦ μετὰ τοῦ ἐπιτροπευομένου μέχρι τῆς ὀριστικῆς λογοδοσίας, καὶ ταῦτα πρὸς ἀποφυγὴν νοσησμοῦ τῆς ὀρφανικῆς περιουσίας· ὁ ἀνευ ὀριστικῆς λογοδοσίας γινόμενος γάμος εἶναι ἄκυρος (1372), σίτρεται ὁμῶς ἡ ἀκυρότης ἔάν ἐπηκολούθησεν ἡ ἔγκρισις τῆς ὀριστικῆς λογοδοσίας τοῦ ἐπιτρόπου (1373) καὶ ὁ γάμος κυροῦται ἀναδρομικῶς· τέλος κωλύεται ὁ γάμος τοῦ μοιχοῦ μετὰ τῆς μοιχαλίδος, προϋποτιθεμένου ὅτι ἔλαβε χώραν καταδικαστικὴ ἀπόφασις· ἔάν συνεπῶς ὁ γάμος ἐλύθη μὲν ἐπὶ μοιχείᾳ ἀλλ' ἀνευ μηνύσεως καὶ καταδίκης τῶν μοιχῶν, κώλυμα δὲν ὀφίσταται.

Κώλυμα ἐκ τῆς μνηστείας, οἷον ἀνέγραφε τὸ τέως Δίκαιον, ὡς καὶ ἐκ τοῦ διαζυγίου, δὲν ἀναγράφονται ἐν τῷ ΑΚ, εἰ καὶ περὶ τοῦ τελευταίου θὰ ἠδύναντο νὰ ὑπάρξωσιν ἐνδοιασμοὶ τινες· περὶ ἄλλων τινῶν ἐπουσιωδῶν κωλυμάτων ἀπὸ ἄλλους πλὴν τοῦ ΑΚ νόμους καθιερούμενων, δὲν δύναται νὰ γίνῃ ἐνταῦθα λόγος.

χαίσις Ἑλλοσι κώλυμα ἐκ συγγενείας δὲν ὀφίστατο, κατ' ἀρχὴν, εἰ μὴ μεταξὺ ἀνιόντων, καὶ κατιόντων· τοιοῦτοι γάμοι τῶ ὄντι ἐθεωροῦντο βδελυροὶ (γάμος Οἰδιποδὸς καὶ Ἰοκάστης)· γάμοι ὁμῶς μεταξὺ ἀδελφῶν ἐπιτρέποντο (Κίμων καὶ Ἑλπινίκη καὶ ἐν Ὀδυσ. Κ 5 ἐπ. ἀναφέρεται ὅτι ὁ Αἴολος «θυγατέρας» πόρην υἱῶσιν εἶναι ἀκούσας)· ἐκ φυλετικοῦ πνεύματος ἢ ἐκ λόγων ὁμορφανείας ἢ ἄλλων αἰτίων (διατηρήσεως τῶν κληρῶν) συνήπταντο γάμοι μεταξὺ συγγενῶν καὶ αἰκείων, οἱ δὲ Ὀλύμπιοι θεοὶ ἔδιδον τὸ παράδειγμα τοιοῦτων γάμων.

Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας ἠπειλήσε τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου κατὰ τοιοῦτων συζεύξεων, εἰς τὴν κωλυομένην τάξιν τῶν συγγενῶν προσετίθετο ἐκαστοτε καὶ νέα, αἱ παραβάσεις ἐπέιλκοντο ποινὰς βαρείας, ἀλλὰ καὶ αἱ παραβάσεις ἐκ μέρους τῶν «εὐσεβεστάτων, τοισμακαρίστων, θεοφορητῶν καὶ θεοπροβλήτων» (!) αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου ἦσαν συχναί· ὁ λαὸς ὀλίγον ἐσέβετο τὰς ἀπαγορεύσεις, ὑπὸ τὸ κράτος δὲ ἀνάγκης ὁ κύκλος τῶν κωλυμάτων μεταγενεστέρως ἐμειώθη.

II. Προσωπικαὶ σχέσεις μεταξύ τῶν συζύγων ('). Κατὰ τὸ ΡΔ εἰς τὴν ρύθμισιν τῶν προσωπικῶν σχέσεων τῶν συζύγων ἔπαιξε σπουδαῖον ρόλον τὸ εἶδος τοῦ συνοφθέντος γάμου (αὐστηρὸς ἢ ἐλεύθερος), καὶ αὕτη ἐξελιχθη ἀναλόγως τῆς ἐξελίξεως ἐκείνου. Νῦν αἱ προσωπικαὶ σχέσεις τῶν συζύγων διέπονται πρωτίστως ὑπὸ τῶν κανόνων τῆς ἠθικῆς, ἔργον δὲ τοῦ νομοθετοῦ εἶναι ὁ νομικὸς καθορισμὸς τῆς ὑπὸ τῶν κανόνων τῆς ἠθικῆς διαμορφωθείσης γαμικῆς σχέσεως· ὁ ΑΚ πραγματεύεται περὶ τῶν προσωπικῶν σχέσεων τῶν συζύγων ἐν ἀρθρ. 1386 ἐπ. (²), ὅτινα ρυθμίζουσι τὰ ζητήματα ταῦτα «ἐπὶ τὸ κοινωνικώτερον ἐν σχέσει πρὸς τὸ μέχρι τοῦδε δίκαιον, χαλαρουμένης ἐν τινι μέτρῳ τῆς ἐξουσίας τοῦ συζύγου ἐν τῇ οἰκογενεῖα». Εἰδικώτερον: 1) οἱ σύζυγοι ἔχουσι κατ' ἀλλήλων ἀξίωσιν ἐπὶ συμβίωσει (1386) προϋποτιθεμένου ὅτι ἡ ἀξίωσις αὕτη δὲν ἐμφανίζεται ὡς κατάχρησις δικαιώματος, ἢν καθόλου δὲν θάλλει ὁ ΑΚ. (Ἰατρὸς διαμένων ἐν τῇ «Σωτηρίᾳ» δὲν δύναται ν' ἀξιώσῃ ἀπὸ τῆν συζύγου ἐν τῇ ἐν ταύτῃ παραμονῇ καὶ τῆς συζύγου). ἀδικαιολόγητος ἀρνήσις πρὸς συμβίωσιν ἐπάγεται στέρησιν τῆς διατροφῆς, ἀλλῆ δικαστικὴ κύρωσις δὲν δύναται νὰ ὑπάρῃ ὡς ἐκ τοῦ σκοποῦ καὶ τῆς φύσεως τοῦ γάμου (αἰγ. ἐκ τοῦ ἀρθρ. 1394). Κατὰ τὰ λοιπὰ ὁποῖον εἶναι τὸ περιεχόμενον τῆς ταιαύτης ὑποχρέωσως πρὸς συμβίωσιν δὲν καθορίζεται ἐν τῷ νόμῳ· αὕτη καθορισθῆσεται ἐκ τῆς ὑγιεινῆς, ἐπαγγελματικῆς, οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς ἐν γένει καταστάσεως τῶν συζύγων, οἱ δὲ κανόνες τῆς ἠθικῆς θὰ παιζῶσι καὶ ἐν ταῦθα σπουδαῖον ρόλον· 2) ἀμφότεροι οἱ σύζυγοι ὀφείλουσι πρὸς ἀλλήλους ἀμοιβαῖον σεβασμὸν, ἀγάπην καὶ πίστιν (αἰγ. ἐκ τῶν ἀρθρῶν 1439, 1442) τῶν ὑποχρέωσεων τούτων ἐξαγομένων τόσον ἐκ διατάξεων τοῦ ΑΚ ὅσον καὶ ἐξ ἄλλων νόμων οὕτως ἢ παρόβασις τῆς περὶ τὸν γάμον πίστεως (μοιχεία) παρ' οἰουδήποτε τῶν συζύγων γενομένη τιμωρεῖται ὑπὸ τοῦ ποινικοῦ νόμου (ἀρθρ. 357) κατ' ἐγκλησιν τοῦ ἑτέρου καὶ ἀποτελεῖ λόγον διαζυγίου (1439) (κατωτ. ἀριθ. IV) (³) ἀτιμωτικαὶ ἀγωγαὶ κατ' ἀλλήλων ἀπαγορεύονται, ἐφ'

1. Κατὰ τὸν Εἰσ. Ν. 76 ἀπὸ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ ΑΚ αἱ προσωπικαὶ σχέσεις τῶν συζύγων, ἐκ τοῦ γάμου, κρίνονται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Κώδικος καὶ ὡς πρὸς τοὺς πρὸ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ Κώδικος τελεσθέντας γάμους.

2. Εἰς τὰ ἀρθρα ταῦτα ὁ ΑΚ περιέλαβε καὶ τὴν πρὸς διατροφήν τῶν συζύγων ὑποχρέωσιν, ἢν θεωρεῖ ὡς συνέπειαν τῆς προσωπικῆς σχέσεως μεταξύ τῶν συζύγων.

3. Ἐκ τοῦ Λόγου τοῦ Λυσίου «ὕπερ τοῦ Ἐρατοσθένους φόνου» εἶναι γνωστὸς ὁ τρόπος καθ' ὃν διεπράχθη ἡ μοιχεία ἢ καταλήξασα εἰς τὸν φόνον· ὁ ἐπ' αὐτοφώρῳ καταλαβανόμενος μοιχὸς ἰουζύγου ἢ παλλακῆς ἐφονεύετο ἀποκτείνῃ ὁ σύζυγος ἢ δύνατο νὰ καταδιώξῃ τὸν μοιχὸν καὶ διὰ τῆς «γραφῆς μοιχείας», παλλάκις δὲ τὴν μοιχαλίδα περιήγον ἀνά τὴν πόλιν ἐπὶ δόνου πρὸς διαπόμπεισιν. Εἰς τὸν κατὰ Νεαίρας λόγον τοῦ Δημοσθένους ἐκδίδονται πολλὰ περὶ ποινῶν τῶν μοιχαλίδων. Παρὰ τοῖς Ἄρσιος ἡ μοιχεία διετάρασσε τὴν ἀγνότητα τοῦ οἴκου καὶ τῶν ἱερῶν, ἅτε διαταράσσουσα τὴν ἀγνότητα τῆς ἐπιγονῆς καὶ παρείσάγουσα εἰς τοὺς οἰκείους τάφους μὴ γνησίους κατιόντας· ἐφ' ᾧ καὶ ἡ μοιχεία ἐτιμωρεῖτο οὐχὶ ὡς ἐγκλημα κατὰ τῆς ἠθικῆς ἀλλ' ὡς τοιοῦτον κατὰ τῆς θρησκείας. Ἐν Σπάρτῃ κατὰ τοῦ μοιχοῦ

ᾧ ἡ κλοπή μεταξύ συζύγων χαρακτηρίζεται ὡς ὑφαίρεσις (Ποινικοῦ Νόμου 378) καταζομένη ἡπιώτερον, σύζυγοι δὲν ἀναγκάζονται εἰς μαρτυρίαν κατ' ἀλλήλων (Πολ. Δικ. 324 § 6), ἐπὶ διαφορῶν μετὰ τῶν συζύγων δύναται ἡ συμψηφισθῶσι οἱ δικαστικοὶ δαπάναι (Πολ. Δικ. 211) κλπ. 3) Ὑπεροχὴ τοῦ ἀνδρὸς δὲν ἀναγνωρίζεται ἔναντι τῆς γυναίκος γενικῶς, ἀλλὰ μόνον εἰς εἰδικὰ θέματα (1) οὕτως ἐν ἀρθρῷ 1387 ἀναγράφεται ὅτι ὁ ἀνὴρ εἶναι ἡ κεφαλὴ τῆς οἰκογενείας καὶ ἀποφασίζει περὶ παντός ὁπερ ἀφορᾷ τὸν συζυγικὸν βίον ἐν ὁσῶ ἢ ἀπόφασις αὐτοῦ δὲν παρίσταται ὡς κατάχρησις δικαιοῦματος, ἐξ οὗ ἔπεται ὅτι ἡ σύζυγος ἀφείλει ὑπακοὴν εἰς τὸν ἀνδρα, ἄλλη δὲ μὴ, πλὴν τῆς στερήσεως τῆς διατροφῆς, κύρωσις δὲν ὑπάρχει. Πάντως ἡ ἀνωτέρα θέσις τοῦ ἀνδρὸς ἀναγνωρίζεται εἰς τὸ ὅτι ὁ ἀνὴρ κανονίζει τὴν κοινωνικὴν τάξιν τῆς γυναίκος, τὴν κατοικίαν αὐτῆς (ἀναγκασίαν) (55), ἡ γυνὴ φέρει τὸ ἐπώνυμον τοῦ ἀνδρὸς (1388) ὁπερ διατηρεῖ καὶ ὡς χήρα, ἀποκτᾷ τὴν ἐθνικότητα τοῦ ἀνδρὸς, τὸ δίκαιον τῆς ἰθαγενείας τοῦ ἀνδρὸς ρυθμίζει ὑπὸ ὠρισμένης προϋποθέσεως τὰς προσωπικὰς καὶ περιουσιακὰς σχέσεις τῶν συζύγων (1415) κλπ. ἄφ' ἑτέρου ἐπὶ ὠρισμένων ζητημάτων προσαρμοζομένων μᾶλλον

ἐπεβάλλετο ἡ ποινὴ τῆς ἐξορύξεως τῶν ὀφθαλμῶν τὰ ἐγκλήματα δὲ μὴ τῆς μοιχείας παρ' αὐτοῖς ἴσως λόγω τῆς χαλαρότητος τῶν ἠθῶν. ἦσαν σπάνια Λέγεται ὅτι καὶ ὁ Ζάλευκος, τῆ παρακλήσει τῶν Ἐπιζεφυρίων Λοκρῶν, συγκατετέθη νὰ ἐξορύξῃ ἕνα τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ μοιχοῦ υἱοῦ του καὶ τὸν ἑτερον τῶν ἑαυτοῦ.

1. Καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Σπάρτῃ αἱ γυναῖκες καὶ ἐλευθεραὶ ἦσαν καὶ «δέσποιναι» προσηγορευομεναί καὶ εἰς τὸν δημόσιον βίον ἰσάνθρωπος μετείχον καὶ ἀλλαγῶ τῆς Ἑλλάδος αἱ γυναῖκες διέπρεψαν καὶ οὐδὲν ὑστέρουν τῶν συζύγων καὶ εἰς τὰ πολιτικὰ ἀνεμίχθησαν καὶ εἰς ἄλλας ἀσχολίας ἡ Τελέσιλλα ἐν Ἄργεϊ, γυναικῶν ἠγουμένη, Ἐτρεφενεῖς φυγὴν τὸν Κλεομένην ποιήτρια, ἀλλὰ καὶ στρατηγὸς γενομένη. Ἄλλως εἶχον τὰ πράγματα ἐν Ἀθῆναις εἰς τὴν πόλιν τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τοῦ Σωκράτους καὶ τῆς πλειάδος ἐκείνης τῶν ἐξοχοτήτων, ἡ γυνὴ ἔθεωρετο ὅν κατώτερον καὶ τῷ συζύγῳ ὑποχειρίᾳ. Ὁ Πλάτων, ὡς γνωστόν, ἐφάρνει ὅτι ὁ ἀδικὸς ἀνὴρ εἰς τὴν δευτέραν ζωὴν μεταβάλλεται εἰς γυναῖκα, καὶ ὁ Ξενοφῶν ἔθεώρει τὴν γυναῖκα ὑποχειρίαν τῷ ἀνδρὶ τῆς αὐτῆς γνώμης ἦν καὶ ὁ Σταγειρίτης (Πολιτ. Α/2: «τό ἄρρεν πρὸς τὸ θῆλυ φύσει τὸ μὲν κρείττον, τὸ δὲ χεῖρον, καὶ τὸ μὲν ἄρρον τὸ δὲ ἀρχόμενον») καὶ ἡ ἀντίληψις αὐτῆ ἀποτελεῖ κοινὴν ἑλληνικὴν γνώμην ὁ Παῦλος προβαλεῖν ὅτι «οὐδὲν διαφέρει ὁ ἀνὴρ τῆς γυναίκος», θέλων δὲ μὴ νὰ προσεταιρισθῇ τὸ ἑλληνικὸν ἐδίδαξεν ὅτι κεφαλὴ τῆς γυναίκος εἶναι ὁ ἀνὴρ καὶ ὅτι ταῖς γυναῖξας προσήκει σιγῇ. Καὶ αὐτὸς ὁ ἰσχυροῦς imperator (Ἰουστινιανός) ὁπερικων ταῖς ἐισηγήσει τῆς Θεοδώρας προσεπάθησε νὰ καταργήσῃ τοὺς νόμους τοὺς εὐνοοῦντας τὴν ἀνισότητα τῶν φύλων, διατάξας μάλιστα ἐν Νεαρᾷ 117 κεφ. 14 ὅτι «εἰ τις τὴν ἰδίαν γαμετὴν μάλιστα ἢ ξύλοις τυπήσῃ χωρὶς τινὸς τῶν αἰτιῶν ἃς κατὰ τῶν γυναικῶν πρὸς τὴν τοῦ γάμου διάλυσιν ἀρκεῖν παρεκελευσάμεθα, γάμου μὲν διάλυσιν ἐκ τούτου γίνεσθαι οὐ βουλόμεθα, τὸν δὲ ἀνδρα τὸν δεικνόμενον χωρὶς τοιαύτης αἰτίας μάλιστα ἢ ξύλοις τυπήσῃ τὴν ἑαυτοῦ γαμετὴν, τοσοῦτον ὑπὲρ τῆς τοιαύτης ὕβρεως ἐκ τῆς ἄλλης αὐτοῦ δίδόναι περιουσίας τῇ γυναικὶ καὶ συνεστῶτας τοῦ γάμου, ὅσον τὸ τρίτον τῆς πρὸ γάμου ποιῶν διαρεῖς».

Ἐπεὶ δὲ μὴ ἡ ἀρχαία Ἑλλάς, οὕτω καὶ τὸ Βυζάντιον εἶχε νὰ παρουσιάσῃ γυναῖκας καὶ συζύγους οὐδόπως τῶν ἀνδρῶν ὑστερούσας τρανὰ παραδείγματα ἢ τὸν Ἰουστινιανὸν σώσασα καὶ τὴν βελίαν αὐτοῦ διασκεδάσασα Θεοδώρα, ἀλλὰ καὶ ἡ Ζωὴ τοῦ Πορφυρογενήτου καὶ ἡ Παυλερία καὶ ἡ Θεοδώρα ἡ ἀντίζηλος τῆς Κασσιανῆς, καὶ ἡ Ἄννα ἡ Κομνηνὴ καὶ εἰς τὴν ἄλλη

πρὸς τὴν γυναικεῖαν φύσιν ἀποδίδεται ὑπὸ τοῦ ΑΚ προβάδισμα, οὕτως εἶπεν, εἰς τὴν γυναῖκα, οὕτω κατὰ τὸ 1389 (ὄπερ ἴδου). Εἰς τὸ εἰσώθημα ἂν ἡ σύζυγος ὑποχρεοῦται νὰ ἐργάζεται ἐν τῷ οἴκῳ πατέρα καὶ τὰς ἀπαιτήσεις αὐτῆς, ἐδίδετο ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ τέως Δικαιου ὑπὸ τῆς θεωρίας καταφατικῆ ἀπάντησις τὸ αὐτὸ δέον νὰ δεχθῶμεν καὶ ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ ΑΚ ἕνεκα τῆς ἐπιβαλλομένης μείζονος συμβολῆς τῆς γυναικὸς εἰς τὰ βάρη τοῦ γάμου. Περιορισμὸς τῆς δικαιοπρακτικῆς ἰκανότητος τῆς γυναικὸς δὲν ἐπέρχεται ἐκ τοῦ γάμου περὶ τῆς περιπτώσεως καθ' ἣν γυνὴ θέλει νὰ ἀσκήσῃ ἐμπορίαν μέθι τὰ συγγράμματα τοῦ Ἐμπορικοῦ Δικαίου.

III. Γάμος ἐλαττωματικός. Ὡς αἱ λοιπαὶ δικαιοπραξίαι οὕτω καὶ ὁ γάμος δύναται νὰ ᾖ ἄκυρος ἢ ἀκυρώσιμος ἐκτὸς ὁμῶς τῶν ἐλαττωμάτων τούτων ὁ γάμος δύναται νὰ ᾖ καὶ ἀνυπόστατος. Εἰδικώτερον : Γάμος μὴ ἔχων τὰ ἐξωτερικὰ γνωρίσματα ἐγκύρου γάμου καλεῖται ἀ ν υ π ὄ σ τ α τ ο ς (1367), ὡς π.χ. γάμος δύο ἀνδρῶν ἢ δύο γυναικῶν ἢ γάμος ἀνευ ἱερολογίας γενόμενος ὁ τοιοῦτος ὀφθεν γάμος οὐδὲν ἀπολύτως ἀποτελέσμα παράγει. Τούνοντιον ὁ γάμος ὁ ἔσπερηνόμενος τινὸς τῶν ἀνωτέρω σ.λ. 7 ἐπ. ἐκτεθέντων προσαπαιτουμένων εἶναι ἄ κ υ ρ ο ς (1372) ὁ τοιοῦτος γάμος διαφέρει τῶν λοιπῶν ἀκύρων δικαιοπραξιῶν διότι παράγει ἔννομα ἀποτελέσματα (διατροφή, συνόκησις, κατοικία κλπ.) μέχρι τῆς ἀπαγγελίας τῆς ἀκυρότητος δι' ἀμετακλήτου δικαστικῆς ἀποφάσεως (1376 καὶ 1381) ἥτις ἀνατρέπει τὰ ἀποτελέσματα ex tunc τὰ ἐν τῷ μεταξύ ὁμῶς γεννηθέντα τέκνα δὲν λογίζονται νόθα ἀλλὰ γνήσια (1382) ἔάν ὁ γάμος ἐκηρύχθῃ ἄκυρος ἕνεκα ἐξ αἵματος συγγενείας τῶν συζύγων τὰ τυχόν γεννηθέντα τέκνα ἐξομοιοῦνται πρὸς τὰ ἐκουσίως ἀναγνωρισθέντα τοιαῦτα (1382). Ἐν ἀρθρῷ 1373 ΑΚ ἀναγράφονται περιπτώσεις καθ' ἃς αἴρονται ἀκυρότητες προελθοῦσαι ἐκ τῆς μὴ τηρήσεως προσαπαιτουμένων τινῶν τοῦ γάμου καὶ περὶ ὧν ἐγένετο λόγος ἀνωτέρω ἐν τῇ ἀναπτύξει ἐκάστου κωλύματος.

Ἀνωτέρω σελ. 6 ἐπ. εἶπομεν ὅτι καὶ ὁ γάμος εἶναι δικαιοπραξία, συνεπῶς καὶ ἐπὶ τούτου δύναται νὰ προκύψῃ ζήτημα ἐπενεργείας τῶν ποραγωγικῶν τῆς βουλήσεως αἰτίων οὕτως ἡ βία (ἢ μὲν σωματικὴ καθιστᾷ τὸν γάμον ἄκυρον) ἢ ἀ π ε ἰ λ ῆ, ψυχολογικὴ οὖσα, καθιστᾷ τὸν γάμον ἀκυρώσιμον (διαρρηκτόν), ἀφ' οὗ ὁ δηλῶν προβαίνει εἰς δηλώσιν βουλήσεως ἣν ἀνευ τῆς ἀπειλῆς δὲν θά εἶχε διὰ νὰ καταστῇ ὁμῶς ὁ γάμος ἀκυρώσιμος ἕνεκα βίας, δέον ὁ ἕτερος τῶν συζύγων νὰ ἐξαναγκασθῇ εἰς τὴν σύναψιν τοῦ γάμου παρανόμως (ἀρα οὐχὶ συνεπιφ. π.χ. ὑποβολῆς μηνύσεως ἐπὶ διαφθορᾷ τῆς κόρης) ἢ ἐναντίον τῶν χρηστῶν ἡθῶν (1375) (πρβλ. κατὰ τὰ λοιπὰ καὶ Γεν. Ἀρχὰς § 36α) ὁ βιασθεὶς ὁμῶς δύναται παρελθοῦσης τῆς ἀπειλῆς νὰ ἐγκρίνῃ τὸν γάμον, ὅτε ἡ ἐγκρίσις ἀποτελεῖ παραίτησιν ἀπὸ τοῦ δικαιώματος τῆς προσβολῆς καὶ ἡ ἀκύρωσις ἀποκλείεται (1375 § 2) ὁ κατὰ τὸν ἀνωτέρω τρόπον ἐξαναγκασθεὶς εἰς γάμον δύναται, ἐν περιπτώσει ἀκυρώσεως τοῦ γάμου ἢ λύσεως αὐτοῦ διὰ θανάτου τοῦ ἕτερου συζύγου, ν' ἀσκήσῃ καὶ τὰς περιουσιακὰς ἀξιώσεις, αἵτινες παρέχονται ἐπὶ διαζυγίου εἰς τὸν ἀνάτιον σύζυγον

κατά τοῦ ὑπαίτιου (1384 καὶ 1383). Ὁ ὁ ὅ λ ο ς καὶ ἑαυτὸν δὲν ἐπενεργεῖ ἐπὶ τὸ κύρος τοῦ γάμου, πλὴν ἂν ἐκ τούτου προεκληθῆ πλάνη παρὰ τῷ ἐτέρῳ, ὅτε ἐνεργεῖ ὡς ἐκείνη (Πρβλ. καὶ Ποιν. Ν. 355). Τέλος ἡ π λ ἄ ν η καθίστασι τὸν γάμον ἀκυρώσιμον (1374) (λυθείσης αὐτῷ πῶς ἔριδος ὑφισταμένης σχετικῶς ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ Ρ.Δ.) ἀλλὰ μόνον ὅταν αὐτὴ στρέφεται περὶ τὴν ταυτότητα τοῦ προσώπου τοῦ ἐτέρου συζύγου, εἰς ἣν περιλαμβάνονται καὶ θεμελιώδεις ἰδιότητες τούτου* καὶ ἐνταῦθα ἀποκλείεται ἡ ἀκύρωσις ἂν ὁ σύζυγος ἀνεγνώρισε τὸν γάμον (1874 § 2).

Ὡς ἡ ἀκυρότης αὐτῷ καὶ ἡ ἀκύρωσις τοῦ γάμου ἐπέρχεται δι' ἀμετακλήτου δικαστικῆς ἀποφάσεως (1376 | 1381) ἐκδιδομένης συνεπεία ἀγωγῆς ἐγειρομένης παρὰ τινος τῶν ἐν ἄρθροισι 1378 | 1379 ἀναφερομένων προσώπων (*), πλὴν τούτου ἡ ἀκυρότης ὅσον καὶ ἡ ἀκύρωσις ἐξετάζονται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου* καὶ παρεμπιπτόντως ὑπὸ τὰς ἐν ἄρθρῳ 1377 προϋποθέσεις. Ἡ περὶ ἀκύρωσεως ἀγωγή παραγράφεται μετὰ παρέλευσιν 6 μηνῶν ἀφ' ἧς ἡ ἀγωγή κατέστη πατῆ (1380) καὶ ἐν πάσει περιπτώσει ἀποκλείεται μετὰ παρέλευσιν 3 ἐτῶν ἀπὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου* διὰ νὰ γίνῃ ἄλλως λόγος περὶ παραγραφῆς τῆς ἀγωγῆς δέον ἢ ἀκύρωσις νὰ ἐπιδιώκεται μόνον διὰ πλάνην ἢ βίαν (1380) (*).

Παρὰ τὰ προφυλακτικὰ μέτρα τὰ ἐπιτασσόμενα ὑπὸ τοῦ ἄρθρ. 1369 (ἀνωτ. σελ. 9) εἶναι δυνατόν νὰ τελεσθῆ γάμος ὅστις νὰ ἦ διὰ τινὰ λόγον ἀκυρὸς χωρὶς τὰ μέρη ἢ τὸ ἕτερον τούτων νὰ ἐγνώριζον τὴν ἐλαττωματικότητά* ὁ γάμος τελεσθεὶς ἐν ἀγνοίᾳ ὑπάρχοντος κωλύματος ἢ ἐν ἀγνοίᾳ τῆς ἐλλείψεως προαπαιτουμένου τινός ἀναγκαίου διὰ τὸ κύρος τοῦ γάμου, καλεῖται ν ο μ ι ζ ὄ μ ε ν ο ς γάμος* ὁ τοιοῦτος γάμος ἀκυρούμενος ἢ λυόμενος διὰ θανάτου παράγει ὑπὲρ τοῦ καλοπίστου συζύγου κατὰ τοῦ ἐτέρου μὴ καλοπίστου περιουσιακὰς ἀξιώσεις οἷα παράγονται ὑπὲρ τοῦ ἀναίτιου συζύγου κατὰ τοῦ ὑπαίτιου ἐν περιπτώσει διαζυγίου (1383, κατωτ. ἀριθ. IV).

IV. Λύσις τοῦ γάμου. Ἡ λύσις τοῦ γάμου ἐπέρχεται ἢ αὐτοδικαίως ἢ διὰ τοῦ διαζυγίου. Αὐ τ ο δ ι κ α ῖ ο ς τὴν σήμερον λύεται ὁ γάμος διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἐτέρου τῶν συζύγων (τοῦ πολιτικοῦ θανάτου ὡς γνωστὸν καταργηθέντος) καὶ διὰ τῆς μοναχικῆς κούρας* ἢ ἀφάνεια, ὡς εἶπομεν εἰς τὰς Γενικὰς Ἀρχὰς, ἀποτελεῖ ἀπλῶς λόγον διαζυγίου, μὴ ἐπάγουσα αὐτοδικαίως τὴν λύσιν τοῦ γάμου.

Δ ι α ζ ὑ γ ι ο ν καλεῖται ἡ λύσις τοῦ γάμου ἢ ἐπερχομένη διὰ λόγον ἀπᾶλλοντα εἰς τὴν φύσιν τοῦ γάμου καὶ δικαστικῶς βεβαιωθέντα (*). Τὰ τοῦ διαζυγίου ρυθμίζει ὁ ΑΚ ἐν ἄρθρ. 1438 ἐπ. (*) ὅτινα

1. Ἡ ἀκυρότης καὶ τοῦ γάμου εἶναι ἀπόλυτος ἢ σχετικὴ ἀναλόγως τοῦ ἂν δύναται νὰ ἐπικαλεσθῆ ταύτην πᾶς τις καὶ ὁ εἰσαγγελεὺς, ἢ ὠρισμένον πρόσωπον* πρβλ. 1378 καὶ Γεν. Ἀρχὰς § 40.

2. Εἰκονικότης ἐπὶ γάμου ὄρα ἀνωτ. σελ. 7, σημ. 4 καὶ Γεν. Ἀρχὰς § 36.

3. Πρβλ. καὶ τὴν ἐν τέλει τῆς § IV σημ. 1.

4. Κατὰ τὸ ἄρθρ. 79 Εἰσ. Ν. -ἀπὸ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ Ἀστικοῦ Κώδι-

συμπίπτουσι κατ' αρχήν πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ τέως ἰσχύοντος Ν.
 2228/1920 καὶ τοῦ ἡμετέρου ΑΚ ἐμμένοντος εἰς τὸ λεγόμενον σύστημα
 τοῦ ὑπαιτίου κλονισμοῦ καὶ οὐχὶ τοῦ ἀντικειμενικοῦ
 τοιοῦτου. Κατὰ τὸ ἄρθρ. 1438 ΑΚ διαζύγιον ἐπιτρέπεται μόνον διὰ
 τοὺς ἐν ἄρθρ. 1439 ἕως 1446 ἀναφερομένους λόγους, οἵτινες ἀναφέρον-
 ται περιοριστικῶς, μὴ δυναμένων νὰ δημιουργηθῶσιν ἄλλων λόγων.
 Τοὺς λόγους τοῦ διαζυγίου διακρίνομεν εἰς ἀπολύτους (ὅταν
 ὁ δικαστὴς εἶναι ὑποχρεωμένος ν' ἀπαγγεῖλῃ τὸ διαζύγιον)
 καὶ εἰς σχετικοὺς (ὅταν οὗτος δὲν ὑποχρεοῦται ἀλλὰ δύνα-
 ται ἀπλῶς ν' ἀπαγγεῖλῃ τὸ διαζύγιον καίπερ ἀποδείχθῃεν τοῦ
 λόγου)· περαιτέρω τοὺς λόγους τοῦ διαζυγίου διακρίνομεν εἰς ὑ-
 παιτίους καὶ ἀναίτιους, ἀναλόγων ἢ οὐ. Ἀπόλυτοι
 δοτέοι εἰς ὑπαιτιότητα τοῦ ἑτέρου τῶν συζύγων ἢ οὐ. Ἀπόλυτοι
 λόγοι εἶναι ἡ μοιχεία, διγαμία, ἐπιβουλὴ τῆς ζωῆς, κακόβουλος ἐγ-
κατάλειψις, ἀφάνεια, ἀνικανότης πρὸς συνάφειαν καὶ λέπρα, σχε-
τικοί δὲ ἡ φρενοβλάβεια καὶ ὁ ἰσχυρὸς κλονισμὸς τῆς ἐγγάμου
σχέσεως. Ὑπαιτίοι λόγοι εἶναι ἡ μοιχεία, διγαμία, ἐπιβουλὴ
τῆς ζωῆς, κακόβουλος ἐγκατάλειψις καὶ ὑπαίτιος ἰσχυρὸς κλονι-
 σμὸς τῆς ἐγγάμου συμβιώσεως, ἀναίτιοι οἱ προελθόντες ἐκ
 τυχαίου λόγου, π.χ. λέπρα, ἀφάνεια, φρενοβλάβεια. Ἐξετάσωμεν
 ἤδη ἕκαστον τῶν λόγων τούτων: 1) Μοιχεία (1439). Ἡ μοιχεία,
 ἡ παράβασις δηλ. τῆς περὶ τὸν γάμον πίστεως, ἀποτελεῖ λόγον δια-
 ζυγίου παρ' οὐδὲποτε τῶν δύο συζύγων γενομένη (ἐν ᾧ κατὰ τὸ
 ΡΔ λόγον διαζυγίου ἀπετέλει μόνη ἡ μοιχεία τῆς γυναίκος, τοῦ δὲ
 ἀνδρὸς μόνον ἂν ἐγένετο μετ' ἐγγάμου γυναϊκός). Ἡ μοιχεία δέον
 νὰ διαπραχθῇ ἀνευ πλάνης ἢ βίας, δηλ. ἐκουσίως καὶ ἐν γνώσει·
 ἀπόπειρα μοιχείας δὲν ἀρκεῖ, δυναμένη ν' ἀποτελέσῃ λόγον διαζυ-
 γίου κατὰ τὸ ἄρθρ. 1442. Συναινέσις τοῦ ἑτέρου τῶν συζύγων, εἴτε
 ρητῇ εἴτε σιωπηρά, αἶρει τὸ πρὸς διάζευξιν δικαίωμα (1439), ἡ συν-
 αίνεσις ὅμως δύναται ν' ἀνακληθῇ, ὁπότε ἐφ' ἐξῆς ἡ μοιχεία
 ἀποτελεῖ λόγον διαζυγίου. Ἡ αἴτησις διαζεύξεως διὰ μοιχείαν
 ἀποτελεῖ δικαίωμα καὶ οὐχὶ ὑποχρέωσιν τοῦ συζύγου, πλὴν ἂν πρό-
 κείται περὶ κληρικοῦ, διὲ δὲ μὴ ζητήσας τὴν διάζευξιν κληρικός καθαι-
 ρεῖται. Δικαίωμα πρὸς ἔγερσιν ἀγωγῆς ἔχει ὁ σύζυγος ὡς καὶ ἡ γυ-
 νὴ τοῦ ἄλλου συζύγου. 2) Διγαμία τοῦ ἑτέρου συζύγου (1439).
 ὁ δεύτερος γάμος δέον νὰ ἐγένετο ἐν γνώσει καὶ ἐλευθέρως, συνε-
 πὼς πλάνη ἢ βία αἶρει τὸν λόγον· ἡ μνηστεία διὰ δεύτερον γάμον
 δὲν ἀρκεῖ· ὁ πρῶτος γάμος δέον νὰ ᾖ ἔγκυρος· ἂν ὁ ἐνάγων συνή-
 νεσε εἰς τὴν διγαμίαν, ἡ περὶ διαζεύξεως ἀγωγὴ ἀποβαίνει ἀπαράδε-
 κτος (1439). 3) Ἐπιβουλὴ τῆς ζωῆς (1440), δηλ. ἐνέργεια
 τοῦ ἐνὸς στρεφομένη ἀμέσως ἢ ἐμμέσως κατὰ τῆς ζωῆς τοῦ ἄλλου
 (μεταδοτικαὶ νόσοι) διὰ τὸν λόγον τοῦτον αα) ἀπαιτεῖται πρόθεσις
 ἐπιβουλῆς τῆς ζωῆς τοῦ ἐνάγοντος συζύγου· ββ) δὲν ἀπαιτεῖται τὸ
 στοιχεῖον τῆς ποινικῆς διώξεως καὶ γγ) ἀπαιτεῖται γνώσις παρὰ τῷ

κος οἱ λόγοι τοῦ διαζυγίου καὶ τὰ ἀποτελέσματα αὐτοῦ κρίνονται καὶ ὡς
 πρὸς τοὺς πρὸ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ Κώδικος τελεσθέντας γάμους, κατὰ τὰς
 διατάξεις τούτους.

έναγομένω δτι οὕτω ἀπειλείται ἡ ζωὴ τοῦ ἐνάγοντος. 4) Κακὸ-
 βουλος ἐγκαστάλειφικς (1441), τοιαύτη δὲ εἶναι ἡ αἴρουσα
 τὴν πρὸς συμβίωσιν ὑποχρέωσιν. Αὕτη δέον νά διαρκέσῃ δύο (2)
 τοῦλάχιστον ἔτη τὸ tempus τοῦτο νά ᾗ contumacia, ἡ διετία νά ᾗ
 συμπληρωμένη κατὰ τὴν ἔγερσιν τῆς ἀγωγῆς καὶ ἡ ἐγκατάλειψις
 νά ᾗ κακόβουλος, νά ἐγένετο δηλ. ἐπὶ τῇ προθέσει ἀθετήσεως τῶν
 ἐκ τοῦ γάμου ὑποχρεώσεων. 5) Ἀφάνεια τοῦ ἐτέρου τῶν συζύ-
 γων (1445) (ἴδρα καὶ Γεν. Ἀρχάς § 16). Ἡ ἀγωγή ἡ στηριζομένη εἰς
 ἀφάνειαν δέον νά ἐγερθῇ μετὰ τὴν κήρυξιν τῆς ἀφανείας παρά τοῦ
 ἀρμοδίου Δικαστηρίου (ἴδρα Γεν. Ἀρχάς § 16). Ἀλλ' ἡ περί διαζεύ-
 ξεως ἀγωγή παρέχει δικαίωμα ἐπανεξιτάσεως τῆς ἀφανείας, τὸ
 δικαστήριον δηλ. δέν δεσμεύεται ἐκ τῆς ἀποφάσεως τῆς κηρυξάσης
 τὴν ἀφάνειαν. Ἡ ἀγωγή ἀπορρίπτεται ἂν ἐμφανισθῇ ὁ ἀφαντος ἡ
 ληφθῶσι περὶ αὐτοῦ εἰδήσεις, ὡς καὶ ἂν βεβαιωθῇ δτι οὗτος ἀπέ-
 θανε, καθ' ὅσον τότε ὁ γάμος λύεται αὐτοδικαίως. 6) Ἀνικανό-
 της πρὸς συνουσίαν τοῦ ἐτέρου τῶν συζύγων (1446).
 Αὕτη διὰ νά ἀποτελέσῃ λόγον διαζυγίου δέον νά ὑπῆρχε κατὰ τὴν
 τέλειαν τοῦ γάμου, νά ἦτο ἀγνωστος εἰς τὸν ἕτερον τῶν συζύγων
 (αἰτοῦντα τὸ διαζύγιον), νά διήρκεσεν ἐπὶ τρία ἔτη (ὡς παρελθόντων
 ὁ σύζυγος θεωρεῖται κατὰ τεκμήριον ἀνάτοις) καὶ νά ὑπάρχη καὶ
 κατὰ τὴν litis contestatio Ἐνταῦθα ἀπαιτεῖται ἀνικανότης πρὸς
 συνουσίαν καὶ οὐχὶ ἀποχή (παράλειψις) ἀπὸ ταύτης, ἥτις δύναται
 ν' ἀποτελέσῃ λόγον διαζυγίου κατὰ τὸ ἄρθρ. 1442 (κατωτ. ἀριθ. 9).
 7) Ἡ λέπρᾶ τοῦ ἐτέρου τῶν συζύγων (1444), ἥτις ἂν προὔπηρχε
 τοῦ γάμου δέον νά ἦτο ἀγνωστος εἰς τὸν αἰτοῦντα. 8) Φρενο-
 βλάβεια (1443). Αὕτη (ὡς καὶ ὁ ἐπόμενος ὑπ' ἀριθ. 9 λόγος)
 ἀποτελεῖ σχετικὸν λόγον διαζυγίου ὑπο τὴν ἀνωτέρω ἐκτιθεῖσαν
 τοῦ ὅρου ἔννοίαν. Ἡ φρενοβλάβεια διὰ νά ἀποτελέσῃ λόγον δια-
 ζυγίου δέον νά αἴρῃ τὴν ἐπικοινωνίαν μετὰ τῶν συζύγων καὶ νά
 διήρκεσεν ἐπὶ τετραετίαν τοῦλάχιστον, durante matrimonio φαεῖνά
 διαλείμματα τοῦ ἀθενοῦς δέν διακόπτουσι τὴν τετραετίαν ἔάν τὸ
 διαζύγιον ἐπῆλθε διὰ φρενοβλάβειαν τοῦ ἐτέρου τῶν συζύγων ὁ
 ὕγιης ὑποχρεοῦται νά διατρέφῃ τοῦτον ὡς ἔάν εἶχε κηρυχθῇ μόνος
 ὑπαίτιος τοῦ διαζυγίου (1459). 9) Τέλος λόγον διαζυγίου, καὶ δὴ τὸν
 συνηθέσιον ἐν τῇ πράξει ἀπαντῶντα, ἀποτελεῖ κατὰ τὸ 1442 κλο-
 νισμὸς εἰς τὴν σχέσιν τοῦ γάμου προελθὼν ἐξ ὑπαιτιότητος τοῦ ἐτ'
 ρου τῶν συζύγων τόσον ἰσχυρὸς ὥστε βασιμῶς ἡ ἐξακολούθησις
 τῆς ἐγγάμου συμβιώσεως ν' ἀποβαίη εἰς τὸν αἰτοῦντα (δηλ. τὸν
 ἀνάτιον) ἀφῆρτος. Τὸ ἄρθρον 1442 ΑΚ. δικαιολογεῖται ἐκ τοῦ
 γεγονότος δτι ἐκτός τῶν ἀνωτέρω μνημονευθέντων λόγων διαζυ-
 γίου πιθανόν νά ἐμφανισθῶσι καὶ ἄλλοι οὗς δέν δύναται νά
 προῖδῃ ὁ νομοθέτης διὰ νά ἐφαρμοσθῇ τὸ ἄρθρον τοῦτο δέον νά
 ὑπάρχη ὑπαιτιότης τοῦ καθ' οὗ ζητεῖται ἡ διάζευξις, καθιστάσα ἀφῆ-
 ρηταν τὴν συμβίωσιν, καὶ διὰ νά γίνῃ λόγος περὶ ὑπαιτιότητος δέον
 οὗτος νά ᾗ καταλογιστός. Ἀλλὰ τὸ 1442 § 2 ὀρίζει δτι «δικαίωμα
 πρὸς διάζευξιν δέν ὑφιστάται ὑπὲρ τοῦ αἰτοῦντος, ἔάν ἡ ὑπαιτιότης
 αὕτη βαρύνῃ μὲν ἀμφοτέρους τοὺς συζύγους ἀλλ' ὁ κλονισμὸς τῆς
 σχέσεως τοῦ γάμου ὀφείλεται κυρίως εἰς τὸν αἰτοῦντα» (π.χ. ἔ

μέθυσος σύζυγος προκαλεί αγανάκτησιν τῆς συζύγου καὶ σκηνάς ταύτης· ἐάν ἐναγάγη διὰ τὰς σκηνάς ταύτας ἡ ἀγωγή του θ' ἀποκρουσθῆ, διότι κυρίως ὑπαίτιος εἶναι ὁ αἰτών) ἡ διάταξις αὕτη ἀποτελεῖ νεωτερισμὸν ἐναντι τοῦ ἄρθρ. 5 τοῦ τέως ἰσχύοντος Ν. 2228, ἡ ἐφαρμογὴ δὲ θ' ἀποδείξη κατὰ πόσον οὗτος θά ἐπιτύχη ἐν τῇ πράξει.

Πάντες οἱ ἀνωτέρω μνημονευθέντες λόγοι διαζυγίου ἀναγράφονται, ὡς εἶπομεν, περιριστικῶς καὶ συνεπῶς δὲν δύνανται νὰ δημιουργηθῶσιν ἄλλοι, ἀλλὰ κατὰ τὸ 1449 ἐάν ὑπάρχωσι γεγονότα, ἅτινα ὁμοῦ δὲν δύνανται καθ' ἑαυτὰ νὰ στηρίζωσιν ἀγωγὴν διαζυγίου, ταῦτα δύνανται νὰ χρησιμοποιηθῶσι πρὸς ἐνίσχυσιν ἀγωγῆς ἐπὶ ἄλλων λόγων ἐρειδομένης. Ἐν ἄγῶν εἶναι ὁ ἔχων ὑπὲρ ἑαυτοῦ τινὰ τῶν ἀνωτέρω λόγων. Τὸ πρὸς διάζευξιν δικαίωμα ἀποσβέννυται: 1) διὰ τοῦ θανάτου τοῦ δικαιοῦχου, ὅν προσωπαγές, 2) διὰ συγγνώμης (1447), ἣτις δύνανται νὰ δοθῆ καὶ σιωπηρῶς καὶ νὰ τελεῖ καὶ ὑπὸ αἰρέσειν ἀναβλητικὴν (οὐχὶ ὁμοῦ καὶ διαλυτικὴν) καὶ ἐπιτρέπεται μόνον ἐπὶ ὑπαίτιων λόγων διαζυγίου· τὴν συγγνώμην ἀποδεικνύει ὁ ἐπικαλούμενος ταύτην· αὕτη προτείνεται κατὰ πάσαν στάσιν τῆς δίκης μέχρι τῆς τελεσιδικίας τῆς ἀπρόσθεως, δέον δὲ νὰ ἔχη δοθῆ μετὰ τὸ παράπτωμα ἐν γνώσει τοῦτου καὶ ἐλευθέρως· ἂν ἡ συγγνώμη προταθεῖσά δὲν ἀπεδείχθη παρὰ τοῦ ἐπικαλοσθέντος ταύτην τὸ δικαστήριον δικαιοῦται (ἀλλὰ δὲν ὑποχρεοῦται) νὰ μὴ λάβῃ ταύτην ὑπ' ὄψιν προτεινομένην καὶ αὐθις (1447) καὶ 3) τὸ πρὸς διάζευξιν δικαίωμα ἀποσβέννυται ἀπράκτου παρερχομένης τῆς ἐν ἄρθρῳ 1448 ἀναγραφομένης ἀποκλειστικῆς προθεσμίας (καὶ οὐχὶ παραγραφῆς ὡς ὠρίζεν ὁ Ν. 2228) καὶ δὴ: ἐάν τὸ πρὸς διάζευξιν δικαίωμα ἐρεῖδεται εἰς μοιχείαν, διγαμίαν, ἐπιβουλήν τῆς ζωῆς καὶ ὑπαίτιον ἰσχυρὸν κλονισμὸν τῆς ἐγγάμου συμβιώσεως, ἐν ταιαύτῃ περιπτώσει ἡ ἀνατρεπτικὴ προθεσμία εἶναι ἐνιαυσία πρὸς ἔγερσιν τῆς ἀγωγῆς ἐπὶ διαζεύξει (μὴ ἀρκούσης ἄλλης προκαταρκτικῆς πράξεως), ἀρχομένη ἡ ἐνιαυσία αὕτη προθεσμία ἀφ' ἧς ὁ προσβληθεὶς σύζυγος ἔλαβε γνώσιν τοῦ πρὸς διάζευξιν δικαίωματος, ἐν πάσῃ δὲ περιπτώσει ἡ ἀγωγή δὲν δύνανται νὰ ἐγερθῆ μετὰ πάροδον δεκαετίας ἀφ' ἧς ἐχώρησε τὸ ὡς ἀνω γεγονός. Τῆς προθεσμίας ταύτης οὐσης, ὡς εἰρήται, ἀποκλειστικῆς, δὲν δύνανται νὰ γίνῃ λόγος περὶ ἀναστολῆς αὐτῆς ὑφ' ἧς προϋποθέσεις χωρεῖ ἀναστολὴ παραγραφῶν οὔτε περὶ διακοπῆς ἄλλως ἢ διὰ τῆς ἐγέρεως τῆς ἀγωγῆς, ταύτην δὲ λαμβάνει ὑπ' ὄψιν ὁ δικαστὴς καὶ αὐτεπαγγέλτως.

Ὁ αἰτών τὸ διαζύγιον δέον (: πρῶτον στάδιον τῆς διαζευκτικῆς διαδικασίας) (1) νὰ ὑποβάλλῃ αἰτησιν εἰς τὸν ἐπίσκοπον τῆς κατοικίας τοῦ ἀνδρός ὅπως οὗτος πειραθῆ συμβιβασμὸν· μὴ ἐπιτευχθέντος τοιοῦτου ἢ παρελθούσης ἀπράκτου τριμήνου προθεσμίας, ὁ ἐπίσκοπος ἀποστέλλει τὴν αἰτησιν εἰς τὸ δικαστήριον σημειῶν ὅτι

1. Πρὸβλ. καὶ Εἰσ. Ν. 121 § 3: ἐπὶ διαζυγίου διατηρεῖται (ἐπίσης) ἡ μέχρι τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ Κώδικος κρατοῦσα διαδικασία.

ἀπέβη ματαία ἢ ἀπόπειρα συμβιβασμοῦ. Μετα τὴν ἀποστολὴν τῆς αἰτήσεως ἢ τὴν πάροδον ἀπράκτου τῆς τριμήνου προθεσμίας ὁ ἐπισπεύδων τὸ διαζύγιον ἐγείρει ἐνώπιον τοῦ ἀρμοδίου πρωτοδικείου τὴν περί διαζεύξεως ἀγωγὴν (δεύτερον στάδιον τῆς διαζευκτικῆς διαδικασίας). Κατὰ τὴν διαδικασίαν τοῦ διαζυγίου ὄρκος καὶ ὁμολογία ἀποκλείονται, πλὴν ἂν συντελοῦν εἰς τὴν διατήρησιν τοῦ γάμου ὡς μάρτυρες δύνανται νὰ χρησιμεύσωσι καὶ συγγενεῖς τῶν διαδίκων καὶ οἱ ὑπηρεταί, τῆς ἀξιοπιστίας τούτων ἀφιεμένης εἰς τὴν κρίσιν τοῦ δικαστοῦ. Ἐὰν τὸ διαζύγιον ἀπηγγέλθη διὰ μοιχείαν, βιγαμίαν, ἐπιβουλήν τῆς ζωῆς, κακόβουλόν ἐγκατάλειψιν καὶ κλονισμόν τῆς ἐγγάμου σχέσεως, τὸ δικαστήριον ὀφείλει, εἴτε τῇ αἰτήσει τοῦ ἐνάγοντος εἴτε αὐτεπαγγέλτως, ν' ἀναγράψῃ ἐν τῇ ἀποφάσει ὅτι ὁ ἐναγόμενος ὑπῆρξεν ὑπαίτιος τοῦ διαζυγίου (1450). Ἐπειδὴ ὁμοῦς ὑπαιτιότης δυνατόν νὰ βαρύνῃ καὶ τὸν ἐνάγοντα (ὑπὸ τὴν ἀπαραίτητον προϋπόθεσιν τῆς τηρήσεως τῆς διατάξεως τοῦ ἀρθροῦ 1442 § 2, περί ἧς ἀνωτ' σελ. 19), διὰ τοῦτο αἰτήσει τοῦ ἐναγομένου δύναται νὰ κερυχθῇ συνυπαίτιος καὶ ὁ ἐνάγων ἐὰν ἐγένετο δεκτὴ ἡ ἀγωγή τοῦ ἐναγομένου στηριζομένη εἰς λόγον τῶν ἀρθρῶν 1439—1442, δηλ. εἰς ὑπαίτιον λόγον βαρύνοντα τὸν ἐνάγοντα, ἢ ἐὰν ἀπεδείχθησαν γεγονότα «ἐν δυνάμει μὲν καθ' ἑαυτὰ ν' ἀποτελέσωσι λόγον διαζυγίου ἔνεκα λαβοῦσης χώραν συγγνώμης ἢ παρελεύσεως τῆς προθεσμίας, τὰ ὅποια ὁμοῦς καθ' ἑαυτὰ παρῆχον εἰς τὸν ἐναγόμενον δικαίωμα πρὸς διάζευξιν καθ' ὃν χρόνον ἐγεννήθη ὁ καθ' αὐτοῦ λόγος διαζυγίου» (1541).

Διὰ νὰ λυθῇ ὁ γάμος δεόν ἢ ἀπόφασις νὰ γίνῃ ἀμετάκλητος (1438)· μετὰ ταῦτα οὕτῃ διαβιβάζεται ὑπὸ τοῦ εἰσαγγελέως εἰς τὸν ἐπίσκοπον ὅπως κηρύξῃ οὗτος καὶ πνευματικῶς λελυμένον τὸν γάμον, περαιτέρω δὲ ἡ ἀπόφασις καταχωρίζεται καὶ εἰς τὰ ληξιαρχικὰ βιβλία (περιθώρια τῆς πράξεως τοῦ γάμου).

Λυθέντος τοῦ γάμου ἡ γυνὴ παύει φέρουσα τὸ ἐπώνυμον τοῦ ἀνδρὸς ἀναλαμβάνουσα τὸ οἰκογενειακὸν αὐτῆς ἐπώνυμον (1452 καὶ 1388)· παύει ἔχουσα ἀναγκαίαν κατοικίαν τὴν τοῦ ἀνδρὸς (arg. ἐκ τοῦ 55), οἱ διαζευχθέντες δύνανται νὰ ἔλθωσιν εἰς νέον γάμον (arg. 1354), ἡ γυνὴ ἀναλαμβάνει τὴν προῖκα αὐτῆς (1426) καὶ ἂν ἀκόμη ἐκρύχθη μοναδικὴ ὑπαίτια τοῦ γάμου, τότε ἐξ ἀδιοθέτου κληρονομικὸν καὶ τὸ ἐπὶ τοῦ ἐξαιρέτου δικαίωμα τοῦ ἐπιζώντος οἰζόγου αἰρονται κλπ. Ὁ σύζυγος κηρυχθεὶς τυχόν μόνος ὑπαίτιος τοῦ διαζυγίου ὑποχρεοῦται εἰς διατροφήν τῆς τέως συζύγου του ἐφ' ὅσον αὐτὴ ἀδυνατεῖ νὰ διαθρέψῃ ἑαυτὴν ἐκ τῶν εἰσοδημάτων αὐτῆς (οὐχὶ τοῦ κεφαλαίου) ἢ ἐξ ἐργασίας ἣν θὰ ἠδύνατο νὰ μετέλθῃ ἔγγαμος οὔσα (1454)· τὴν αὐτὴν πρὸς διατροφήν ὑποχρέωσιν ἔχει καὶ ἡ σύζυγος ἢ κηρυχθεῖσα μόνη ὑπαίτια τοῦ διαζυγίου ἐφ' ὅσον ὁ σύζυγος ἀδυνατεῖ νὰ διαθρέψῃ ἑαυτὸν (1455)· ἐρχομένου τοῦ δικαιούχου εἰς νέον γάμον παύει ἢ πρὸς διατροφήν ὑποχρέωσις τοῦ ὑπαίτιου (1457), ἥτις δύναται νὰ παύσῃ ἂν καὶ ἐκ λόγων ἐπιεικειᾶς ἢ ἐκ τῶν περιστάσεων (π.χ. ἐγένεν εὐπορος ὁ δικαιούχος) ἐπιβάλλεται τοῦτο, περὶ ὧν γεγονότων κρίνει κυριαρχικῶς ὁ δικαστὴς τῆς οὐσίας (1456).

τό παρόν της διατροφής δύναται καὶ νὰ μειωθῆ ἂν οἱ περιστάσεις ἢ λόγοι ἐπιεικείας ἐπιβάλλωσι τοῦτο (1456). Ἐάν τὸ διαζύγιον ἐπῆλθε διὰ παραφροσύνην τοῦ ἑτέρου τῶν συζύγων, ὁ ἄλλος ὑποχρεοῦται εἰς διατροφήν ὡς ἂν ἦτο μοναδικὸς ὑπαίτιος τοῦ διαζυγίου (1459). Ἡ διατροφή, ἣτις κατοβάλλεται κατὰ κανόνα περιοδικῶς, δύναται αἰτήσῃ τοῦ δικαιοῦχου (ἄρα οὐχὶ αὐτεπαγγέλτως ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ) νὰ καταβληθῆ ἔφ' ἄπαξ ἂν ὑπάρχῃ σπουδαῖος λόγος πρὸς τοῦτο (1458) ἢν σπουδαιότητα κρίνει ὁ δικαστής. Τέλος ἄλλη συνέπεια τοῦ διαζυγίου εἶναι ἡ τῶν ἄρθρων 1460 καὶ 1461 (ἄπερ ἴδε). Ἡ ἐπιμέλεια τῶν τέκνων ἀνήκει εἰς τὸν ἀνάιτιον τῶν συζύγων (1503), ἂν δ' ἀμφότεροι ἐκπρόχθησαν ὑπαίτιοι τὰ της ἐπιμελείας κανονίζουσι τὰ ἄρθρα 1503 καὶ 1504 (ἄπερ ἴδε). Τέλος κατὰ τὸ ἄρθρον 1453 ΑΚ ἂν ἐκ τοῦ λόγου τοῦ προκαλέσαντος τὸ διαζύγιον ἐπῆλθε βареia προσβολή εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνάιτιου, τὸ δικαστήριον δύναται νὰ ἐπιδικάσῃ εἰς τοῦτον εἰς βάρος τοῦ ὑπαίτιου καὶ ἰκανοποιήσῃ διὰ τὴν ἡθικὴν βλάβην (!).

1. Παρ' Ἄθην αἰοῖς θεόν νὰ γίνῃ διάκρισις μεταξὺ «ἀπολείψεως» καὶ «ἀποπέμφσεως» ἂν, ὡπερ σπανιώτατον, ἡ γυνὴ κατέλειπε τὸν ἑαυτῆς ἄνδρα, ἐπρόκειτο περὶ «ἀπολείψεως», ἂν τοῦναντίον ὁ ἄνθρωπος ἀπέπεμπε τὴν γυναῖκα ἢ πρᾶξις ἐλέγετο «ἀποπέμφσις» (Δημοσθ. κατὰ Νεαίρ. σ. 1362, 1365 πρὸς Οὐήτορα ἐξούλης 885). Ἡ ἀποπέμφσις ἦν ἑλευθέρω καὶ ἐπιτρέπεται καὶ ἀνευ λόγου τιμῆς, ὡπερ τοῦτο δὲμος ὁ ἄνθρωπος εἰς ἐπιστροφήν της προικὸς καὶ διατροφήν της ἀποπεμφθείσης (Δημοσθ. κατὰ Νεαίρας 1362). Ἡ ἀποπέμφσις ἔδει νὰ λάβῃ χώραν ἐνώπιον μαρτύρων, τὰ δὲ τέκνα ἔμμενον παρὰ τῷ πατρὶ ἂν ἡ γυνὴ ἐνόμιζεν ὅτι ὀδίκως ἀπέπεμπετο ἠδύνατο αὐτῆ ἢ οἱ κηδεμόνες ταύτης νὰ προκαλέσωσι τὴν λεγομένην «ἀποπέμφσεως δίκην». Ἐάν ἡ γυνὴ ἐπεθύμει ν' ἀπολείψῃ τὸν σύζυγόν της, ἡ ὑπόθεσις καθίστατο δυσχερεστέρα ἢ γυνὴ ὥφειλε νὰ παρουσιασθῆ αὐτοπροσώπως εἰς τὸν ἄρχοντα καὶ ἐκθέσῃ τοὺς λόγους ὧν ἕνεκα ἐπεθύμει τὸν χωρισμόν, τοῦ δὲ ἄνδρος ἐναντιουμένου προεκκαλεῖτο ἡ λεγομένη «ἀπολείψεως δίκη». Ὁ γάμος ἐλύετο ἀτόπως ἐν περιπτώσει ἀμοιβαίας συναινέσεως. Τῆς γυναικὸς μοιχευομένης, αὐτὴ ἔθεωρεῖτο αὐτοδικαίως διαζευχθεῖσα, ὁ δὲ σύζυγος συνοικῶν μετὰ ταύτης ἔθεωρεῖτο ἄτιμος (Δημοσθ. κατὰ Νεαίρας 1374) (κατὰ τὰ λοιπὰ πρβλ. καὶ ἀνωτ. σελ. 13 σημ. 3). Ἡ γυνὴ μετὰ τὸν χωρισμὸν ἐπανήρχετο εἰς τὴν πατρικὴν οἰκίαν ἢ εἰς τοιαύτην συγγενοῦς (κυρίου, κηδεμόνος). Καὶ ἐν Σ π ἄ ρ τ η ἐπιτρέπεται ὁ χωρισμὸς ὁ ἄνθρωπος ἠδύνατο ν' ἀποπέμψῃ τὴν γυναῖκα καὶ λόγω ἀπειθείας (Ἡρόδ. Ε/39, ζ/61). Ἀπὸ τὸν Διόδωρον Σικελιώτην 18/18 μαυθάνομεν ὅτι κατὰ τοὺς νόμους τοῦ Χαρώνδα τὸσον ὁ ἀποπέμφτας σύζυγος ὅσον καὶ ἡ καταλιπούσα σύζυγος δέν ἠδύνατο νὰ λάβωσι νέον σύζυγον νεώτερον ἢ νεωτέραν τῆς χωρισμένης!

Παραδείγματα διαζυγίων ἁνδρῶν ἐξόχων ἐμπίπτοντα εἰς τὰς ἀνωτέρω διατάξεις μαρτυροῦνται τὸ τοῦ Περικλέους, ὅστις διεζεύχθη τὴν σύζυγον καὶ συγγενὴ του Ἴσπονίκην σ υ ν α ι ν ο ὦ σ α ν, ἵνα συζῆσθαι μετὰ της Ἀσπασίας, κομψεύσας μάλιστα τὴν Ἴσπονίκην μετ' ἄλλου. Ἡ ἀτυχὴς σύζυγος τοῦ Ἀλκιβιάδου Ἴππαρέτη ἀπῆλθε παρὰ τῷ ἀδελφῷ ἀποδυσπειθήσασα ἀπὸ τὴν διαγωγὴν τοῦ συζύγου ἐπειδὴ δὲμος ὥφειλε αὐτοπροσώπως νὰ ἐγγείρῃ εἰς τὸν ἄρχοντα τὴν περὶ ἀπολείψεως ἀναφορὰν, ἐπορεύθη πρὸς ἐκεῖνον ὁ Ἀλκιβιάδης δὲμος συναντήσας ὠδήγησεν καὶ πάλιν εἰς τὸν συζυγικὸν αἶκον, ἐνθα αὐτὴ μέχρι θανάτου παρέμεινε.

Οἱ Βυζαντινοὶ αὐτοκράτορες ἐρρῶθιμιον τὰ τοῦ διαζυγίου ἂν δὲμος αὐτοὶ αὐτοὶ παρέβαινον τὰ θεοσιθθέντα καὶ μὲ ποίας προφάσεις εἶναι ἄλλο ζήτημα.

Ἐναφορικῶς πρὸς τοὺς λόγους διαζυγίου, τοὺς ἐν τῷ κειμένῳ ἔκτε-

γ. Μνηστεία. Προξενηται τοῦ γάμου. Διὰ τοῦ περι μνηστείας κεφαλαίου (1346 ἐπ.) ἀρχεται τὸ Οἰκογενειακὸν Δίκαιον ἐν τῷ ΑΚ. Μνηστεία καλεῖται «ἡ τῶν μελλόντων γενέσθαι γάμων ὑπόσχεσις» (Ἀρμ. 4.1.1) ἢ «ὅπερ ταῦτό κατὰ τὴν διατύπωσιν τοῦ ΑΚ «ἡ σύμβασις περὶ μέλλοντος γάμου» (1346) (κοί·περὶ τῆς φύσεως τῆς συμβάσεως καὶ τῶν συνεπειῶν τοῦ χαρακτηρισμοῦ αὐτῆς πρβλ. L e h m i a n n, Deuts. Familienrecht» σελ. 24 ἐπ.). Ἡ μνηστεία κατὰ κανόνα προηγείται τοῦ γάμου, τοῦτο ὁμῶς δὲν εἶναι ἀναγκαῖον διὰ τὸ κύρος τοῦ γάμου δὲν προϋποτίθεται ἡ ὑπαρξις μνηστείας. Ἡ μνηστεία εἶναι σύμβασις ἀτυπος, τὰ πρὸς γάμον ὁμῶς ἀναγραφόμενα κωλύματα δέον νὰ δεχθῶμεν, εἰ καὶ οἰσιωπῶντος τοῦ ΑΚ, ὅτι εἶναι κωλύματα καὶ διὰ τὴν μνηστείαν ἀφ' οὗ αὕτη φυσιολογικῶς ἕδον νὰ καταλήξῃ εἰς γάμον (ὅστις θὰ ἦτο ἄκυρος ἔνεκα τοῦ κωλύματος) Ἰκανὸς πρὸς σύναψιν μνηστείας εἶναι καὶ ὁ πρὸς γάμον ἰκανός (ἀνωτ. σελ. 7), ἐφαρμοζομένων ἄλλως τῶν διατάξεων τοῦ ἀρθροῦ 1352, περὶ ὧν ἐγένετο λόγος ἀνωτ. σελ. 7. Ἡ μνηστεία, καθ' ἡ σύμβασις ἀτυπος, δύναται νὰ καταρτισθῇ προφορικῶς ἢ ἐγγράφως, αὐτοπροσώπως ἀλλὰ καὶ δι' ἀντιπροσώπου, καθαρῶς ἢ καὶ ὑπὸ αἵρεσιν ἰδιαιτέρα ἱερολογία διὰ τὴν σύναψιν αὐτῆς δὲν ἀπαιτεῖται, αὕτη κατὰ τὸν καταστατικὸν Νόμον τῆς ἡμετέρας ἐκκλησίας ἱερολογεῖται ὁμοῦ μὲ τὸν γάμον. Τὰ ἀποτελέσματα τῆς μνηστείας εἶναι ὅτι: α) ἀμφότεροι οἱ μνηστοὶ ὀφείλουσι πρὸς ἀλλήλους σέβας καὶ πίστιν· β) μνηστεία πρὸ τῆς λύσεως ἄλλης δὲν ἐπιτρέπεται· γ) οἱ μνηστοὶ δὲν μαρτυροῦσιν ὅπερ ἀλλήλων ὡς ἐξαιρετέοι· κωλύμα γάμου, ἐκ τῆς μνηστείας ἀπορρέον, οἷον ἀνέγραφε τὸ τέως Δίκαιον, ἀγνοεῖ ὁ ΑΚ.

Ἐκ τῆς μνηστείας δὲν τίκτεται ἀγωγή πρὸς τέλει τοῦ γάμου (1346), καθόσον ὁ γάμος στηριζόμενος εἰς τὴν ἀγάπην δὲν ἐκβιάζεται, οὐδ' ἐπιτρέπεται ἡ συνομολόγησις ποινικῆς ρήτρας, ἥτις ψυχολογικῶς ἐνεργοῦσα θὰ ἐξεβίαζε τὴν σύναψιν τοῦ γάμου (1346), τῶν ἐκ τῆς μνηστείας καὶ τῆς λύσεως ταύτης περιουσιακῶν συνεπειῶν καθοριζομένων ὑπὸ τοῦ ΑΚ καὶ μὴ ἀφιεμένων εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῶν συμβαλλομένων ἐκ τῆς λύσεως δηλ. τῆς μνηστείας ἐπέρχονται ὀρισμένοι περιουσιακαὶ συνέπειαι ὀριζόμεναι ὑπὸ τῶν ἀρθρ. 1338 καὶ 1347 καὶ οὗσαι διάφοροι ἀναλόγως τοῦ ἐάν ὑπαίτιως ἢ οὐ ἐλύθη ἡ μνηστεία. Ἡ μνηστεία ἐξοπλιζεται ἵνα ἐπιτυχάνηται ὁ φυσιολογικὸς σκοπὸς αὐτῆς, δηλ. ἡ τέλει τοῦ γάμου, δι' ἀρραβῶνος (σύμβολον μνηστείας ὡς ἀποκαλεῖ τοῦτον ὁ ΑΚ 1348) ἢ δωρεῶν. Ἀρραβῶν (ἐξ οὗ καὶ ἡ μνηστεία: ἀρραβῶν, ἀρραβωνιάσματα) εἶναι ἡ μεταβίβασις περιουσιακῶν στοιχείων (οὐχὶ μόνον τοῦ δακτυλίου,

θέντας, παραθέτομεν ἀπὸ τὴν ὑπὸ τοῦ Ν. Βέη γενομένην δημοσίευσιν «Ἐκφρασις κώδικος τῆς μητροπόλεως Μονεμβασίας καὶ Καλαμάτας» σελ. 202 ἀριθ. 50, τὰ ἐξῆς: διαβεβαίωσις τοῦ πρῶην Ἀνδρούσης Κωνσταντίνου, ἐξ Ἀγίας Λαύρας τῆ 1 Μαΐου 1809 ὅτι ἡ Παναγιώτα κόρη τοῦ ποτῆ Β.Γ. Ἐλαβεν τὴν νόμιμον ἐκκλησιαστικὴν διάζευξιν ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς Α.Κ. πρὸβάλουσα «ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑποφέρῃ εἰς τὸ ἐξῆς τὴν τούτου συνοικησίαν, ἐπειδὴ καὶ τὸ στόμα καὶ χεῖρα αὐτοῦ εἰσὶ δυσωδέστατα καὶ ἀνυπόφορα ὡσαύτως καὶ ἄλλα πάθη διάφορα ἔχει...».

ὡς κοινῶς καλεῖται οὗτος) πρὸς ἀ π ὅ δ ε ι ξ ι ν τῆς καταρτισθείσης μνηστείας (ἄρα Ἐνοχικὸν εἰς ἀρραβῶνα) καὶ τέλεισιν τοῦ γάμου. Αἱ μεταξύ μνηστήρων δῶρεα θεωροῦνται γενόμενα ὁ causam futuam καὶ συνεπῶς τελεσθέντος τοῦ γάμου καθίστανται ὀριστικά. Τῆς μνηστείας λύσεως, δηλ. ματαιωθέντος τοῦ γάμου, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἔαν διὰ τὴν ματαιώσιν ἐνεφιλοχώρησε πταῖσμα ἢ οὐ, ὁ μνηστὴρ ὁ δὸς τὸν ἀρραβῶνα ἢ τὴν δωρεάν δικαιούται ν' ἀναζητήσῃ ταῦτα κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἀδικαιολογήτου πλουτισμοῦ (ἄρα ἐφ' ὅσον σώ- ραβῶνος καὶ τοῦ δῶρου ἐν ἀμφιβολίᾳ (ἐφ' ὅσον δηλ. δὲν συνά- γεται ἕτερόν τι) ἀποκλείεται ἔαν ἡ μνηστεία ἐλύθη μὲν ἀναι- γεται ἄλλὰ διὰ τοῦ θανάτου ἑνὸς τῶν μνηστήρων (1348 § 2). Τὸ ἀρ- θρον 1347 καθιεροῖ ὠρισμένας περιουσιακὰς ζημίας εἰς βάρος τοῦ ἀνευ σπουδαίου λόγου λύσαντος τὴν μνηστείαν (: κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ 1348 ὅπερ διὰ τὰ δῶρα καὶ τὸν ἀρραβῶνα δὲν ἐξετάζει τὴν ὑπαιτιότητα, ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ ἀρθρου 1347 προϋποθέτει ὁποιοῦ- τητα, ἀποκλειομένης τῆς ἐφαρμογῆς τῶν διατάξεων αὐτοῦ ἂν ἐξ εὐλόγου αἰτίας ἐλύθη ἡ μνηστεία, ἀγρ. 1347) οὕτω κατὰ τὸ 1347 ἑκάτερος τῶν μεμνηστευμένων λόων ἀνευ σπουδαίου λόγου (περὶ οὗ ζητήματος κρίνει ὁ δικαστὴς τῆς οὐσίας) τὴν μνηστείαν ὑποχρε- οῦται εἰς ἀποζημιώσιν πρὸς τὸν ἄλλον ἢ τοὺς γονεῖς του ἢ πάντα τρίτον προβάνα εἰς δαπάνας, διὰ τὴν ζημίαν ἣν οὗτοι ὑπέστησαν διὰ παρ' αὐτῶν γενομένας δαπάνας ἢ ἄλλα μέτρα ἅτινα ἔλαβον ἐπὶ τῇ προσδοκίᾳ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου (ἄρα μόνον διὰ θετικὴν ζημίαν) λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν καὶ τῶν εἰδικῶν περιστάσεων. Κατὰ τὴν διατάξιν τοῦ ἀρθρου 1349 ἐπὶ σκοπῷ ταχείας λύσεως τῶν ἐκ τῆς μνηστείας ἀξιώσεων καὶ μὴ μακροημερεύσεως καταστάσεων πᾶν ἄλλο ἢ εὐαρέστων, καθιεροῦται βραχυπρόθεσμος παραγραφὴ τῶν σχετικῶν, ἀνωτέρω ἐκτεθεισῶν, ἀποιτήσεων (μετὰ διετίαν ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ ἔτους καθ' ὃ ἐλύθη ἡ μνηστεία).

Κατὰ τὸν ἡμέτερον ΑΚ, καίπερ οὐχὶ διὰ ρητῶν διατάξεων πραγματευόμενον τὸ θέμα, ἡ μνηστεία λύεται ἢ αὐτοδικαίως (θάνα- τος, 1348 § 2) ἢ κοινῇ συναινέσει ἢ μονομερῶς καὶ δι' εὐλογον αἰ- τίαν (ἀίσχρᾳ διαγωγῇ τοῦ ἑτέρου, ἀθέτησις τῆς ὀφειλομένης πίστεως κλπ., ἀγρ. ἐκ τοῦ 1347) ἢ ἀνευ τοιαύτης (1347) τὰ ἐλαττώματα τῆς βουλήσεως (πλάνη, βία, δόλος) ἐπιδρῶσι ἐπὶ τῆς μνηστείας ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ γάμου.

Διὰ τοὺς προξενητὰς τοῦ γάμου, τὰ πρόσωπα δηλ. τὰ μεσο- λαβοῦντα διὰ τὴν σύναψιν αὐτοῦ, ἐν ἀρθρ. 708 ΑΚ ἀναγράφεται ὅτι καὶ ἡ ὑπόσχεσις περὶ παροχῆς ἀμοιβῆς εἶναι ἄκυρος καὶ ἡ τυχόν δόσις ἀμοιβῆς δὲν αἰρεῖ τὴν ἀκυρότητα, τῶν καταβληθέντων ἀναζη-

1. Ἐπιστολαὶ ἀνταλλαγείσαι μεταξύ μνηστήρων; πρβλ. Ἐνοχικὸν εἰς § 56 καὶ μέτρη. καὶ Τριανταφυλλοπούλου: ἡ ἀναφορὰ τῆς Μαν- τῶς Μαυρογένους κατὰ τοῦ Δημητρίου Ὑψηλάντου (Πρακτικὰ Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν 1936, σελ. 295 σημ. 1 καὶ κείμενον αὐτόθι).

τουμένων κατά τὰς ἀρχάς τοῦ ἀδικαιολογήτου πλουτισμοῦ (πλείονα δρα εἰς Ἐνοχικόν § 100) (').

1. Ἐν Ἀθήναις ἡ σπουδαιότερα πρὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου πράξις ἦτο ἡ «ἐγγυσις» (ἀρραβών), μετὰ τὴν ὁποίαν καὶ μόνον εἶχε κύρος τὸ γαμικὸν συμβόλαιον· γάμος δνευ «ἐγγυσις» γενόμενος ἦτο ἀκυρὸς καὶ τὰ τέκνα νόθα· ἡ ἐγγυή ἐγένετο παρὰ τοῦ «κυρίου» (φυσικοῦ ἢ νομίμου) τῆς μελλονύμφου, ὅστις ἐλέγετο «ἐγγυῶν», καὶ τοῦ μελλονάμβρου (ἐγγυώμενος), παρόντων ὡς μαρτύρων συγγενῶν ἀμφοτέρων τῶν μελλονύμφων· τέκνα γεννώμενα ἐκ γάμου μετ' «ἐγγυήν» συναφθέντος ἦσαν γνήσια (Δημοσθ. κατὰ Στεφ.) καὶ οἱ υἱοὶ ἦσαν «ισάμοιροι», διενέμοντο δηλ. ἐξ ἰσῶν τὴν κληρονομίαν τῶν γονέων, καὶ ἡ γυνὴ οὖσα «ἀστὴ καὶ ἐγγυητὴ» ἦτο νόμιμος οὐζυγος. Κατὰ τὴν ἐγγυήν ὠρίζοντο καὶ τὰ «ἔθνα» ἢ ἡ «προίξ». Ἡ ἐγγυή ἀπῆντα παρ' ἅπασιν τοῖς Ἕλλησι (ἐν Σπάρτῃ ὅμως ποτὲ αὐτὴ ἀντικαθίστατο διὰ τῆς ἀρπαγῆς τῆς γυναίκος), ἀπέβαινε ὑποχρεωτικὴ διὰ τὴν μελλονύμφον, ἥτις οὐδόλως ἠρωτάτο περὶ τοῦ μελλονάμβρου, ἤδυνάτο ὅμως αὐτὴ—θεωρητικῶς δηλαδή—διὰ τῆς «εἰσαγγελίας κακώσεως» νὰ ζητήσῃ παρὰ τοῦ ἀρχόντος τὴν λύσιν τῆς ἐγγυήσεως. Αἱ παρθένοι, πρὸ τῆς τελέσεως τῆς ἐγγυήσεως, ἠμφικαίμενοι «κροκωτόν» ἔβουν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς Ἀρτεμιδος Βραυρωνίας ὡς μέλλουσαι νὰ ἐγκαταλείψωσι τὴν παρθένον βίαν.

Τὰ γαμήλια σύμβολα τὰ χρησιμοποιούμενα κατὰ τὴν τέλειον τοῦ γάμου ἦσαν πλείονα καὶ ποικίλα· συνήθως ἀναφέρεται ὁ δακτύλιος, ὃν ὡς γνωστὸν καὶ ἡ Φαίβρα ἐνεχείρισε εἰς τὸν Θεσεία (ὡς θέλει ὁ Εὐριπίδης)· ἐπίσης ἡ ἐνωσις τῶν χειρῶν, συνήθως δὲ ὁ πατὴρ τῆς νύμφης ἐτίθει τὴν χεῖρα αὐτῆς ἐν τῇ χειρὶ τοῦ γαμβροῦ, καὶ σήμερον ὅ· ὡς γνωστὸν αἱ νυμφευόμενοι κρατοῦσι κατὰ τὴν στέψιν τὰς χεῖρας ἀλλήλων· ἐπίσης οἱ στέφανοι, προσφιλεῆς κόσμος τῶν προγόνων μας, εἰθίζοντο καὶ κατὰ τοὺς γάμους. Ἡ νύμφη ἔφερε μακρὸν λευκὸν ἱμάτιον ὡς σύμβολον, οὐχὶ ἀγνείας ὡς κοινῶς ὑποτίθεται, ἀλλὰ πλήρους ὑποταγῆς τῷ ἀνδρὶ· σύμβολον γαμήλιον ἐγένετο καὶ τὸ πῦρ (ἀναφέρεται καὶ ὑπὸ τοῦ Εὐριπίδου), αἱ δὲ σμυρναὶ λαμπάδες ἀναμνησκουσι τὸ σύμβολον τοῦτο· ἐτίθειτο εἰς τὴν ἑστίαν περὶ τὴν ὁποίαν τῶν περιήγετο ἡ νύμφη ἐν ρυθμῷ ἀρχαίως· καὶ ἡ ἑστίασις τῶν συζύγων ἀπετέλει γαμήλιον σύμβολον, ὁ οἶνος δὲ καὶ ὁ ἄριος ἦσαν, ὡς εἶκος, τὰ πρυτανεύοντα καὶ ἡ ἐστίασις ἀπεδείκνυε τὴν νομιμότητα τοῦ συναφθέντος γάμου· τέλος καὶ ὁ καρπὸς ροῖας ὃν εἰκονίζεται κρατούσα ἐν χερσὶν ἡ Περσεφὼν ὡς σύμβολον τοῦ μετὰ τοῦ πλουτῶνος γάμου τῆς δὲν ἐξέλιπε, ὡς γνωστὸν, μέχρι σήμερον.

Πολλάκις πρὸς ἀποκατάστασιν τῶν τέκνων τῶν οἱ Ἕλληνας μετεχειρίζοντο μεσάζοντα πρόσωπα, ἰδίως γυναῖκας τοῦτο τὸ ἔργον μετερχομένας καὶ καλούμενας «προμηστριάς ἢ προμηστρίδας» (Πολυδεύκης Γ' 31) ἀπὸ τὸν Πλάτωνα (Θεαίτητος 2/150) ἐξαγομεν ὅτι τὸ ἐπάγγελμα δὲν ἐθεωρεῖτο πολὺ τίμιον, ταυτιζόμενον πολλάκις τῇ προαγωγίᾳ.

(ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΣΥΖΥΓΩΝ. ΠΡΟΙΞ)

Ι. Ἐν γένει. (1397 ἐπ.) Ὁ γάμος καθ' ἑαυτὸν, ἄνευ δηλ. (ιδιαιτέρας συμφωνίας τῶν μερῶν, δὲν ἄσκει ἐπιρροήν τινα εἰς τὰς περιουσιακὰς σχέσεις τῶν συζύγων (1397), οὗτοι ἐξακολουθοῦσι καὶ μετ' αὐτὸν ἔχοντες τὴν περιουσιακὴν αὐτοτέλειαν αὐτῶν ὡς καὶ πρότερον· τοῦτο εἶναι τὸ λεγόμενον προικῶν σύστημα, ὅπερ ἀποδεχεται καὶ ὁ ἡμέτερος ΑΚ, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ λεγόμενον σύστημα τῆς κοινοκτημοσύνης, οὗτινος ἀπεναντιῶσι πολλαὶ μορφαὶ καὶ καθ' ὃ ὁ γάμος ἐπάγεται κοινότητα τῶν περιουσιῶν τῶν συζύγων. Ἐν ἀρθροῖς ὁμοῦ 1402 ἐπ. ὁ ΑΚ ἐπιτρέπει (: jus dispositivum), ὅπως οἱ μελλόνυμφοι κανονίσωσι τὰς περιουσιακὰς αὐτῶν σχέσεις κατ' ἄλλον τρόπον (καὶ οὐχὶ κατὰ τὸ προικῶν σύστημα) διὰ σύμβάσεως καταρτιζομένης πρὸ τοῦ γάμου (γαμικὸν σύμφωνον) ἐνώπιον συμβολαιογράφου· ἀναφορικῶς πρὸς τὸ γαμικὸν σύμφωνον (ὅπερ συνάπτεται μόνον μεταξὺ τῶν μελλόντων συζύγων) ὁ ΑΚ ὀρίζει ὅτι ἱκανὸς πρὸς σύναψιν τοιοῦτου εἶναι φυσικὰ δὲ ἱκανὸς πρὸς τὸ δικαιοπρακεῖν ἐν γένει, ἀλλὰ καὶ οἱ περιορισμένης ἱκανότητος ἀνήλικοι δύνανται νὰ συνάψωσι τοιοῦτον ὑφ' ἑς προϋποθέσεις δύνανται νὰ συνάψωσι καὶ γάμον (1352, ἀνωτ. σελ. 7 ἐπ.), ὅτι διὰ τοῦ γαμικοῦ συμφώνου δὲν δύναται ἡ γυνὴ νὰ ἀπολλαγῆ τῆς ἐκ τοῦ ἀρθρου 1399 ὑποχρέσεως ὅπως καὶ οὕτη συνεισφέρῃ ὑπὸ ὀρισμένου προϋποθέσεις εἰς τὰ βάρη τοῦ γάμου (1404) καὶ τέλος ὅτι τὸ γαμικὸν σύμφωνον δὲν εἶναι δυνατόν νὰ παραπέμπῃ εἰς ἔθιμα ἢ εἰς νόμον μὴ ἰσχύοντα ἢ ἀλλοδαπὸν (1403). Τὸ διαξὶ συνταγὴν γαμικὸν σύμφωνον δὲν δύναται νὰ μεταβληθῆ μετὰ τὴν σύναψιν τοῦ γάμου εἰμὴ μόνον διὰ συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου καὶ κατόπιν ἀδείας τοῦ δικαστηρίου (1405) κατασφαλιζομένου οὕτως ἐπαρκῶς τοῦ ἀναλωτῶτος τῶν τοιοῦτων συμφώνων.

Καίτοι ὁμοῦ κατὰ τὸ προικῶν σύστημα, ὅπερ ὡς εἴρηται ἀποτελεῖ τὴν βάσιν ἣν ἀποδέχεται ὁ ΑΚ, ὁ γάμος οὐδεμίαν ἐπάγεται καθ' ἑαυτὸν μεταβολὴν εἰς τὴν περιουσιακὴν αὐτοτέλειαν τῶν συζύγων καὶ ἡ γυνὴ ἐξακολουθεῖ ἔχουσα τὴν περιουσίαν τῆς ὡς καὶ πρότερον, ἐν τούτοις τὰ βάρη τοῦ γάμου φέρει ὁ ἀνὴρ (1308) (opera matrimonii) καὶ συνεπῶς ὀφείλει νὰ διατρέφῃ (τὰ τέκνα καὶ) τὴν σύζυγον καὶ ἂν ἀκόμη δὲν συνεστήθῃ προῖξ, καὶ ἂν ἀκόμη αὕτη ἔχει περιουσίαν· τὴν διατροφὴν νοθεύον ὑπὸ εὐρείαν ἔννοιαν περιλαμβάνουσιν καὶ τὴν οἰκίαν, ἐνδύσιν, περιθάλψιν ἐν περιπτώσει ἀσθε-

νειας κλπ. και ούσαν ανάλογον προς την κοινωνικήν θέσιν των συζύγων (1). Ἐπειδή όμως ὁ γάμος ἀποτελεῖ συγκλήρωσιν τοῦ βίου παντός και σχέσιν ἠθικήν ἐπιβάλλουσαν ἀμοιβαίαν ἀγάπην και ἀρωγὴν, διὰ τοῦτο ἐν ἀρθρ. 1399 ΑΚ κηρύσσεται και ἡ σύζυγος ὑπεύθυνος διὰ τὰ βάρη τοῦ γάμου, ὀριζομένου ὅτι ἐν περιπτώσει ἀδυναμίας τοῦ ἀνδρός ὅπως ἐπαρκέσῃ εἰς τὰ βάρη τοῦ γάμου ὀφείλει νὰ ἔλθῃ ἀρωγός και ἡ σύζυγος ἀναλόγως τῆς περιουσίας τῆς και τῶν πόρων τῆς (2).

Ὡς συμπλήρωσις τοῦ ἀρθροῦ 1399 παρατίθεται τὸ 1400, καθ' ὃ ἐάν ἡ γυνὴ και ἂν ἀκόμη δὲν ὑποχρεοῦται κατὰ τὸ 1399, οὐδὲν ἦτιον ἀναλώσῃ ἐξ ἰδίων διὰ τὰ βάρη τοῦ γάμου ἢ εἰσφέρῃ δι' αὐτὰ ἐξ ἰδίων εἰς τὸν ἀνδρα, ἐν ἀμφιβολίᾳ (ἐφ' ὅσον δηλ. δὲν συνεφωνήθη ἕτερόν τι) λογίζεται ὅτι προέβη εἰς ταῦτα χωρὶς νὰ ἔχη πρόθεσιν ἀποζημιώσεως.

Ἐξαιρουμένων τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων, μεταξύ τῶν συζύγων ἐπιτρέπονται ἐλευθέρως δικαιοπραξίαι ἀπαγόρευσις τῶν δωρεῶν μεταξύ τῶν συζύγων οἷαν καθιέρου τὸ Ρ. Δ. δὲν ἀναγράφεται ἐν τῷ ΑΚ (3) συνεπῶς και αὐταὶ ἐπιτρέπονται πλὴν ὁ ΑΚ ἐν ἀρθρ. 1396 δι' οὗ περατοῦται τὸ περί προσωπικῶν σχέσεων τῶν συζύγων κεφάλαιον, περιέλαβε τὴν καλουμένην *praesumptio iuciana* (Μουκία νεῖον τεκμήριον), ἐκ τοῦ εἰσαγαγόντος ταύτην εἰς τὸ Ρ. Δ. Κοῖντου Μουκίου Σκαιβόλα, ἣν όμως περιώρισεν εἰς μόνον τὰ κινητὰ, καθ' ὃ τεκμήριον κινητὰ εὐρισκόμενα εἰς τὴν νομὴν ἢ κατοχὴν ἐνός ἢ ἀμφοτέρων τῶν συζύγων τεκμαίρεται ὑπὲρ τοῦ ἀνδρός και τῶν δανειστῶν τούτου ὅτι ἀνήκουσι εἰς αὐτόν τὸ τεκμήριον εἶναι μαχητόν, σκοπεῖ τὴν προστασίαν τῆς τιμῆς τῆς γυναικός, ἣτις δύναται ν' ἀνταποδείξῃ *unde habeat*. Ἀλλὰ κατὰ τὴν § 2 τοῦ αὐτοῦ ἀρθροῦ 1396 τὰ κινητὰ τὰ προωρισμένα εἰς προσωπικὴν χρῆσιν τῆς γυναικός και ἴδια ἐνδύματα, κοσμήματα, ἐργαλεῖα κλπ. δὲν ἐμπίπτουσιν εἰς τὸ μουκιάνειον τεκμήριον, ἀλλ' ὅλων τούτωναντίον τεκμαίρεται ἐν τῇ πρὸς ἀλλήλους και τῇ πρὸς τοὺς δανειστὸς σχέσει τῶν συζύγων ὅτι ἀνήκουσιν εἰς τὴν γυναῖκα, τούτων δυναμένων φυσικὰ νὰ πολεμήσωσι τὸ τεκμήριον ἐξαιρουμένης τῆς περιουσίας ταύτης, ἣτις κατὰ τὸ μαχητόν τεκμήριον τοῦ ἀρθροῦ 1396 § 2 ἀνήκει εἰς τὴν σύζυγον, πᾶσα ἄλλη περιουσία τῆς γυναικός τεκμαίρεται (κατὰ τὸ ἀρθρ. 115 § 2 Εἰσ. Ν.) ὑπὲρ τῆς ὁμάδος τῶν δανειστῶν πτωχεύσαντος ἐμπόρου ἀνδρός ὡς κτηθεῖσα διὰ χρημάτων τοῦ ἀνδρός και ἀνήκουσα εἰς αὐτόν, ἐφ' ὅσον δὲν ἀποδεικνύεται δι' ἐγγράφου φέροντος βεβαίαν χρονολογίαν πρὸ τῆς ὑπόπτου περιόδου ὅτι ἡ περιουσία αὐτῆ ἀνήκει εἰς τὴν γυναῖκα, ἀποκτηθεῖσα οὐχὶ διὰ χρημάτων τοῦ ἀνδρός ἢ ἐκ

1. Πρβλ. όμως και ἀρθρ. 1486 και περί τούτου κατωτ. ἐν τοῖς περί διατροφῆς.

2. Κατὰ τὸ ἀρθρ. 78 § 2 Εἰσ. Ν. ἡ διάταξις τοῦ ἀρθροῦ 1399 τοῦ ΑΚ ἐφαρμόζεται και ἐπὶ γάμων τελεσθέντων πρὸ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ ΑΚ.

3. Περὶ τοῦ ἀρθροῦ 115 § 2 Εἰσ. Ν. ὄρα κατωτέρω ἐν τῷ κειμένῳ.

δωρεάς τούτου πρὸς αὐτήν· ἀλλ' ἡ διάταξις αὕτη ἔχει ἐφαρμογὴν ἐπὶ τῶν πτωχεύσεων τῶν κηρυσσομένων μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ κώδικος καὶ ἐφ' ὅσον καὶ ὁ γάμος τελείται μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν τούτου· ἐάν συνεπῶς ὁ γάμος εἶχε τελεσθῆ πρὸ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ ΑΚ, ἡ δὲ πτώχευσις ἐκηρύχθη μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ ΑΚ, θὰ ἔχωσιν ἐφαρμογὴν τὰ καταργηθέντα ἄρθρα 653 ἕως 659 τοῦ Ἐμπορικοῦ Νόμου.

II. ΠΡΟΙΞ. α) Ἔννοια καὶ ἀντικείμενον τῆς προικῆς. Προίξ (dos) καλεῖται ἡ περιουσιακὴ ἐπίδοσις ἡ γενομένη παρὰ τῆς γυναικὸς ἢ τρίτου τινὸς ὑπὲρ αὐτῆς πρὸς τὸν ἄνδρα, ad matrimonium operata ferenda, δεκτὴ δὲ γενομένη παρὰ τοῦ ἀνδρὸς ἐπὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ (1406 § 1). Ἡ προίξ συνίσταται πρὸς τὸν ἄνδρα (1406 § 1), ἀντικείμενον δὲ αὐτῆς δύναται νὰ ᾖ πᾶν περιουσιακὸν στοιχεῖον ἀξιάκων τὴν περιουσίαν τοῦ ἀνδρὸς (σύστασις ἐμπραγμάτου δικαίωματος, ἐνοχικὸν τοιοῦτου, παραίτησις ἀπὸ τοιούτων ὑπὲρ τοῦ γαμβροῦ κλπ., οὐχὶ δὴως σύστασις ὑποθήκης ὑπὲρ τοῦ γαμβροῦ ἢ παραίτησις ἀπὸ ὑποθήκης ὑπὲρ αὐτοῦ, καθ' ὅσον διὰ τούτων δὲν ἐπέρχεται ἐπαύξεισις τῆς περιουσίας αὐτοῦ), καὶ ὀλόκληρος ἀκόμη περιουσία δύναται ν' ἀποτελέσῃ τὸ ἀντικείμενον προικῆς, ὅπότε προίξ εἶναι τὸ ἀπομένον μετὰ τὴν ἀφαιρέσιν τῶν χρεῶν (ἐνταῦθα ὑπάρχει εἰδικὴ καὶ οὐχὶ καθολικὴ διαδοχὴ καὶ ἄρα δεόν νὰ λάβωσι χώραν τοιοῦται πράξεις, οἷαι ἀπαιτοῦνται δι' ἕκαστον στοιχεῖον περιουσίας, δηλ. ἐπὶ κινητῶν παράδοσις, ἐπὶ ἀκινήτων μεταγραφὴ κλπ.). Περαιτέρω ἀντικείμενον προικῆς δύναται νὰ ᾖ καὶ μέλλουσα περιουσία, ἄρκει αὕτη νὰ ᾖ εἰδικῶς καθωρισμένη καὶ οὐχὶ ἀόριστος (1410), ὥστε οὐδεμίαν νὰ γενῶνται ἀμφιβολία περὶ ταύτης. Ἡ ἐπαύξεισις τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρὸς γίνεται παρὰ τῆς γυναικὸς ἢ τρίτου τινὸς ἀποβλέποντος εἰς τὸ συμφέρον τῆς γυναικὸς (δὲρ συνίσταται εἰς τὸ ὅτι ἡ γυνὴ λαμβάνει τὴν πρέπουσαν πλησίον τοῦ ἀνδρὸς θέσιν), γίνεται δὲ ἀποδεκτὴ παρὰ τοῦ ἀνδρὸς ἐπὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ (dotis causa) (1406 § 2).

Ἐκ τοῦ ἀνωτέρω δοθέντος ὀρισμοῦ καὶ τοῦ ἐξ αὐτοῦ προκύπτοντος σκοποῦ τῆς προικῆς (ὡς σκοπούσης τὴν ἀνακούφισιν τοῦ ἀνδρὸς διὰ τὰ βάρη τοῦ γάμου) συνάγεται διὰ τὴν προίξ δὲν ἀποτελεῖ δωρεάν πρὸς τὸν ἄνδρα, αὕτη δὲν ἔχει *operam lucrativam causam* (ὡς ἀπαιτεῖ τὸ ἄρθρ. 496 διὰ τὴν δωρεάν), ἀλλ' *onerosam causam* ὁ ἀνὴρ δὲν καθίσταται πλουσιώτερος ἀνευ ἀνταλλάγματος ἀλλ' ἀπλῶς ἀποζημιοῦται διὰ τὰ βάρη τοῦ γάμου ἅτινα φέρει αὐτὸς (τέκνα κλπ. 1406)· συνεπῶς δὲν ἔχει ἐφαρμογὴν κατὰ τοῦ ἀνδρὸς ἡ διάταξις τοῦ ἀρθρου 942 (Παυλιανὴ ἀγωγὴ κατὰ δωρεοδόχου), δὲν ἀνακαλεῖται λόγῳ ἀχαριστίας (505), ἐν γένει δὲν ἐφαρμόζονται ὡς πρὸς τὸν προικολήπτην ἄνδρα αἱ περὶ δωρεᾶς διατάξεις τῶν ἀρθρων 496 ἔκ., ὁ προικοδόχος εὐθύνεται ἄλλως ἢ ὁ δωρητὴς (1408 καὶ 499) κλπ. κλπ. Ἐάν προικοδόχος εἶναι ἡ γυνὴ, ἐάν μὲν αὕτη συνέσῃσῃ τὴν προίκαν καίπερ γνωρίζουσα ὅτι δὲν ὑποχρεοῦται πρὸς τοῦτο, θεωρεῖται δωροδοκῆ καὶ συνεπῶς ἀποκλείεται ἡ ἀναζητήσις, ἐάν δὲ ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ ὅτι δὲν ὑποχρεοῦται προέβῃ εἰς τὴν σύστασιν, ἐκπληροῖ ἠθικὸν καθῆκον (φυσικὴ ἐνοχὴ) καὶ συνεπῶς ἀπο-

κλείεται πάλιν ἡ ἀναζητήσις (906). Τοῦναντίον διὰ τὴν γυναῖκα ἡ σύστασις τῆς προικὸς ἀποτελεῖ δωρεάν καὶ ἂν ἀκόμη αὐτὴ δὲν συν-ἔπραξε εἰς τὸ προικοσύμφωνον ἢ δὲν ἀπεδέχθη συμβολαιογραφικῶς τὴν δωρεάν (τῆς γυναικὸς καθισταμένης πλουσιωτέρας κατὰ τὴν ἀξίωσιν ἢν κτᾶται ἀπὸ τοῦ ὕδ εἰς ὅπως λυομένου τοῦ γάμου ἀναλάβῃ τὴν προίκαν, 1426, ἢ κατὰ τὴν κυριότητα ἦν, κατὰ τὰς περιστάσεις, κτᾶται ἐπὶ τῶν εἰς προίκαν δοθέντων, πρβλ. κατωτ. ζ'), προϋποτιθεμένου ὅτι αὐτὴ δὲν συνιστᾶται παρὰ νόμῳ ὑποχρέου προσώπου (1495) καὶ δὲν εἶναι ἀναληπτέα· ἀλλὰ κατὰ τὸ 1449 παροχὴ περιουσίας γενομένης παρὰ νόμῳ ὑποχρέου πρὸς προίκισιν προσώπου εἰς τὸ τέκνον ἀποτελεῖ δωρεάν κατὰ τὸ ὑπερβάλλον τὸ ἐκ τῶν περιστάσεων ἐνδεικνυόμενον μέτρον καὶ συνεπῶς ὡς τοιαύτη ὑπόκειται εἰς μὲμψιν ὅταν εἶναι ἀστοργός.

Ἡ προίξ συνιστᾶται διὰ τὰ βόρη τοῦ γάμου (καὶ οὐχὶ διὰ τὸν γάμον, ὡς ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ Ρ. Δ. ἐφρόνει ὁ Bechmann), προϋποθέτει συνεπῶς ἔγκυρον γάμον (τελεσθησόμενον ἢ τελεσθέντα), συνεπῶς τούτου ἀκύρου ὄντος ἢ κηρυχθέντος τοιαύτου τὰ δοθέντα ἀναλαμβάνονται διὰ τῆς ἀγωγῆς τοῦ ἀδικοιολογήτου πλουτισμοῦ (!).

1. Ἀναφορικῶς πρὸς τὴν προίκαν καὶ τὰ περὶ ταύτης κρατοῦντα παρὰ τοῖς Ἕλλησι, ἐκρήθωσαν τὰ ἔξης. Κατὰ τοὺς ἡρωικοὺς χρόνους ὁ ἀνὴρ ἀγοράζει τὴν γυναῖκα παρὰ τῶν οἰκείων αὐτῆς, δίδων τὰ λεγόμενα «ἔδνα» (περὶ ζητήματος γεννηθέντος ἀναφορικῶς πρὸς τὰ «ἔδνα» τὰ δοθέντα τῷ Διὶ παρὰ τοῦ Ἡερίστου διὰ τὴν Ἀφροδίτην πρβλ. Ἑσυχίου § 59 (συνήθεια ἥτις ἀναφέρεται καὶ ἐν τῇ Γενέσει, λβ' 2) καὶ ἡ συνήθεις μαρτυρίας κύριοι κωμ. ἐν Ἰλ. Π 178, 190, Α 242, ὄρα καὶ Ὀδ. Θ 318. Ἦ Ἄγαμέμνων φέρεται παραιτούμενος τῆς λήψεως ἔδνων ἀπὸ τὸν Ἀχιλλεῖα ἂν αὐτὸς ἐλάμβανε οἰανδήποτε τῶν θυγατέρων αὐτοῦ.

Ἄλλὰ καὶ οἱ γονεῖς τῆς μελλονόμενης ἐδίδον τῷ μελλογάμῳ τὰ λεγόμενα «μελίαι» (Ἰλιάδ. Ι 147, εἶδος τι δηλ. προικῶν δῶρον ἐντεῦθεν καὶ ἡ Ἀνδρομάχη καὶ ἡ Πηνελόπη καλοῦνται (Ἰλ. Ζ 394, Ὀδυσ. Ω 294) «ἀλοχοὶ πολύδωροι» σύζυγοι, πολλὰ δῶρα τοῖς συζύγοις ἐνεγκοῦσαι, ὁ δὲ Ἄγαμέμνων ὑπόσχεται τῷ Ἀχιλλεῖ νὰ καταστήσῃ αὐτὸν κύριον ἐπὶ πόλεων, ἐν αἷς ἡ Καρδαμύλη καὶ αἱ Φερραί.

Παρὰ Δωριεῦσι ἡ προίξ, «διωτίνη» καλουμένη, ἦτο συνήθης, μάλιστα πολλάκις αἱ προίκαι ἐκταθῆσαι καὶ εἰς τὰ ἀκίνητα ἦσαν τόσοι μεγάλοι, ὥστε ἐπῆλθε διατάραξις τῆς κληρονομίας, πάντα δὲ ταῦτα παρὰ τὰς ἀρχαῖκὰς ἀπαγορεύσεις τοῦ Λυκούργου.

Ὁ Σπῶν περιόρισε τὰς προίκαις (ὡς ἀναφέρει ὁ Πλούταρχος) εἰς ἐν δὴμάτῃ, α καὶ σκῆπῃ, «οὐ γὰρ ἐβούλετο μισθοφόρον οὐδ' ὄνιον εἶναι τὸν γάμον, ἀλλ' ἐπὶ τεκνώσει καὶ χάριτι καὶ φιλότῃ γίνεσθαι...», πλὴν αἱ σκῆπῃ περιόρισται δὲν ἴσχυσαν ἐπὶ πολὺ καὶ ἐν τοῖς ἔπειτα χρόνοις νημονεύονται προίκαι καὶ 5 καὶ 10 καὶ 20 ταλάντων! καὶ αὗται δὲ αἱ παρὰ τῆς πόλεως προικισθεῖσαι θυγατέρες τοῦ Ἀριστείδου ἔλαβον 30 μᾶς ἑκάστη (Πλουτάρχ. Ἀριστείδης 27, Αἰσχίνης κατὰ Κτησιφ. 90), εἶναι δὲ ἄλλο τὸ ζήτημα ἐὰν κατὰ τῶν τοιούτων προικῶν ἤκαστος πανταχόθεν μομφαί, αἱ ὅποιαι ὅμως εἰς οὐδὲν ἴσχυσαν ν' ἀναστειλοῦσι τὸν γάμον τοῦ Ἀντωνίου μετὰ τὴν θεάν Ἀθηνῶν καὶ τὴν προικοδοτήσιν ἐκείνου ἐκ μέρους τῶν Ἀθηναίων διὰ τὴν ἀγνον νόμῳ μετὰ χίλια τάλαντα !

Ὁ ἀνὴρ λαμβάνων τὴν προίκαν (κατὰ τὴν «ἐγγύην») ὑπεχρεοῦτο εἰς δύοσι ἀσφαλείαις περὶ τῆς τυχόν ἐπιστροφῆς αὐτῆς, τὴν λεγομένην «ἀποτίμημα» (Ἀρσπακράτων εἰς λ. Δημοσθένει, ἡ ὁποία βαθυτέραν αἰτίαν εἶχε τὴν ἀντίληψιν ὅτι ἡ προίξ δὲν ἀνήκε κατ' οὐσίαν τῷ ἀνδρὶ ἀλλὰ τῇ γυναι-

β) Σύστασις τῆς προικός. Περί τῶν προσώπων ἅτινα εἶναι νόμῳ ὑπόχρεα πρὸς σύστασιν προικός, ὁ ΑΚ πραγματεύεται ἐν ἀρθροῖς 1495 ἐπ., ἅτινα περιελήφθησαν εἰς τὸ κεφάλαιον ἐνδέκατον τοῦ Οἰκογενειακοῦ Δικαίου τὸ πραγματευόμενον περὶ τῶν σχέσεων γονέων καὶ τέκνων καὶ πατρικῆς ἐξουσίας. Πρὸ παντός ὑπόχρεως πρὸς σύστασιν προικός ἀπέναντι τοῦ ἀνδρὸς εἶναι ἡ γυνή, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ μόνον φυσικῶς (naturaliter) οὐχὶ δὲ καὶ νομικῶς ἐὰν ἡ γυνὴ (δρα καὶ ἀνωτ. σελ. 27 ἐπ.) συνέστησε προίκα εἰς τὸν ἀνδρα καί περ γνωρίζουσα διὸ δὲν ὑπέχει πρὸς τοῦτο ὑποχρέωσιν, δὲν δύναται νὰ ἀναζητήσῃ διότι θεωρεῖται δωρουμένη· ἂν πάλιν συνέστησε προίκα ἀγνωοῦσα διὸ δὲν ὑποχρεοῦται πρὸς τοῦτο, πάλιν δὲν δύναται νὰ ἀναζητήσῃ τὰ δωθέντα, ἀτε ἐκπληροῦσα ἠθικὸν καθήκον (φυσικὴ ἐνοχὴ) (906). Τοῦναντίον ἡ γυνὴ ἔχει ἀξίωσιν ἐπὶ συστάσει προικός πρὸς τὸν ἀνδρα: α) κατὰ τοῦ πατρὸς (ἂν ἐξουρητῶς τοῦ ἐάν οὗτος ἀσκήσῃ πατρικὴν ἐξουσίαν ἢ οὐ) (1945) προὔποτιθεμένου διὸ οὗτος εὐπορεῖ καὶ ἐκεῖνη εἶναι ἄπορος μὴ εἶχουσα περιουσίαν πρὸς ἀνάλογον προίκισιν (') β) κατὰ τῆς μητρὸς

κί. ἤτις ἠδύνατο ν' ἀπαιτήσῃ ταύτην ἂν «ἀπέλειπε» τὸν συζυγικὸν οἶκον τῆς γυναικὸς θανατοῦσης ἢ προῖξ περιήροχετο εἰς τὰ τέκνα (Δημοσθένης πρὸς Βοιωτῶν. Ἐὰν ὁ ἀνὴρ δὲν ἀπέδιδε τὴν προίκα εἰς τὴν ἀποπεμφθεῖσαν συζυγον, ὑποχρεοῦτο καὶ εἰς τὰ τέκνα) (9 ὄβολοι δι' ἐκάστην μὲν) πρβλ. καὶ Δημοσθένης κατὰ Νεαίρας 1332. «... ἐάν ἀποστελῇ τὴν γυναῖκα ἀποδιδόναι τὴν προίκα, ἐάν δὲ μὴ ἐπὶ ἐννεα ὄβολοις τοκοφορεῖν καὶ σίτου εἰς Ὁδεῖον δικάσασθαι ὑπὲρ τῆς γυναικὸς τῷ κυρίῳ». Περί τῆς ἐνταῦθα μνημονευομένης περιέργου «δικῆς σίτου» σημειοῦμεν τὰ ἑξῆς: χωρησάσης περιπτώσεως ἐπιστροφῆς τῆς προικός καὶ τοῦ ἀνδρὸς ἀρνούμενου ταύτην, ὁ εἰς ἀνάληψιν δικαιουμένου ἰκονίος, συνήθως, τῆς συζύγου ἠδύνατο ν' ἀπαιτήσῃ τὴν ἐπιστροφήν μὲν τῆς προικός διὰ τῆς «δικῆς προικός», τὴν ἀπότισιν δὲ τοῦ ἀρεῖστομένου τέκου (ἐπὶ ἐννεα ὄβολοις τοκοφορεῖν, βηλ. 18') διὰ τῆς «σίτου δικῆς» «σίτου» δὲ ἐκαλεῖτο ὁ τέκος ὡς χρησιμῶν πρὸς συντήρησιν τῆς γυναικὸς (ὁμοιωθ. κατ' Ἀρσένου Β 839, πρὸς Ἀρσένου 854, Ἀρσενόκρατιον εἰς λέξιν «σίτου»). Ἡ σίτου δίκη διεξήγετο ἐνώπιον τοῦ ἀρχόντος καὶ εἰς τὸ Ὁδεῖον, ὅπου ἦσαν καὶ αἱ σιταποθῆκαι.

Τέλος διὸ ἡ προῖξ ἦτο τὸ διακριτικὸν γινώρισμα τῆς συζύγου ἀπὸ τῆς παλλακῆς, εἴπομεν ἐν τοῖς πρόσθεν αἱ λαμβάνοντες συζύγου ἀπροικός πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ὡς ἀνω συνεπειῶν εἶδον «τοῖς κυρίοις αὐτῶν» ὁμολογίαν προικός, ἐγγροφον βηλ. ἐν ᾧ ἐβεβαίουν εἰκονικῶς εἰς ἐλαβον δῆθεν προίκα (Ἰσαῖος, περὶ κλήρου Πύρρου 28 ἐπ., καὶ περὶ παραπλησίου τινὸς συμβαλόντος παρὰ Ῥωμαίους διὰ τοῦς στρατιώτας πρβλ. Τριανταφυλλόπουλον: ἡ παπυρολογία καὶ τὸ Ρ. Δικ. ἐν Ἐπιθεωρήσει Κοινωνικῶν καὶ Νομικῶν Ἐπιστημῶν, 1909 σελ. 84).

Παρὰ Βυζαντινοῖς αἱ προικός εἶναι παμμέγιστα καὶ ἀντάξια τοῦ μεγάλειου καὶ τῆς καταγωγῆς τῶν νυμφῶν. Ἐλένη ἡ Κομνηνὴ νυμφευθεῖσα τὸν νόθον τοῦ Φρειδερίκου τοῦ Β' Μαυροῦ προσηγορεύει αὐτῷ ὡς προίκα τὴν Κέρκυραν μετὰ μέρος τῆς Ἡπείρου· Φίλιππος δ' Ἀνζού λαμβάνει ὡς προίκα διὰ τὸν μετὰ τῆς Παλαιολογίνας γάμον του τὴν Αἰτωλίαν καὶ Ἀκαρνανίαν Μαρία τοῦ Μελισσηνοῦ Κομνηνοῦ, νυμφευθεῖσα τὸν δούκα τῶν Ἀθηνῶν (ἐκ Φλωρεντίας) Ἀντώνιον, παρέχει αὐτῷ ὡς προίκα μέρος τῆς Ἰθάκης καὶ Τσακωνίας, καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς.

1. Παρ' Ἑλλησι δὲ πατὴρ δὲν ἦτο νόμῳ ὑπόχρεως πρὸς σύστασιν προικός, καὶ συνεπῶς ἠδύνατο νὰ προικίζῃ τὰς κόρας ἀνάσας· τοῦναντίον ὑπόχρεως ἦν ὁ υἱὸς - ἀδελφός ὡς λαμβάνων κληρονομικὸν μερίδιον, καὶ ἐκβιαζόμενος πρὸς προίκισιν διὰ τῆς «εἰσαγγελίας κακώσεως». Τοῦ πατρὸς μὴ ἄντος ὑποχρέου, ἢ τοιοῦτου ἢ ἀδελφοῦ μὴ ὀπόντος, πρὸς προίκισιν ὑπε-

(1496) ὑπὸ τὰς αὐτὰς προϋποθέσεις (δηλ. οὐσης ταύτης εὐπόρου καὶ τῆς θυγατρὸς ἀπόρου) καὶ μόνον ἂν ὁ πατήρ ἔχη ἀποβιώσει ἢ δὲν εἶναι εἰς θέσιν νά συστήσῃ προίκα ἄλλα πρόσωπα, ὡς π. χ. ἀπώτεροι ἀνιόντες ἢ ἀδελφοί, δὲν εἶναι ν ο μ ω ὑπόχρεα πρὸς σύστασιν προικῶς, ἐκ πλάνης ὁμῶς προβάντα εἰς ταύτην (διότι δηλ. ἐνόμιζον ἑαυτὰ καὶ νόμω ὑπόχρεα) δὲν ἀναλαμβάνουσι ὡς ἐκπληροῦντα ἠθικὴν ὑποχρέωσιν (906). Ἡ πρὸς προίκισιν ὑποχρέωσις τῶν ὡς ἄνω προσώπων ὑφίσταται ἅπαξ μόνον διὰ νεωτέρους γάμους δὲν ὑφίσταται ὑποχρέωσις πρὸς προίκισιν ἐφ' ὅσον διὰ τὸν πρότερον γάμον συνέστη προίξ (1496 § 2). Τὸ πρὸς προίκισιν δικαίωμα τῆς γυναικὸς εἶναι ὅλως προσωπικόν καὶ ἀμεταβίβαστον (1498), παραγράφεται μετὰ παρέλευσιν πέντε ἐτῶν ἀπὸ τῆς συνάψεως τοῦ γάμου (1498), ἢ δὲ σχετικὴ ἀγωγή αἴτημα θα ἔχη ὁ π ω ς σ υ σ τ η θ ῆ ἄ ν ἄ λ ο γ ο ς π ρ ο ἶ ξ π ρ ὸ ς τ ὸ ν ἄ ν δ ρ ἰ ἄ τοῦ ὑποχρέου προσώπου συμβιβασομένου μετὰ τοῦ ἀνδρὸς διὰ ποσόν· Ἐλασσόν, ἢ ἀγωγή τῆς γυναικὸς ἀποβαίνει ἀπαράδεκτος. Κατὰ ρητὴν διατάξιν τοῦ ἀρθρ. 1497 ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ δικαιούνται ν' ἀρνηθῶσι τὴν σύστασιν προικῶς ἂν ἡ θυγάτηρ συνήψε γάμον ἄνευ τῆς ἀπαιτουμένης συναινέσεώς των (ἀνωτ. σελ. 9 ἀρθρ. 1352) ἀδιαφόρως τοῦ ἐάν μεταγενεστέρως ἐκυρώθῃ ὁ γάμος κατὰ τὸ 1373 § 4 δι' ἐγκρίσεως ἐκ μέρους τῶν συζύγων ἢ τοῦ δικαστηρίου, ὡς ἐπίσης δικαιούνται (ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ) ν' ἀρνηθῶσι τὴν σύστασιν προικῶς ἂν ἡ θυγάτηρ ὑπέπεσε ἔναντι αὐτῶν εἰς παράπτωμα δικαιολογούν κατὰ τὸ 1840 ἀποκλήρωσιν. Ἐξώγαμα ἐκουσίως ἀναγνωρισθέντα τέκνα ἔχουσι τὰ δικαιώματα γνησίων (1537), ὅρα καὶ τὰ ἀπορρέοντα ἐκ τῶν ἀρθρῶν 1495 ἐπ. (προίκισις) τὰ αὐτὰ δικαιώματα ἔχουσι κατὰ τὸ ἀρθρ. 1579 καὶ τὰ θετὰ τέκνα ἔναντι τοῦ υἱοθετοῦντος (*).

Ἐξεταστέον ἤδη τὸν τρόπον καὶ τὸν τύπον τῆς συστάσεως τῆς προικῶς. Κατὰ τὸ ἀρθρ. 1406 § 2 ΑΚ προίξ συνιστᾶται διὰ συμβάσεως μετὰ τοῦ ἀνδρὸς ἢ διὰ διατάξεως τελευταίας βουλήσεως (1712, 1714). Ἡ περὶ προικῶς σύμβασις (ἄρα καὶ ἡ ἀποδοχὴ) δέον ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος νά συναφθῆ ἐνώπιον συμβολαιογράφου ἀνεξαρτήτως τοῦ ἀντικειμένου τῆς προικῶς, ἀποκλειομένου παντός ἄλλου μέσου, τοῦ συμβολαιογραφικοῦ ἔγγραφου ἀπαιτουμένου ad solemnitatem, διὰ τὸ κύρος τῆς σχετικῆς δικαιοπραξίας, ἐφαρμοζομένων κατὰ τὰ λοιπὰ τῶν διατάξεων τῶν

χορευτοῦ ὁ πλησιέστερος ἐξ ἀρρενογονίας συγγενῆς, ὅστις ἠδύνατο καὶ νά ὑπανδρευθῆ τὴν ὄρφανήν. Ἐκ τοῦ Δημοσθένους (πρὸς Μακάριον, 1052, 1658) μανθάνομεν ὅτι «τῶν ἐπικλήρων ὅσαι θητικὸν τελοῦσι [εἶναι δηλ. πάμπαν] γοι, ἐάν μὴ βούληται ἔχειν ὁ ἐγγύτατα γένους, ἐκδιδοτά, ἐπιδοῦς ὁ μὲν πέντακασιομεδίμνος δραχμᾶς πεντακοσίας, ὁ δὲ ἰσπεὺς τριακοσίας, ὁ δὲ ζευγίτης ἑκατὸν πενήτηκοντα... ἐάν δὲ αἱ γυναῖκες πλείους ὡς μὴ ἐπάναγκες εἶναι πλέον ἢ μίαν ἐκδοῦναι τῶ γένει... ἀπογραφέτω δὲ τὸν μὴ ποι οὔντα ταῦτα ὁ βουλόμενος πρὸς τὸν ἀρχοντα».

1. Ἄλλ' ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν ἀρθρῶν 1581 καὶ 1495 δὲν δύναται νά ἐξαχθῆ ὑποχρέωσις τοῦ υἱοθετήσαντος πρὸς προίκισιν τῶν κατιόντων τοῦ υἱοθετηθέντος, ἀτε μὴ ὑφισταμένης τοιαύτης καὶ διὰ τοὺς κατιόντας γνησίου τέκνου (τοῦ πάππου ἔναντι τούτων).

άρθρ. 1403 § 2 3 έως 1405 των αναφερομένων εις τὰ γαμικά σύμφω-
να, περί ὧν ἐγένετο λόγος ἀνωτέρω σελ. 25· δοσάκις εἰς τὸν ἄνδρα
πρόκειται νὰ μεταβιβασθῆ κυριότης ἐπὶ τῶν εἰς προῖκα διδομένων
θεῶν νὰ λάβῃσι χώραν καὶ αἱ διὰ τὴν μεταβίβασιν τῆς κυριότητος
ἀπαιτούμεναι πράξεις (παράδοσις, μεταγραφή). Ἡ διὰ συμβάσεως
σύστασις προικὸς δύναται νὰ γίνῃ εἴτε δόσει (πρβλ. καὶ κατω-
ψηφ. δ.) (datio dotis), δταν ἄμα τῇ συστάσει τῆς προικὸς μεταβιβα-
ζονται τὰ περιουσιακὰ στοιχεῖα εἰς τὸν σύζυγον χωρὶς ὁ συνιστῶν
ν' ἀναλαμβάνῃ ὑποχρέωσιν τινα (ἄμεσος παράδοσις πραγμάτων,
ἐκχώρησις ἀποιτήσεως κατὰ τρίτου κλπ.), εἴτε ὑποσχέσει (pro-
missio dotis) δταν ὁ προικοδότης ἀναλαμβάνει ὑποχρέωσιν πρὸς πα-
ροχὴν περιουσιακῶν στοιχείων (ὑπόσχομαι τὴν ἐκχώρησιν ἀπιτή-
σεως, τῆς σύστασιν προικὸς ἐκ 2 ἀκινήτων κλπ.). Ἄτινα πλέον διδο-
νται solventi causa, ἐπὶ σκοπῷ ἐκπληρώσεως τῆς ἀναληφθείσης ἐναντι
τοῦ γαμβροῦ ὑποχρέωσεως. Ἐὰν εἰς τὸν ἄνδρα καταλειφθῇ
τι διὰ διατάξεως τελευταίας βουλήσεως ἐπὶ σκοπῷ προικὸς (dotis
causa), ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ ἀποδοχὴ τοῦ καταλειφθέντος
ἀποτελεῖ τὴν σύστασιν τῆς προικὸς, ἡ ἀποδοχὴ δὲ αὕτη, μονομερῆς
δικαιοπραξία οὕσα, θεῶν νὰ γίνῃ ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος ἐνώπιον
συμβολαιογράφου (1407) ὥστε νὰ εἶναι ἀναμφισβήτητος ἡ προικὴ
ἀπαιτήσις τῆς γυναικὸς, καὶ ἐντὸς προθεσμίας εὐλόγου τασσομένης
πρὸς τὸν ἄνδρα ὑπὸ τῆς γυναικὸς, καὶ τῆς προθεσμίας ἀπράκτου
παρερχομένης τὸ καταλειφθὲν περιέρχεται ὡς κληροδοτήματα εἰς τὴν
γυναῖκα, ἥτις φυσικὰ δύναται μετὰ ταῦτα νὰ συστήσῃ τοῦτο εἰς τὸν
ἄνδρα ὡς προῖκα, συμβατικῶς πλέον εἰς τὴν ἄνω περιπτώσει τῆς
καταλείψεως τῷ ἄνδρὶ περιουσιακοῦ τινος στοιχείου dotis causa,
ἀντικείμενον τῆς προικὸς εἶναι οὐχὶ τὸ καταλειφθὲν, ἀλλὰ τὸ διὰ τῆς
τελευταίας διατάξεως γεννώμενον δικαίωμα κατὰ τοῦ βεβωρημέ-
του (1995).

Τέλος ἀναφορικῶς πρὸς τὸ μέτρον τῆς προικὸς (περὶ οὗ ὁ ΑΚ
πραγματεύεται ὡς καὶ περὶ τῶν ὑποχρέων προσώπων ἐν τῷ κεφα-
λαίῳ περὶ σχέσεων γονέων καὶ τέκνων, ἀρθρ. 1495) (1) παρατηρητέον
ὅτι τοῦτο (μὴ ὑπόυσης ἄλλης συμφωνίας) ὀρίζεται ἀναλόγως πρὸς
τὴν περιουσίαν, τὸν ἀριθμὸν τῶν τέκνων καὶ τὴν κοινωνικὴν θέσιν
τοῦ πενθεροῦ, εἴτε δὲ καὶ ἀναλόγως πρὸς τὴν κοινωνικὴν θέσιν τοῦ
γαμβροῦ, τῆς διαγνώσεως τούτων ἀφιεμένης εἰς τὸν δικαστὴν τῆς
οὐσίας· ἐὰν τις ὑπέσχθη προῖκα ἀφηρημένως, ἐν τοιαύτῃ περιπτώ-
σει ἐφαρμόζονται καὶ περὶ τῆς τοιαύτης ὑποσχέσεως αἱ διατάξεις τῶν
ἀρθρων 371—373 ΑΚ (περὶ ὧν εἰδικώτερον ἐν τῷ Ἐνοχικῷ Δικαίῳ)
ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰς ἀνωτέρω ἐκτεθείσας διατάξεις τοῦ ἀρθρ.
1495, Ἐνταῦθα μνημονευτέον καὶ τὸ ἀρθρ. 1411 (πρβλ. καὶ κατω-
ψηφ. δ'), καθ' ὃ ἐὰν ἡ datio τῆς προικὸς ἔλαβε χώραν πρὸ τῆς συνά-
ψεως τοῦ γάμου, οἱ καρποὶ οἱ παρὰ τοῦ ἀνδρὸς συλλεγέντες μέχρι
τῆς συνάψεως τοῦ γάμου θεωροῦνται ὡς κεφάλαιον ἐπαυξάνον τὸ
ποσὸν τῆς προικὸς, ἐφ' ὅσον οἱ συμβαλλόμενοι δὲν ὤρισαν ἄλλο τι·
ἡ διάταξις δικαιολογεῖται ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι οἱ καρποὶ χρησιμεύ-

1. Περί τούτου παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἑλλήσι πρβλ. ἀνωτ. σελ. 28 σημ. 1.

ουσι πρὸς ἀνακούφισιν τῶν βαρῶν τοῦ γάμου, ἐφ' ὅσον δὲ τοιαῦτα δὲν ὑφίστανται, ἅτε μὴ συναφθέντος εἰσέτι τοῦ γάμου, δίκαιον εἶναι οὗτοι νὰ θεωρῶνται ὡς κεφάλαιον αὐξάνον τὴν δοθεῖσαν προίκα, τοῦ ἀνδρὸς ὑπέχοντος καὶ διὰ τούτους τὰς ὑποχρεώσεις ἅς καὶ διὰ τὴν λοιπὴν προίκα.

γ) Εἶδη τῆς προίκος. Σύμφωνανα περὶ ταύτης (δρα καὶ κατωτ. σελ. 27 ἐπ.). Ἡ προίξ καλεῖται : 1) πατρικὴ ἢ συσταينوμένη παρὰ τοῦ πατρὸς πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ officium paternum καὶ ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ περιουσίας (ἄρα δὲν εἶναι πατρικὴ προίξ ἢ συσταينوμένη παρ' ἄλλων προσώπων, π.χ. παρὰ τῶν πρὸς πατρός ἀνιόντων, ἐκουσίως φυσικά, ὡς ἐπίσης δὲν εἶναι πατρικὴ προίξ ἢ συσταينوμένη μὲν παρὰ τοῦ πατρὸς ἀλλ' ἔνεκα ἐπιβληθέντος αὐτῷ ὄρου ὑπὸ τρίτου τινός, ἢ παρὰ τοῦ πατρὸς μὲν ἀλλ' οὐχὶ ἐξ ἰδίας ἀλλ' ἐξ ἀλλοιρίας περιουσίας, π.χ. δι' ἀποποιήσεως καταλειφθείσης αὐτῷ κληρονομίας ὅπως περιέληθ' εἰς τὸν γαμβρὸν κλπ.) ἔαν ἡ θυγάτηρ εἶναι αὐτεξουσία ἢ ὑπεξουσία, τοῦτο δια τὴν ἔννοιαν τῆς προίκος εἶναι ἀδιάφορον 2) ἡ προίξ καλεῖται ἀπροσπόριστος, τοιαύτη δὲ εἶναι ἢ μὴ πατρικὴ, ἄρα ἢ συσταينوμένη παρ' αὐτῆς τῆς γυναικὸς ἢ τῆς μητρὸς ἢ καὶ αὐτοῦ τοῦ πατρὸς ἀλλ' οὐχὶ πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ officium paternum (π.χ. ἡ θυγάτηρ εἶναι πλουσία) ἢ οὐχὶ ἐκ τῆς ἰδίας τοῦ περιουσίας. 3) Ἄναγκαία καλεῖται ἢ προίξ ἢ συσταينوμένη παρὰ προσώπου νόμῳ ὑποχρέου (άνωτ. σελ. 29 ἐπ.), πᾶσα μὴ ἀναγκαία προίξ καλεῖται ἐκουσία. Τέλος καλεῖται ἀναληπτέα ἢ ἐκουσία προίξ, τῆς συνεφωνήθη ἢ ἐπιστροφή εἰς τὸν συστήσαντα μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου, ὅτε αὕτη ἐπιστρέφει καὶ τέκνων ὑπόντων.

Μεταξὺ τοῦ προικοδότου καὶ τοῦ προικολήπτου εἶναι δυνατόν νὰ συναφθῶσι διάφοροι συμφωνίαι, αἵτινες εἶναι ἔγκυροι ἐφ' ὅσον δὲν ἀντίκεινται εἰς (τὸν νόμον ἢ) τὴν φύσιν καὶ τὸν σκοπὸν τῆς προίκος, ἢ δὲν περιέχουσι ρήτρας ἐπιβλαβεῖς διὰ τὴν γυναῖκα (: ἄκυρος π.χ. ἡ συμφωνία ὅπως ὁ ἀνὴρ μὴ λαμβάνῃ τοὺς καρποὺς τῆς προίκος, 1429, ὅπως μὴ ἀποζημιωθῇ διὰ δαπάνας ἄλλας ἀπὸ τὰς τοῦ ἀρθροῦ 1428 κλπ.). Ἴδια ἔαν εἰς τὸν ἀνδρα μετεβιβάσθῃ κυριότης τῶν εἰς προίκα ἐπιδοθέντων (ὅπερ κατὰ νόμον συμβαίνει ἐπὶ κινητῶν χωρὶς ν' ἀποκλείεται ὅπως διὰ συμφωνίας γίνῃ καὶ ἐπὶ ἀκινήτων, 1413 καὶ 1412) τὸ δοθὲν δύναται ν' ἀποτιμηθῇ διὰ συμφωνίας τῶν μερῶν εἰς χρήματα, οὕτως ὥστε ἐν προίκα εἶναι οὐχὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ δοθὲν ἀλλ' ἢ ἐν τῷ προικοσυμφώνῳ συμφωνηθεῖσα ἀποτίμησις τοῦτου· τοιαύτη συμφωνία εἶναι σύστασις προίκος μετὰ προηγηθείσης πωλήσεως (ἐπὶ πιστώσει τοῦ τιμήματος), ἢ οὕτω πως συστάσα προίξ καλεῖται διατετιμημένη (dos aestimata, aestimatio venditio est)¹⁾, ὁ συνιστῶν ἀφήνει ἀμετακλήτως εἰς τὸν ἀνδρα τὸ δοθὲν ἀντὶ τοῦ συμφωνηθέντος τιμήματος, οὗτος θεωρεῖται ὡς

1. Ἐν τῷ ΑΚ δὲν ἀναφέρεται ρητῶς ἡ διάκρισις διατετιμημένης καὶ ἀδιατιμητοῦ προίκος, ἐφαρμόζονται ὁμοίως ἐν ἀρθροῖς 1412 ἐπ. αἱ ἀρχαὶ αὐτῶν κατ' ἄλλον τρόπον· πρβλ. κατωτ. ψηφ. ζ.

ἀγοραστής τῆς προικός, ὑπόχρεως ὦν ἐν περιπτώσει λύσεως τοῦ γάμου εἰς ἐπιστροφήν τῆς ἀποτιμῆσεως ἢ σχετικῶς τῆς ἀληθοῦς ἀξίας τοῦ δοθέντος (1413) ἦν τοῦτο εἶχε κατὰ τὸν χρόνον τῆς συντάξεως τοῦ προικοσυμφώνου ('). Ἡ τοιαύτη διατίμησις καλεῖται «διατίμησις λόγῳ πωλήσεως» (*venditionis causa aestimata dos*), εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην ὑπάρχει ἀγοραπωλησία γενομένη λόγῳ προικός, ἐξ ἀμφοτέρων τῶν θεσμῶν ἐφαρμόζονται ἐπὶ τῆς τοιαύτης προικός κανόνες τινές. Ἡ τοιαύτη διατίμησις δέον νὰ ᾖ ἴση πρὸς τὴν ἀξίαν τῶν δοθέντων κατὰ τὸν χρόνον τῆς συστάσεως τῆς προικός· ἂν ἡ ἀξία δὲν προσδιορίσθῃ ἢ εἶναι ἀνακριβής, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει λαμβάνεται ὡς ἴσῳ ἢ κατὰ τὸν χρόνον τοῦ προικοσυμφώνου ἀληθῆς ἀξία (1413). Ἐκτός ὁμῶς τῆς τοιαύτης διατίμῆσεως τῆς λόγῳ πωλήσεως γενομένης ὑπάρχει καὶ ἡ λεγομένη «διατίμησις λόγῳ διατιμῆσεως» (*taxationis causa aestimata dos*), ἣτις γίνεται ἀπλῶς πρὸς βεβαίωσιν τῆς ἀξίας τῶν δοθέντων καὶ τῆς ὀφειλομένης ἀποζημιώσεως κατὰ τὴν ἀπόδοσιν, ἐν περιπτώσει ἀδυναμίας ἀποδόσεως τῆς προικός. Τέλος ἄλλη διατίμησις γίνεται ὑποχρεωτικῶς πρὸς ἐπιβολὴν τοῦ τέλους χαρτοσήμου· τίς ἐν δεδομένῳ θεματι ὁ σκοπὸς τῆς διατιμῆσεως εἶναι ζήτημα ἑρμηνείας, ἐν ἀμφιβολίᾳ τεκμαίρεται γενομένη λόγῳ πωλήσεως.

δ) Νομικὴ πλοκὴ προικός καὶ γάμου. Ἡ προίξ δύναται νὰ συστηθῇ εἴτε πρὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου (ὅπερ τὸ συνηθέστερον) εἴτε καὶ μετ' αὐτόν, τὸ κύρος δ' αὐτῆς ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς τελέσεως ἢ σχετικῶς τοῦ κύρους τοῦ τελεσθέντος γάμου. Εἰδικώτερον ἂν ἡ προίξ συνέστη πρὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου εἶναι ζήτημα ἑρμηνείας τῆς βουλήσεως τῶν μερῶν ἂν ταῦτα ἠθέλησαν τὴν εἰς τὴν περιουσίαν τοῦ λήπτου μετάστασιν τῶν πραγμάτων ἀμέσως καὶ πρὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου (ὁπότε πρβλ. καὶ ἄρθρ. 1411 καὶ ἄνωτ. σελ. 31) ἢ τὸ πρῶτον ὅμα τῇ τελέσει τούτου. Ἐάν μὴ προκύπτῃ ἕτερόν τι τότε (τῆς προικός συστανομένης πρὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου), ἂν μὲν ἡ προίξ συνιστᾶται δόσει (παραδόσει, 1411) καὶ τὰ ἀντικείμενα παρεδόθησαν ἀμέσως εἰς τὸν γαμβρόν, ἐν ἀμφιβολίᾳ γίνεται δεκτὸν ὅτι ὁ παραδιδούς ἤθελε νὰ μεταβιβάσῃ εἰς τὴν περιουσίαν τοῦ λήπτου τὰ πράγματα καὶ πρὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου, ὅστις ἀποτελεῖ τὴν *causam ob quam* ἐδόθησαν (τὴν μέλλουσαν αἰτίαν δι' ἣν ἐδόθησαν) τὰ ἀντικείμενα, καὶ συνεπῶς μὴ ἐπακολουθήσαντος γάμου ἢ σχετικῶς ἐγκύρου γάμου, ταῦτα ἀνοζητοῦνται διὰ τῆς ἀγωγῆς τοῦ ἀδικαιολογήτου πλουτισμοῦ (904), (πρβλ. Κ. Φο. ρ. κ. ἰ. ὡ. τ. η. ; ἢ *condictio causa data causa non secuta* § 17) πάντως τὰ παραδοθέντα γίνονται προικῶς ἀπὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου. Ἐάν τούναντίον ἡ προίξ συνιστᾶται ὑποσχέσει, ἐν ἀμφιβολίᾳ γίνεται δεκτὸν ὅτι ὁ συνιστῶν δὲν ἤθελε νὰ γίνῃ ὀφειλέτης εἰ μὴ ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ γάμου, ἣτις ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει

1. Περὶ τῶν ἐκμεταλλεύσεων αἰτίνες δύναται νὰ γίνωσιν εἰς βάρος τῆς γυναίκος διὰ τῆς διατάξεως ταύτης δὲν δύναται νὰ γίνῃ ἐνταῦθα λόγος.

ἀποτελεῖ (σιωπηράν) αἵρεσιν (si puritas fuerint secutae) καὶ συνεπῶς ἐφ' ὅσον ἤρηται ἡ αἵρεσις ὁ ὑποσχεθεὶς δὲν γίνεται ὀφειλέτης.

ε) Ὑποχρεώσεις ἐκ τῆς συστάσεως τῆς προικός. Ἡ σύστασις τῆς προικός ἀποτελεῖ σύμβασιν ἐτεροβαρῆ. Ὁ συνιστῶν προίκα ὑποχρεοῦται, ἐάν τὰ πράγματα εἶναι κινητά, νὰ προσπορίσῃ εἰς τὸν ἄνδρα κυριότητα (1412, κατ. ψηφ. ζ) ὥστε νὰ δύναται ὁ προικολήπτης νὰ ἔχη ταῦτα, εὐθιμότερος ἔναντι τοῦ προικολήπτου διὰ τὰ πραγματικά καὶ νομικά ἐλαττώματα τοῦ πράγματος ὡς ὁ πωλητὴς πράγματος (1408), περὶ οὗ εἰδικώτερον ἐν τῷ Ἐνοχικῷ Δικαίῳ (§ 93) ἐάν τὰ πράγματα εἶναι κατὰ γένος ὀρισμένα, ὁ ὀφειλέτης δύναται φυσικά νὰ παράσχη ἄλλα τῆς αὐτῆς ποιότητος. Ἄν ἡ προίξ συνεστήθῃ δι' ἐκχώρησεως ἀπαιτήσεως, ὁ συστήσας εὐθύνεται ὡς πᾶς ἄλλος ἐκχωρητὴς. Περαιτέρω ὁ συστήσας προίκα εὐθύνεται (ἐάν δὲν ὀρίσθῃ ἄλλο τι, *jus dispositivum*) διὰ καρπῶν καὶ τόκους κατὰ τὸ 1409 ἀνεξαρτήτως ὑπερημερίας καὶ διὰ ἀπὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου ἂν ἡ προίξ συνέστη πρό αὐτοῦ, ἀμέσως δὲ ἅμα τῇ συστάσει τῆς προικός ἂν αὕτη συνέστη μετὰ τὸν γάμον ἢ ἡ καταβολὴ τῆς προικός ἕλθῃ ὑπὸ προθεσίαν τὸ ποσὸν ὀφειλομένου τόκου διὰ τὴν προίκα εἶναι τὸ ἐκάστοτε ἰσχύον ποσοστὸν τοῦ νομίμου τόκου (ἄρθρον 293) τοῦ συστήσαντος τὴν προίκα καθισταμένου τυχόν ὑπερημέρου πρό τῶν ἄνω χρονικῶν σημείων οἱ καρποὶ καὶ τόκοι τρέχουσιν ἔκτοτε. Ὁ συστήσας προίκα εὐθύνεται διὰ *diligentiam quam in suis*, διότι ὁ προικοδότης δεῖν νὰ μὴ κρίνηται αὐστηρότερον τοῦ ἀνδρός ὅστις ὑπέχει τὴν αὐτὴν εὐθύνην διὰ τὴν προίκα (1424). Περὶ τῆς ἀορίστου ὑποσχέσεως προικός βρα ἀνωτ. σελ. 31.

ς) Ἡ προίξ συνεστῶτος τοῦ γάμου (1). Χωρισμὸς καὶ ἐναλλαγὴ τῆς προικός. Τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνδρός ἐπὶ τῆς προικός συνεστῶτος τοῦ γάμου ρυθμίζονται ὑπὸ τῶν ἄρθρων 1412 ἐπ. ΑΚ, ὅτινα περιέχουσιν ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο ἐπιτρεπτικὸν Δίκαιον (*jus dispositivum*), ἰσχύουσι δηλ. ἐφ' ὅσον ἐν τῷ προικοσυμφῶνῳ δὲν ὀρίσθησαν ἄλλως τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνδρός ἐπὶ τῆς προικός. Πρός καθορισμὸν τῶν δικαιωμάτων τούτων (καὶ ἐφ' ὅσον πάντοτε δὲν ὀρίσθῃ ἐν τῷ προικοσυμφῶνῳ ἄλλο τι) δεῖν νὰ διακρίνωμεν ἂν ἀντικείμενον τῆς προικός εἶναι κινητὰ ἢ ἀκίνητα ἐπὶ τῶν πρώτων ὁ ἀνὴρ καθίσταται κύριος, ἐπὶ τῶν δευτέρων κυρία (ψιλῆ) εἶναι ἡ γυνὴ, τοῦ ἀνδρός ὄντος διαχειριστοῦ καὶ ἐπικαρπτοῦ, καὶ ὑπὸ τὰς ἐξῆς εἰδικώτερον διακρίσεις: 1) Κινητὰ Ὁ ἀνὴρ, ἐφ' ὅσον, ἐπαναλαμβάνομεν, δὲν ὀρίσθῃ ἄλλο τι ἐν τῷ προικοσυμφῶνῳ, καθίσταται ἀμετάκλητος κύριος τῆς προικός, ἀνεξαρτήτως τοῦ προσώπου παρ' οὗ συνέστη ἡ προίξ, ὡς κύριος δ' ἔχει τὰς προστατευτικὰς τῆς κυριότητος ἀγωγὰς, γίνεται κύριος τῶν καρπῶν διὰ τοῦ ἀποχωρισμοῦ (1064) περαιτέρω προσήκει αὐτῷ ὡς παντὶ κυρίῳ καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ἀπαλλοτριώσεως τῶν εἰς προίκα

1. Πρὸβλ. καὶ ἄρθρα 77 καὶ 78 Εἰσ. Ν.

δοθέντων· δύναμι θετικής διατάξεως τοῦ ἄρθρου 1416 ἐάν μεταξὺ τῶν εἰς προίκα ἐπιδοθέντων κινητῶν ὑπάρχωσι καὶ τοιαῦτα, ὧν, κατὰ τὰς περὶ ἐπικαρπίας ἰσχυροῦσας διατάξεις, ἀπαγορεύεται εἰς τὸν ἄνδρα ἢ ἐκποίησις (ὡς π. χ. τίτλοι) (1176), οὐδὲν ἦτιον καὶ ταῦτα δύναται ὁ ἄνθρωπος νὰ ἐκποιήσῃ (1) κατόπιν συναινέσεως τῆς γυναικὸς καὶ ἄνευ ἄλλης τινὸς διατυπώσεως. 2) Ἄ κ ι ν ῆ τ α (2). Ἐπὶ τούτων, ἂν μὴ ὠρίσθῃ ἄλλο τι ἐν τῷ προικοσυμφῶνῳ, κυρία παραμένει ἡ γυνή, τοῦ ἀνδρὸς ἔχοντος τὴν διοίκησιν καὶ ἐπικαρπίαν αὐτῶν (1412) ἀνεξαρτήτως τοῦ προσώπου παρ' οὗ συνέστη ἡ προίξις, καὶ χωρὶς νὰ ᾖ ὑπόχρεως εἰς παροχὴν ἀσφαλείας ἐπικαρπωτοῦ (1425) ὁ ἄνθρωπος ὡς διαχειριστὴς τῶν προικῶν ἀκινήτων ἄσκει τὰς προσηκούσας ἀγωγὰς καὶ παρίσταται ἐπὶ δικαστηρίῳ μὴ χρήζων φυσικὰ τῆς συναινέσεως τῆς γυναικὸς (1415). Τὰ ἄρθρα 1413 καὶ 1414 ΑΚ ρυθμίζουν εἰς τὴν ἐπὶ τῆς προικὸς δικαιώματα τοῦ ἀνδρὸς ἀγαλόγως τοῦ περιεχομένου τοῦ δικαιώματος αὐτοῦ καὶ ἀνεξαρτήτως τοῦ ἐάν τὰ πράγματα εἶναι κινητὰ ἢ ἀκίνητα. Οὕτως ἐάν μὲν εἰς τὸν ἄνδρα μετεβιβασθῇ ἡ κυριότης τῶν πραγμάτων (ἄνευ ἐπὶ ἀκινήτων προϋποθέτει ἰδιαιτέραν συμφωνίαν ἐν τῷ προικοσυμφῶνῳ, 1412) ἀντικείμενον τῆς προικὸς καθίσταται ἢ ἐν τῷ προικοσυμφῶνῳ ὀρισθεῖσα ἀξία αὐτῶν (διατίμησις, διατετιμημένη προίξις, ἄνωτ. σελ. 32 ἐπ.), μὴ ὀρισθείσης δὲ τοιαύτης ἢ ταύτης οὐσίας ἀνακριβοῦς — περὶ οὗ κυριαρχικῶς ἀποφαίνεται ὁ δικαστὴς τῆς οὐσίας — λαμβάνεται ἡ ἀληθὴς ἀξία κατὰ τὸν χρόνον τῆς συντάξεως τοῦ προικοσυμφῶνου (1413)· ἐάν τὸναντίον εἰς τὸν ἄνδρα δὲ ἐν μετεβιβασθῇ ἡ κυριότης (ἄνευ ἐπὶ κινητῶν προϋποθέτει ἰδιαιτέραν συμφωνίαν) ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ ἄνθρωπος συνεστώτος τοῦ γάμου ἔχει τὴν διοίκησιν καὶ ἐπικαρπίαν αὐτῶν, τῆς (ψιλῆς) κυριότητος ἀνηκούσης εἰς τὴν γυναῖκα ἀνεξαρτήτως τοῦ προσώπου τοῦ προικοδοτοῦ (1414). Τὰ δικαιώματα καὶ αἱ ὑποχρεώσεις τοῦ ἀνδρὸς ἐπικαρπωτοῦ διέπονται ἀπὸ τὰς περὶ ἐπικαρπίας διατάξεις, ἐφ' ὅσον αὗται δὲν τροποποιοῦνται ἀπὸ τὰς περὶ προικὸς ἰσχυροῦσας τοιαύτας. Ὁ ἄνθρωπος, μὴ ὧν κύριος τῶν ἀκινήτων ἀλλ' ἀπλῶς διαχειριστὴς καὶ ἐπικαρπωτὴς, δὲν δύναται προδήλως καὶ νὰ ἐκποιήσῃ αὐτὰ· ἀλλὰ κατὰ τὸ 1417 ΑΚ (3) (παλαιὸς Ν. 1340|1918) ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ ἐκποιήσῃ τὸ προικῶν ἀκίνητον (πρβλ. καὶ ἄνωτ. ψηφ. γ') κατόπιν ἀδείας τοῦ δικαστηρίου τοῦ τόπου εἰς ὃ κεῖται τοῦτο καὶ κατόπιν συναινέσεως τῆς γυναικὸς παρεχομένης διὰ συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου ἢ διὰ δηλώσεως αὐτῆς καταχωριζομένης εἰς τὰ πρακτικὰ καὶ μόνον ἂν ὑπάρχῃ περὶ τῆς ἀνάγκης (π. χ. διατροφή ἢ νοσηλεία συζύγου, τέκνων κλπ) ἢ προφανοῦς ὧ-

1. Προδήλως ἐπ' ἀν' ἀλλάγματι· ἡ διατύπωσις τοῦ ἄρθρου 1416 δὲν καταλείπει περὶ τούτου ἐννοιασμὸν τινα.

2. Ἐάν ἡ προίξις συνέσταται ἐξ ἀκινήτων εἴτε κύριος εἴτε ἐπικαρπωτὴς εἶναι ὁ ἄνθρωπος δέον νὰ ἐφαρμοσθῇ ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 1192, εἰ καὶ τοῦτο ἀμφισβητεῖται.

3. Πρβλ. καὶ Εἰσαγ. Ν. 121.

φελείας, περί ἧν κρίνει τὸ δικαστήριον. Ἡ ἐκποίησης ἢ ἐπιτρα-
 πείσα διὰ λόγον νόμιμον, καίτοι μὴ ἀληθῆ, κηρύσσεται ἰσχυρά (διὰ
 τὴν ἀσφάλειαν τῶν συναλλαγέντων) οὐχὶ ὁμῶς καὶ ἀντιθέτως (1420).
 Τὸ δικαστήριον παρέχον τὴν ἀδειαν πρὸς ἐκποίησιν δὲ ὕναται —
 ἄρα δὲν ὑποχρεοῦται — νὰ τὰξῃ ὄρους ἐξασφαλιστικούς
 τῆς γυναικός, ἐν οἷς καὶ τὸ ἀκατάσχετον τοῦ τιμήματος ἐκ μέρους
 τρίτων· ἐπίσης δὲ ὕναται νὰ διατάξῃ ἀκρόασιν τῶν ἐγγυτέρων
 συγγενῶν τῆς συζύγου ἐφ' ὅσον τοῦτο εἶναι ἐφικτὸν (1418). Κατὰ
 τὸ 1419 τὸ ἐκ τῆς ἐκποίησησεως τίμημα, ἐφ' ὅσον ἡ ἐκποίησης ἐγίνε διὰ
 προφανῆ ὠφέλειαν,* ὡς καὶ τὸ περίσσευμα ἐκ τῆς λόγῳ ἀνάγκης γε-
 νομένης ἐκποίησησεως, καθίσταται προικῶν (1), τοῦ ἀνδρός πλέον εὐ-
 θυνομένου διὰ τοῦτο. Ἐάν ἡ ἐκποίησης ἐπιτρέπη λόγῳ ἀφεύκτου ἀ-
 νάγκης τὸ ἀκίνητον λογίζεται ἀποδοθὲν εἰς τὴν γυναῖκα καὶ λύεται
 ὡς πρὸς τοῦτο ἡ προικῶ ἐνοχῆ (1430), ὁ δὲ ἀνὴρ λυθέντος τοῦ γά-
 μου δὲν ὑποχρεοῦται εἰς ἀπόδοσιν τοῦ τιμήματος· ἐάν ὁμῶς ἱκανο-
 ποιηθείσης τῆς ἀνάγκης παρέμεινε περίσσευμα, τοῦτο, ὡς εἶπομεν,
 καθίσταται προικῶν, ὅπερ εἶναι καὶ ἀποδοτέον ἐν λύσει τοῦ γάμου
 (1419) κατὰ πᾶσαν ἄλλην περίπτωσιν ἀπόδοσις τῆς προικός γενο-
 μένη συνεσιτώτος τοῦ γάμου πρὸς τὴν γυναῖκα δὲν ἀπαλλάσσει τὸν
 ἀνδρὰ τῆς πρὸς ἐπιστροφήν τῆς προικός ὑποχρέωσεως (1430) (2).
 Ἐκποίησης προικῶ ἀκινήτου γενομένη ἀνευ τῆρῆσεως τῶν ἀνωτέρω
 διατυπώσεων εἶναι ἀκυρος (1420) πληροσμένης καὶ αὐτῆς τῆς causa
 τῆς ἐκποίησησεως, δηλ. καὶ τῆς σχετικῆς συμβάσεως, ἡ ἀκυρότης αὕτη
 εἶναι ἀπόλυτος, συνεπῶς δύναιται νὰ ἐπικαλεσθῆ ταύτην καὶ αὐτὸς
 ὁ σύζυγος (καὶ φυσικὰ καὶ ἡ σύζυγος) χωρὶς νὰ δύναται ν' ἀντιτα-
 χθῆ αὐτῷ ἢ excoceptio doli (excoceptio rei venditae et traditae). Κατὰ τὰ
 λοιπὰ ἡ ἐκποίησης (3) λαμβάνεται ἐνταῦθα ὑπὸ τὴν εὐρυτάτην ἔν-
 νοιαν περιλαμβάνουσαν τὴν μεταβίβασιν τῆς κυριότητος, αὐτῶν
 ἐμπραγμάτων δικαιώματος, παραίτησιν ἀπὸ τοιοῦτων κλπ. Ὁ ἀνὴρ
 ἐν τῇ διαχειρίσει τῆς προικός εὐθύνεται διὰ culpa levis in concreto
 (diligentiam quam in suis) (1424). Κατὰ τὸ 1262 § 4 ἡ γυνὴ πρὸς ἀ-
 σφάλειαν τῆς προικός αὐτῆς ἔχει γενικὸν τίτλον πρὸς ἐγγραφήν ὑπο-
 θῆκης ἐπὶ τῶν ἀκινήτων τοῦ ἀνδρός, κατὰ δὲ τὸ ἀρθρ. 1326 ἡ ἐξα-
 λειψίς ὑποθήκης ἐγγεγραμμένης πρὸς ἀσφάλειαν προικός γίνεται κα-
 τόπιν συναινέσεως τῆς γυναικός καὶ ἀδείας τοῦ δικαστηρίου τοῦ τό-
 που εἰς ὃ τὸ ἀκίνητον καὶ ὑπὸ τοὺς ὄρους τῶν ἀρθρων 1417 καὶ 1418
 (ἀνωτ. σε 35 ἐπ.) ἐφαρμοζομένων ἀναλόγως. Περαιτέρω κατὰ τὸ
 1425 ἡ γυνὴ δικαιούται ν' ἀξιῶσῃ ἀσφάλειαν παρὰ τοῦ ἀνδρός ἐφ' ὃ

1. Διὰ τῆς διατυπώσεως τοῦ 1419 παύουν ἐριδες αἵτινες εἶχον δημιουρ-
 γηθῆ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Ν. 1340|1918 λέγοντος... τὸ ἐκ τῆς ἐκποίησησεως τίμημα,
 ἢ ἀντ' ἄλλα γὰρ εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς προφανοῦς ὠφελείας κλπ.

2. Εἶναι αὐτονόητον ὅτι πάντα ταῦτα προϋποθέτουσιν ὅτι ἡ προίξ δὲν
 εἶναι διατετιμημένη (1413) ἢ μᾶλλον δὲν ἀνήκει κατὰ κυριότητα εἰς τὸν ἀνδρὰ,
 καθόσον τότε, ὡς καὶ ὅταν αὕτη εἶναι ἀναληπτέα (ἀνωτ. ψηφ. γ'), δὲν ὑπάρ-
 χει περιορισμὸς πρὸς ἐκποίησιν.

3. Τὰ τῆς ἀναγκαστῆς ἐκποίησησεως προικῶν ἀκινήτων ρυθμίζουσι τὰ
 ἀρθρα 1421 καὶ 1422 ΑΚ.

σον υπάρχει βάσιμος φόβος ότι εκ του τρόπου της διαχειρίσεως αὐτοῦ κινδυνεύει ἢ προῖξ· περαιτέρω ἢ συνεσιώτος τοῦ γάμου σχέσις τῆς γυναικὸς πρὸς τὴν προῖκα ἐκδηλοῦνται καὶ ἐν τούτῳ, ὅτι δηλ. αὕτη —οὐχί δὲ καὶ οἱ τυχόν ὑπάρχοντες δανεισταὶ αὐτῆς, 1436—δικαιοῦνται ν' ἀπαιτήσῃ δικαστικῶς (ἀπαγορευομένης ἐξωδίκου συμφωνίας, 1431) κατὰ τὴν μικτὴν διαδικασίαν τῶν ἀρθρῶν 676 ἐπ. Πολ. Δικ. (πρὸς καὶ Εἰσ. Ν. 121 § 2) τὸν χωρισμὸν τῆς προικὸς αὐτῆς, δηλ. τὴν ἀμεσον παρ' αὐτῆς ἀνάληψιν τῆς διοικήσεως καὶ καρπώσεως τῶν προικῶν (1434), ἂν ἢ προῖξ κινδυνεύῃ ἕνεκα τῆς ἐλαττώσεως τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρὸς ἢ οὗτος διαχειρίζεται κακῶς τὴν προῖκα κατοσπαταλῶν ταύτην ἢ δὲ ἐν παρέχῃ τὴν ὀφειλομένην διατροφήν εἰς τὴν σύζυγον καὶ τοὺς κατιόντας αὐτῆς ἢ ἀπειλεῖται ἢ παροχὴ διατροφῆς εἰς τοὺς μέλλοντες ἢ τέλος ἂν ἢ διαχειρίσις τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρὸς ἀντιέθῃ εἰς ἐπίτροπον διὰ διαφόρους λόγους (1431), καὶ τοῦτο ἵνα ἡ γυνὴ ἀσκήσῃ τὰ ἐπὶ τῆς προικὸς δικαιώματα τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἐκ τῆς διαχειρίσεως καὶ καρπώσεως τρέφονται αὕτη (ἢ σύζυγος), τὰ τέκνα καὶ αὐτὸς ὁ σύζυγος· μάλιστα ἐν περιπτώσει πτωχεύσεως τοῦ (ἐμπόρου) συζύγου ἐπέρχεται αὐτοδικαίως χωρισμὸς τῆς προικὸς ἀπὸ τῆς τελεσιδικίας τῆς τὴν πτώχευσιν κηρυττούσης ἀποφάσεως (1432). Ἀπὸ τοῦ χωρισμοῦ τῆς προικὸς ἡ γυνὴ δύναται νὰ ἐκποιήσῃ τὰ προικῶα ἀκίνητα κατὰ τὰς περὶ ἐκποιήσεως τούτων διαγραφόμενας διατυπώσεις, μὴ ἀπαιτουμένης ὁμῶς συναινέσεως τοῦ ἀνδρὸς· ἐπίσης δύναται νὰ προβῇ καὶ εἰς τὴν ἐκποίησιν τῶν κινητῶν ἀνεῦ τῆς συναινέσεως τοῦ ἀνδρὸς. Ἡ διατάσσουσα τὸν χωρισμὸν τῆς προικὸς ἀποφασίς ἔχει ὡς πρὸς τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς δύναμιν ἀναδρομικὴν, ἀνατρέχουσα εἰς τὸν χρόνον τῆς ὑποβολῆς τῆς σχετικῆς αἰτήσεως (1433). Ὑπὸ τὰς προϋποθέσεις τοῦ ἀρθροῦ 1437 διατάσσεται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἢ ἀρσὶς τοῦ χωρισμοῦ τῆς προικὸς, διὰ τῆς ἀποφάσεως δὲ ταύτης ὁ ἀνὴρ ἀποκαθίσταται καὶ πάλιν εἰς τὴν διαχείρισιν καὶ κάρπωσιν τῆς προικὸς.

Ἐνταῦθα μνηστῆον, πρὸς ὀλοκλήρωσιν τῶν περὶ χωρισμοῦ τῆς προικὸς ἐκτιθεμένων, καὶ τὸ ἀρθρὸν 115 Εἰσ. Νόμου, ὅπερ ἀντικατέστησε τὰ ἀρθρα 653 -659 τοῦ Ἐμπορικοῦ Νόμου τ' ἀναφερόμενα εἰς τὴν πτώχευσιν ἐμποροῦ συζύγου καὶ τὰς ἐντεῦθεν συνεπειὰς ὡς πρὸς τὴν προῖκα (ἐν ᾧ λοιπὸν σύζυγος παντὸς ἄλλου πλὴν ἐμπόρου δύναται νὰ ζητήσῃ χωρισμὸν τῆς προικὸς, ὅστις θὰ λάβῃ χώραν ἀν συντρέχωσιν αἱ μικρὸν ἀνωτέρω ἐκτεθεῖσαι περιπτώσεις καὶ θ' ἀπαγγελθῇ διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως διατασσούσης τὸν χωρισμὸν, ἢ σύζυγος τοῦ ἐμπόρου, χωρὶς νὰ στερῆται τοῦ δικαιώματος τούτου ὑπὸ τὰς ἀνω προϋποθέσεις, ἀπολαύει καὶ τούτου τοῦ προνομίου, ὅτι δηλ. κατὰ τὸ Εἰσ. Ν. 115 καὶ ΑΚ 1432 ὁ χωρισμὸς τῆς προικὸς ἐπέρχεται αὐτοδικαίως ἐν περιπτώσει πτωχεύσεως τοῦ ἀνδρὸς ἐμπόρου). Κατὰ τὸ ἀρθρ. 115 Εἰσ. Ν., μέρος τοῦ ὁποίου ἀνεπιτόχη καὶ ἀνωτ. σελ. 26 ἐν σχέσει πρὸς τὸ Μουσιάνειον τεκμήριον, τὰ τὴν τύχην τῆς προικὸς ἐν περιπτώσει πτωχεύσεως τοῦ ἐμπόρου συζύγου ρυθμίζοντα ἀρθρα 653 ἕως 659 τοῦ Ἐμπορικοῦ Νόμου καταργοῦνται, ἢ δὲ τύχη τῆς προικὸς ρυθμίζεται ὡς ἑξῆς: Τοῦ ἐμπόρου συζύ-

γου τελεσιδικῶς εἰς πτώχευσιν κηρυχθέντος, ἢ σύζυγος, ἐπιφυλασσομένης τῆς διατάξεως τοῦ ἀρθροῦ 1432 ΑΚ τοῦ διατάσσοντος τὸν ἄνεσον καὶ αὐτοδικαίως γινόμενον χωρισμὸν τῆς προικῆς, ἀναλαμβάνει τὴν διαχείρισιν καὶ τὴν κυριότητα τῶν παρὰ τῷ ἀνδρὶ εὐρισκαμένων προικῶν (ἐὰν τοῦτα εἶχον μεταβιβασθῆ αὐτῷ κατὰ κυριότητα, ὅποτε εἶχεν οὗτος καὶ τὴν διαχείρισιν, ΑΚ 1412 καὶ 1413 καὶ ἄνωτ. σελ. 35 ἐπ.), ἀπλῶς δὲ τὴν διαχείρισιν ἂν αὐτὴ εἶχε τὴν κυριότητα καὶ ὁ σύζυγος μόνον τὴν διαχείρισιν (περίπτωσις ἀρθρ. 1414) τὸ αὐτὸ δὲ ἰσχύει καὶ περὶ τῶν ἐξ ἐναλλαγῆς προερχομένων (1413) (δηλ. ἀνάληψις κατὰ τὰς περιστάσεις διαχείρισεως καὶ κυριότητος ἢ μόνης διαχείρισεως) ἐφ' ὅσον ἀποδεικνύεται δι' ἐγγράφου φέροντος βεβαίαν χρονολογίαν ὅτι τὸ παρὰ τῆς γυναίκος δοθὲν εἰς ἐναλλαγὴν δὲν εἶχεν ἀποκτηθῆ διὰ χρημάτων τοῦ ἀνδρός, καθ' ὅσον ἄλλως τοῦτο δὲν ἀναλαμβάνεται ἀλλὰ περιέρχεται εἰς τὴν πτωχευτικὴν περιουσίαν.

Πάντων τούτων τὴν διαχείρισιν καὶ κυριότητα ἀναλαμβάνει ἡ γυνὴ «ἐπιφυλασσομένης τῆς διατάξεως τοῦ ἀρθρ. 1432», δηλ. ἀπὸ τῆς τελεσιδικίας τῆς κηρυττούσης τὴν πτώχευσιν ἀποφάσεως, ὅποτε συμφώνως τῷ ἀρθρ. 1432 ἐπέρχεται αὐτοδικαίως ὁ χωρισμὸς τῆς προικῆς καὶ συνεπῶς αὐδεὶς τῶν δανειστῶν τοῦ ἀνδρός δύναται πλέον νὰ θίξῃ τὰ ἀναληφθέντα.

Ἡ γυνὴ ἀναλαμβάνουσα τὴν προῖκα κατὰ κυριότητα καὶ διαχείρισιν δύναται νὰ προβαίῃ καὶ εἰς ἐκποίησην τῶν (τέως) προικῶν ἐφ' ἃς διατυπώσεις καὶ ἐπὶ τοῦ χωρισμοῦ τοῦ διατασσομένου δικαστικῆς ἀποφάσει (ἀρθρ. 1435), δηλ. τὰ μὲν ἀκίνητα κατὰ τὰς διατάξεις περὶ ἐκποιήσεως προικῶν ἀκινήτων παρὰ τοῦ ἀνδρός, ὅσαςκις οὗτος δὲν ἔχει κυριότητα (ἄνωτ. σελ. 35) (δηλ. ἀρθρ. 1417 ἐπ.), μὴ ἀπαιτουμένης ὁμῶς τῆς συναινέσεως τοῦ ἀνδρός, τὰ δὲ κίνητὰ ἐκποιεῖ ἡ γυνὴ ἐντελῶς ἢ ἐλευθέρως. Μνηστέον ὁμῶς καὶ ἐνταῦθα ὅ,τι καὶ ἄνωτ. σελ. 27 ἐλέχθη ἐν συναφείᾳ πρὸς τὸ Μουκιάνειον τεκμήριον, ὅτι δηλ. κατ' ἀκροτελεύτιον διάταξιν τοῦ ἀρθρ. 115 Εἰσ. Ν. τὰ ἀνωτέρω εἰρημένα ἰσχύουσιν «ἐπὶ τῶν μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ ἀστικοῦ κώδικος κηρυσσομένων πτωχεύσεων καὶ ἐφ' ὅσον ὁ γάμος τελεῖται μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν τούτου, καθ' ὅσον μὴ συντρεχουσῶν τῶν προϋποθέσεων τούτων θέλουσιν ἰσχύει τὰ καταργούμενα ἀρθρα 653 – 659 τοῦ Ἐμπορικοῦ Νόμου» (').

1. Ἀεῖζει τὸν κόπον νὰ καταχωρισθῆ ἐνταῦθα καὶ ἡ ἐν «Βασιλικῷ Νόμῳ Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου» εἰς Νομοκάνονας τῶν μετὰ τὴν ἑλῶσιν χρόνων» (παρὰ Δ. Γκίνη ἐν Ἐπετηρίδι Ἐταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν σελ. 225) περιληφθεῖσα διάταξις: Μία γυναῖκα ὑπανδρεύθη καὶ ἐπῆρε τὴν προῖκα τῆς εἰς τὸ δασπήσιον τοῦ ἀνδρός αὐτῆς· καὶ ἐσυνέβη εἰς τὸν ἀνδρὰ αὐτῆς συμφορὰ καὶ ζημία καὶ ἐπέσεν εἰς χρέος ἢ εἰς ἀφεντικὸν ἢ εἰς ἄλλον τινὰ ἀνθρώπον καὶ αὐτὸς ἀπέθανε εἰς τοῦτο ὀρίζει ὁ παρὼν βασιλικὸς νόμος ὅτι νὰ μὴ ἔχη ἀδειαν τινὰς ἀπὸ ἐκείνου ὅπου ἐδάνεισαν νὰ ἐπάρῃ κανεὶς πρᾶγμα ἀπὸ τὸ δασπήσιον τοῦ ἀποθανόντος ἕως οὗ πρῶτον νὰ ἐπάρῃ ἡ γυναῖκα τὴν προῖκα αὐτῆς· τότε εἰ τι μὲν νὰ τὸ ἐπάρουν οἱ δανεισταὶ καθένας κατὰ τὸ χρέος τοῦ ἀνδρός αὐτῆς· ἦγουν ἐὰν δὲν σώνουν τὰ πράγματα δι' ὅλον τὸ χρέος ὃ τὰ πολλὰ δοῦς περισσοτέρως τοῦ τὰ ὀλίγα δανείσαντος λαμβανέτω, ὡσαύτως καὶ ὁ ὀλίγα, ὀλίγα λαμβανέτω.

Τέλος, δυνατόν μεταξύ τῶν συζύγων νά συμφωνηθῇ συνεστῶτος τοῦ γάμου ὅπως τήν θέσιν τοῦ προικῶου καταλάβῃ ἕτερον ἀντικείμενον εἴτε τοῦ ἄλλου συζύγου εἴτε τρίτου τινός· τοῦτο καλεῖται ἐναλλαγή τῆς προικός (1423), ἥτις εἶναι ἰσχυρά ἐάν γίνῃ ἐνώπιον συμβολαιογράφου κατόπιν ἀδείας τοῦ δικαστηρίου, προκειμένου δὲ περὶ ἐναλλαγῆς ἀκινήτου ἐφαρμόζονται αἱ περὶ ἐκποίησης προικῶν ἀκινήτων διατάξεις, περὶ οὗ ἀνωτ. 35 ἐπ.

ζ) Ἡ προίξ μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου (1). Ἡ τύχη τῆς προικός μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου ρυθμίζεται ἀναλόγως τοῦ ἐάν ὁ γάμος ἐλύθη διὰ διαζυγίου ἢ διὰ θανάτου· ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει τὴν προίκα ἀναλαμβάνει πάντοτε ἡ γυνὴ ἀνεξαρτήτως τοῦ ἐάν ἐκηρύχθη ὑπαίτια ἢ οὐ τοῦ διαζυγίου, πᾶσα δὲ ἀντίθετος συμφωνία ἀντικειμένη εἰς διάταξιν δημοσίας τάξεως (1426) εἶναι ἄκυρος. Ἐάν ὁ γάμος ἐλύθη διὰ θανάτου τότε διακρίτεον: ἐάν μὲν ἐλύθη θανάτῳ τοῦ ἀνδρός τὴν προίκα ἀναλαμβάνει ἡ γυνὴ, ἐάν δὲ ἐλύθη θανάτῳ τῆς γυναικὸς τὴν προίκα ἀναλαμβάνουσι οἱ κληρονόμοι αὐτῆς· ἐξ ἀδιαθέτου δὲ κληρονόμος τῆς γυναικὸς εἶναι καὶ ὁ σύζυγος κρατῶν ὡς τοιοῦτος τὸ $\frac{1}{2}$ ἢ τὸ $\frac{1}{3}$ τῆς προικός, ἀναλόγως τῶν τάξεων μεθ' ὧν συντρέχει (1820) πάντα ταῦτα προκύπτουσι ἐκ τοῦ ἀρθροῦ 1426. Ἐάν ὁ ἀνὴρ εἴχε τὴν διοίκησιν καὶ ἐπικαρπίαν τῶν εἰς προίκα δοθέντων (ἀνωτ. σελ. 35 ἐπ.) λυθέντος τοῦ γάμου αὐταὶ παύουσι αὐτοδικαίως· καρποὶ τῶν προικῶν οὖς ὁ ἀνὴρ συνέλεξε συνεστῶτος τοῦ γάμου, ἔστω καὶ ἂν ἀκόμη συνέλεξε τοιοῦτους καθ' ὑπέρβασιν τῆς τακτικῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν προικῶν ἢ ἐκ περιστατικῶν ἐκτάκτων, δὲν ἀποδίδονται χρησιμεύοντες εἰς ἐξυπηρέτησιν τῶν βαρῶν τοῦ γάμου καὶ ἀνακούφισιν τοῦ ἀνδρός ἀπὸ τούτων (1429). Ἡ ἀγωγή δι' ἧς λυθέντος τοῦ γάμου ἀναζητεῖται παρὰ τοῦ δικαιοῦχου ἡ προίξ (ἡ actio de dote τοῦ Ἰουστινιανείου Δικαίου) εἶναι ἀγωγή προσωπικῆ κινουμένη κατὰ τοῦ προικολήπτου ἢ τῶν κληρονόμων του, αὐτονόητον ὁμῶς ὅτι καθ' ἃς περιπτώσεις ἡ γυνὴ παραμένει κυρία τῶν προικῶν ἔχει καὶ τὰς δορυφορούσας τὴν κυριότητα ἐμπραγμάτων ἀγωγάς. Καὶ ἂν μὲν ἡ ἀποδοτέα προίξ συνίσταται εἰς χρήματα ἢ συνίσταται μὲν εἰς ἄλλα πράγματα κινήτα ἢ ἀκίνητα, ὅτινα ὁμῶς μετεβιάσθησαν κατὰ κυριότητα εἰς τὸν ἀνδρα (ἀνωτ. σελ. 35 ἐπ., 1413) ἢ συνιστομένη ἀρχικῶς εἰς ἄλλα πράγματα, μετεβλήθη εἰς χρηματικὴν τοιαύτην (περίπτωσις π.χ. 1416, 1419 κλπ.), εἰς πάσας τὰς περιπτώσεις ταύτας ἡ ἀπόδοσις γίνεται μετὰ πάροδον ἔτους ἀπὸ τῆς λύσεως τοῦ γάμου, ὀφείλονται ὁμῶς νόμιμοι τόκοι τοῦ ποσοῦ τούτου ἀνεξαρτήτως ὑπερμερίας ἀπὸ τῆς λύσεως τοῦ γάμου (293), ἡ δὲ γυνὴ δύναται εἰς δεδομένην στιγμήν ν' ἀξιώσῃ τὴν ἄμεσον καταβολὴν τῶν τόκων ὀλοκλήρου τοῦ ἔτους (1427)· ἐάν ἡ προίξ συνίσταται εἰς ἄλλο τι (βηλ. οὐχὶ εἰς χρήματα), π.χ. εἰς ἐμπράγματον δικαίωμα,

1. Πρβλ. καὶ ἀρθρα 77 καὶ 78 Εἰσ. Ν. δρα καὶ ἀνωτ. σελ. 34 σημ. 1. Τί συνέβαινε παρὰ τοῖς ἡμετέροις προγόνοις δρα ἀνωτ. σελ. 28 σημ. 1.

τοῦτο εἶναι ἀποδοτέον ἀμέσως, τοῦ κώδικος μὴ διακρίνοντος. Ἡ εὐ-
 θύνη τοῦ ἀνδρός διὰ τὴν ἀποδοτέαν προίκα ἀνεπίτυχθῆ ἀνωτ. σελ.
 36 ἐπ. Διὰ τὰς καταβληθείσας δαπάνας ὀρίζεται ἐν ἄρθρ. 1428 ὅτι
 ὁ ἀνὴρ δὲν ἔχει ἀξίωσιν διὰ τὰς δαπάνας ἐκείνας αἰτινες βαρύνουν
 τὸν ἐπικαρπώτην κατὰ τὰς περὶ ἐπικαρπίας διατάξεις, δηλ. διὰ τὰς
 δαπάνας τοῦ ἄρθρ. 155 ἐπ. δι' ἄλλας δαπάνας ὁ ἀνὴρ ἔχει δικαί-
 ωμα ἀποζημιώσεως (πρβλ. ἄρθρ. 301 ἐπ.).

η) Παράφερνα (ἐξωπροίκα). Περιουσία τῆς γυναίκος, ἣτις δὲν
 ἐδόθη παρ' αὐτῆς εἰς τὸν ἄνδρα λόγῳ προικός, ἀποτελεῖ ἐλευθέραν
 αὐτῆς περιουσίαν διαχειριζομένην παρ' αὐτῆς τῆς γυναίκος, ἐπὶ τῆς
 περιουσίας ταύτης ὁ ἀνὴρ δὲν ἔχει δικαίωμά τι πλὴν ἂν ἡ γυνὴ πα-
 ρεχώρησεν αὐτῷ τοιαῦτα (ἐντολή). Ἐάν ἡ γυνὴ ἀνέθηκεν εἰς τὸν
 σύζυγον τὴν διαχειρίσιν τῆς ἐξωπροίκου αὐτῆς περιουσίας (ἢ ἀνά-
 θεσις δὲ αὐτῆ δὲν εἰκάζεται ἐκ τοῦ ὅτι ὁ σύζυγος ἔχει εἰς χεῖράς
 του ἀντικείμενα τῆς γυναίκος) χωρὶς νὰ προσθέσῃ καὶ ὄρον περὶ
 λόγοδοσίας τοῦ ἀνδρός διὰ τὴν διαχειρίσιν, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει
 τὰ εἰσοδήματα ἐκ τῆς διαχειρίσεως δὲν ὑποχρεοῦνται ὅπως ἀποδώσῃ
 ὁ σύζυγος ἢ οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ εἰς τὴν σύζυγον, δυνάμενος νὰ
 διαθέτῃ ταῦτα ἐλευθέρως, ἀποκερδαίνων καὶ τὰ τυχόν ὑπάρχοντα
 καὶ μὴ ἀναλωθέντα εἰσοδήματα, πλὴν ἂν ἡ γυνὴ ἐγγράφως διε-
 μαρτυρήσῃ κατὰ τῆς διαχειρίσεως (1401) εἶναι αὐτονόητον ὅτι ἡ
 ἀνάθεσις τῆς διαχειρίσεως προϋποθέτει ἱκανότητα πρὸς τὸ δικαιο-
 πρακτεῖν, διὰ ταύτην δὲν ἀναγράφεται ὠρισμένος τύπος (ὡς διὰ
 τὸ προικοσυμφωνον) (πλὴν ἂν συντρέχῃ ἡ περίπτωσις τοῦ ἄρθρου
 217 § 2) καὶ εἶναι ἀνακλητὴ ἀνά πάσαν στιγμήν (*).

1. Πρὸς περὶ τῶν περιουσιακῶν σχέσεων τῶν συζύγων θὰ εἶδει
 καὶ γυνὴ λόγος (ὡπὸ τὸ κράτος τοῦ τέως Δικαίου) καὶ περὶ τῆς προνάμου
 δωρεᾶς, πλὴν ἡ παράθεσις διατάξεων περὶ ταύτης ἐν τῷ κώδικι ἐκρίθη κε-
 ραιτῆ, ἄτε τούτων ἀναπληρουμένων ὑπὸ τῶν περὶ δωρεᾶς διατάξεων καὶ
 ἄλλων συμφωνιῶν τῶν μελλονύμφων.

(ΣΧΕΣΕΙΣ ΓΟΝΕΩΝ ΚΑΙ ΤΕΚΝΩΝ)

I. Ἐν γένει. Αἱ μεταξύ γονέων καὶ τέκνων σχέσεις διέπονται ὡς καὶ αἱ ἐκ τοῦ γάμου, πρὸ παντός ὑπὸ τῶν κανόνων τῆς ἠθικῆς, αἱ δὲ εἰς τὰς σχέσεις ταύτας ἀναφερόμεναι διατάξεις τοῦ ΑΚ δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο εἰμὴ πλαισιώσεις τῆς ἠθικῆς ταύτης σχέσεως. Ἐπὶ προσωπικῆς ἀπόψεως ἡ μεταξύ γονέων καὶ τέκνων σχέσεις δεικνύται ἐιερῶς ἐν τούτῳ, ὅτι δηλ. τὸ τέκνον λαμβάνει τὸ ἐπώνυμον τοῦ πατρὸς (1493), ὁ πατὴρ ἀσκεῖ πατρικὴν ἐξουσίαν ἐπὶ τοῦ ἀνηλικίου τέκνου τοῦ ἀναπληρούμενος ἐν περιπτώσει ἀδυναμίας αὐτοῦ περὶ τὴν ἐνάσκησιν ὑπὸ τῆς μητρὸς (1500), δικαιούμενος ἀλλὰ καὶ ὑποχρεούμενος ὅπως ἐπιμεληθῆται τοῦ προσώπου τοῦ τέκνου ἔχων καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ σωφρονισμοῦ (πρβλ. ἰδίᾳ 1630 ἀλλὰ καὶ 1502 § 2), ἡ ἀνατροφῆς, ἐπιβλέψεως καὶ ἐκπαιδεύσεως αὐτοῦ καὶ προσδιορίζει τὴν κατοικίαν αὐτοῦ· περαιτέρω ὁ ἐξουσιαστὴς πατὴρ διοικεῖ τὴν περιουσίαν τοῦ τέκνου, ἀντιπροσωπεύει τὸ τέκνον εἰς δικαιοπραξίας ἀφορώσας τὴν προσωπικὴν κατάστασιν ἢ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ κλπ. (1501)· περαιτέρω τέκνα μὴ συμπληρώσαντα τὸ 18 ἢ 14 ἔτος τῆς ἡλικίας δὲν δύνανται νὰ συνάψωσι γάμον ἀνευ τῆς συναινέσεως τοῦ ἀσκοῦντος τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν (1352).

II. Πατρικὴ ἐξουσία. Διὰ νὰ γίνῃ λόγος περὶ πατρικῆς ἐξουσίας δεόν τὸ τέκνον νὰ ᾖ (ἀχειράφeton) ἀνήλικον. Ἡ πατρικὴ ἐξουσία δύναται ν' ἀποκτηθῆ διὰ γεννησεως ἐκ γάμου, διὰ νομιμοποιήσεως καὶ δι' υἱοθεσίας. Ἀναφορικῶς πρὸς τὸν πρῶτον τρόπον παρατηρητέα τὰ ἑξῆς: μήτηρ εἶναι φυσικὰ ἡ τέ-

3. Παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις κακὴ μεταχείρισις τῶν γονέων ὑπὸ τέκνων ἀποτελεῖ ἐν εἶδος τῆς «κακώσεως» εἰδικώτερον «κάκωσις γονέων» ὑπῆρχεν ἐν ᾗ περιπτώσει οἱ γονεῖς ἐτύπτοντο ὑπὸ τῶν ἀχαρίστων τέκνων τῶν ἢ ὄβριζοντο ὑπ' αὐτῶν ἢ δὲν συνετηροῦντο ὑπὸ τῶν τέκνων εὐπόρων ὄντων· ταύτην δὲν ἠδύνατο ν' ἀντιτάξωσι ὅτι οἱ γονεῖς τῶν προσηνέχθησαν κακῶς πρὸς αὐτά. Αἱ δίκαι κακώσεως ἐδικάζοντο παρὰ τοῦ «ἀρχοντος ἐπωνόμου» (Δημοσθ. πρὸς Μακάρεα, 1076). Ἡ ἐπιβαλλομένη ποινὴ εἰς τὸν καταδικαζόμενον ἐπὶ κακώσει γονέων ἦτο ἡ ἀτιμία (Ξενοφ. Ἀπομν. Β. 2. 13), ἀν δὲ μὴ ἢ κάκωσις συνίστατο εἰς ἐπίθεσιν χειρῶν (ράπισμα) διετάσσεται καὶ ἡ ἀποκοπὴ τῆς χειρὸς (ποινὴ ἦτις, ὡς γνωστὸν, ἐπιβλήθη ἀλλὰ δὲν ἐξετελέσθη κατὰ τοῦ φονέως τοῦ Καποδίστρια, θεωρηθέντος ὡς πατὴρ τῶν Ἑλλήνων).

ζασα, πατήρ δὲ εἶναι ὁ νόμιμος σύζυγος τῆς τεξάσης μητρός (mater est quæsi nuptiæ demonstrant) (1465), καθιερωμένου οὕτω τεκμηρίου ἀφ' οὗ εἶναι δυσσπόδεικτος ἢ ἐκ τοῦ πατρός ἀλλήως ἵνα ἀποφανθῶμεν ἂν συνελήφθη τις ἐν γάμῳ ἀνατρέχουσα ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς γεννήσεως 180 ἡμέρας, ὅσον εἶναι τὸ ἐλάχιστον ὄριον τῆς κυοφορίας, ὡς ἐπίσης 300 ἡμέρας ὅσον εἶναι τὸ μέγιστον ὄριον τῆς κυοφορίας, τὸ διάστημα δὲ τὸ παρεμπιπτόν μεταξὺ τοῦ μεγίστου καὶ τοῦ ἐλαχίστου ὁρίου τῆς κυοφορίας εἶναι ὁ πιθανὸς χρόνος τῆς συλήψεως, ἐάν δὲ κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ὑπῆρχε γάμος, τὸ τέκνον κατὰ τεκμήριον ἔχει πατέρα τὸν σύζυγον τῆς τεξάσης μητρός (1465)· τὸ τεκμήριον εἶναι μαχητὸν ὑποκείμενον εἰς ἀνταπόδειξιν, π. χ. ὅτι κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἢ συνάφεια τῶν συζύγων ἦτο ἀδύνατος. Τὸ τεχθὲν πρὸ τῆς παρελεύσεως 180 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου δὲν ἔχει ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὸ τεκμήριον· ἐπίσης τὸ τεχθὲν μετὰ πάροδον 300 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς λύσεως τοῦ γάμου δὲν ἔχει ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὸ τεκμήριον (1466), εἰς ἃς προθεσμίας δὲν περιλαμβάνονται ἡ ἡμέρα τῆς τελέσεως τοῦ γάμου ὡς καὶ ἡ τῆς λύσεως ἢ ἀκυρώσεως αὐτοῦ· εἰς τὰ ἄρθρα 1467 ἐπ. ΑΚ ρυθμίζονται ζητήματα ἀναγόμενα εἰς τὴν σύγκρουσιν δύο τεκμηρίων (δευτερογαμία) καὶ τὴν ἀμφισβήτησιν τῆς πατρότητος (ἴδε τὰ ἄρθρα ταῦτα) (').

Ἡ καταπολέμησις τοῦ τεκμηρίου τῆς γνησιότητος καλεῖται ἀποκλήρυξις, ἐν ἄρθρῳ δὲ 1471 ὡς λόγος αὐτῆς ἀναφέρεται τὸ ἐάν ἀποδείξῃ ὁ σύζυγος ὅτι κατὰ τὴν κρίσιμον ἐποχὴν ἦτο προφανῶς ἀδύνατος ἢ τεκοῦσα σύζυγος νὰ συνέλαβεν ἐξ αὐτοῦ (ἴδια ἔνεκεν ἀνικανότητος ἢ ἀποδημίας αὐτοῦ) εἰς ἀποκήρυξιν δικαιοῦται ὁ τεκμαιρόμενος ὡς πατήρ, ἡ δὲ διαδικασία ταύτης ἀναγράφεται ἐν ἄρθρ. 1472 ἐπ., καθιερωμένης διὰ ταύτην ἐτήσιας παραγραφῆς ἄρθρ. 1472 ἐπ., καθιερωμένης διὰ ταύτην ἔλαβε γνώσιν τοῦ τοκετοῦ (').

Τέκνα μὴ γεννηθέντα ἐν γάμῳ καλοῦνται ἐξώγαμα ἢ νῶθα· ταῦτα ἔχουσι μόνον μητέρα καὶ πρὸς μητρός συγγενεῖς, οὐχὶ δὲ καὶ πατέρα (1530). Τὰ ἐξώγαμα τέκνα ἢ ἀναγνώριζονται (1532 ἐπ.) ἢ (δευτερός τρόπος κτήσεως πατρικῆς ἐξουσίας) νομιμοποιοῦνται (1556 ἐπ.). Ἡ ἀναγνώρισις εἶναι ἡ ἐκουσία (γενομένη παρὰ τοῦ πατρός ἢ τοῦ πρὸς πατρός πάππου καὶ διὰ διαθήκης) μονομεροῦς δηλώσεως ἐνώπιον συμβολαιογράφου, 1533) ἡ δικαστικὴ ἢ (γενομένη δι' ἀγωγῆς ἐγειρομένης παρὰ τῆς μη-

1. Ἡ πολυτεκνία δὲν φαίνεται ὅτι ἦτο ἀρεστὴ τοῖς ἀρχαίοις ἑκτρώσεις μὲ χρησιμοποιοῦν καὶ «θηλυτερίδος» ἦσαν συχνόταται, ἐν Θῆβαις δὲ καὶ Κρήτῃ αὗται ἐγίνοντο φανερά. Τῆς ἐκτρώσεως, ὡς γνωστὸν, ὑπερημίονθησαν καὶ αὐτὸς ὁ Πλάτων καὶ ὁ Ἀριστοτέλης, ἐπὶ σκοπῷ περιορισμοῦ τῶν βρεφῶν· ταύτην ἐπέτρεπον ἀπεριορίτως εἰς τοὺς δούλους, χρησίμους διὰ τὰς ἐργασίας. Ὁ Λυκούργος καὶ ὁ Σόλων ἐπέτρεπον τὴν βρεφονομίαν (ἴσως ἐπειδὴ αἱ ἐκτρώσεις ἦσαν ἐπικίνδυναι διὰ τὴν μητέρα) ἀλλὰ μόνον τῶν ἀναπῆρων βρεφῶν.

2. Ἐν Ἀθήναις ἀποκηρύξεις φαίνεται ὅτι ἐγίνοντο σπανίως· ἐλάμβανον χώραν διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως, ἄδύνατο δὲ ν' ἀρθῶσι ἐν περιπτώσει μεταμελείας.

3. Ὑποδιαιρουμένη εἰς πλῆρη δικαστικὴν ἀναγνώρισιν διὰ αὐτῆς

τρός ή τοῦ τέκνου καί στρεφομένης κατά τοῦ πατρός ή τῶν κληρονόμων αὐτοῦ) τās λεπτομέρειας καί ἀποτελέσματα τῶν ἀναγνωρίσεων τούτων κανονίζουνσι τά ἄρθρα 1533 ἐπ., 1540 ἐπ. ΑΚ. Ἡ νομιμοποίησις (legitimatío) ἀποτελεῖ ἕτερον (δεύτερον) τρόπον κτήσεως πατρικῆς ἐξουσίας καί δημιουργίας σχέσεως γονέως καί τέκνου (1556). προϋποθέτει τέκνον ἐξώγαμον, γίνεται δέ ή δι' ἐπιγενομένου γάμου μεταξύ τῶν γονέων (1550) ή διά δικαστικῆς ἀποφάσεως κατά τά εἰδικώτερον ἐν ἄρθρ. 1556 ἐπ., 1560 ἐπ. ὀριζόμενα' δικαστική νομιμοποίησις δέν χωρεῖ ἐάν οἱ γονεῖς τοῦ τέκνου εἶναι συγγενεῖς ἐξ αἵματος κατ' εὐθείαν γραμμήν ή δευτέρου βαθμοῦ ἐκ πλαγίου (1565)' κωλυομένου μεταξύ τῶν προσώπων τούτων τοῦ γάμου εἶναι ἀδύνατος καί ή δι' ἐπιγενομένου γάμου νομιμοποίησις' τέκνον νομιμοποιηθέν δι' ἐπιγενομένου γάμου ἐπέχει τάξιν γνησίου ἔναντι ἀμφοτέρων τῶν γονέων (1559), νομιμοποιηθέν δέ δια δικαστικῆς ἀποφάσεως ἐπέχει τάξιν γνησίου ἔναντι τοῦ πατρός (1567). Τέλος τρίτος τρόπος δημιουργίας σχέσεως πατρός καί τέκνου καί πατρικῆς ἐξουσίας εἶναι ή υἱοθεσία (1568) (adoptio) (') ἱκανός πρὸς τό υἱοθετεῖν εἶναι ὁ ὑπερβάς τό 50 ἔτος τῆς ἡλικίας ('), ἱκανός πρὸς τό δικαιοπρακεῖν (1568), προϋποτιθεμένου ὅτι δέν ἔχει γνησίον κατιόντα, ὅτι ὑπερβαίνει τόν υἱοθετούμενον κατά 18 ἔτη (1574) καί ὅτι δέν ἔχει υἱοθετησεῖ καί ἄλλον ζῶντα (1570)' συγχρόνως ὁμοῦς δύνανται τῆς νά υἱοθετησῆ πλειόνας τοῦ ἑνός, δέν εἶναι ὁμοῦς δυνατή ή υἱοθεσία παρά πλειόνων ζῶντος τοῦ υἱοθετησαντος, ἐκτός μόνον τῆς υἱοθεσίας παρ' ἀμφοτέρων τῶν συζύγων. Ὁ υἱοθετούμενος δέον νά μή ᾖ ἐξώγαμον τέκνον τοῦ υἱοθετούντος (1569), κατά τά λοιπά ὁμοῦς δύνανται νά ᾖ αὐτεξούσιος ή αὐ (1573) διά τήν παρ' ἐγγάμου υἱοθεσίαν ή διά τήν υἱοθεσίαν ἐγγάμου ἀπαιτεῖται καί ή συναίνεσις τοῦ συζύγου αὐτοῦ (1573). Ἡ υἱοθεσία τελεῖται καί ή συναίνεσις ἀποφάσεως (πρωτοδικείου) κατά τήν ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασίαν (1576, Εἰσ. Ν. 121), διά ταύτην ἀπαιτεῖται συναί-

ἔχει ὅλα τά ἀποτελέσματα ἐκουσίας ἀναγνωρίσεως, ὅπερ λαμβάνει χώραν εἰς τās περιπτώσεις τοῦ ἀρθρ. 1555 (ὅπερ ἴδου), καί ἀτελή δικαστικῆν ἀναγνώρισιν δταν τό τέκνον δέν ἐξομοιοῦται κατά πάντα πρὸς ἐκουσίως ἀνεγνωρισμένον.

1. Παρά τοῖς Ἀθηναίοις τό «θέσθαι υἱόν, εἰσποιεῖσθαι, υἱῶσαι κλπ.» διά τούς μή κεκτημένους νομίμους κληρονόμους ἐθεωρεῖτο αὐτόχρονα καθήκον ἵνα μή ἀκλήρος γένηται ὁ υἱοθετῶν καί ἐρημωθῆ ὁ οἶκος. Ὁ υἱοθετῶν ἐκαλεῖτο «θέτης» ή «ποιητός πατήρ», ὁ υἱοθετούμενος ἐκαλεῖτο θετός ή θέσις υἱός (πρβλ. Ἰσοκρ. Μενεκλ. κλ. 36). ἱκανός πρὸς υἱοθεσίαν ἦτο ὁ ἄνθρωπος (σοῦν γυνή) ἐνήλιξ, ἀνευ γνησίου τέκνου, πολίτης Ἀθηναῖος. Ὁ θετός εἶδει νά ᾖ πολίτης Ἀθηναῖος, κατά προτίμησιν δέ ἐκ τῶν ἐγγυτέρων συγγενῶν τοῦ υἱοθετούντος' ἀπαιτεῖτο προσέτι συγκατάθεσις αὐτοῦ (ἐάν ἦν ἐνήλιξ) ή τοῦ κυρίου αὐτοῦ. Ἀν μετά τήν υἱοθεσίαν ἐγέννῶντο τέκνα, πρὸς ταῦτα ὁ θετός ἐπέχε τάξιν ἀδελφοῦ. Ἀπέναντι τῆς θετῆς οἰκογενείας ὁ θετός ἀπέκτα πάντα τά δίκαια πρεσβυτέρου γνησίου τέκνου, διεκόπτετο δέ ὁ συγγενικός δεσμός πρὸς τήν φυσικήν οἰκογένειαν. Ἡ υἱοθεσία ἠδύνατο νά λυθῆ κοινῇ συναίνεσει.

2. Ὁ ΑΚ ἀπῆλθε προβεβηκυῖαν ἡλικίαν πρὸς ἀποφυγῆν καταχρήσεων αἰτινας ἐλάμβανον χώραν κατά τās υἱοθεσίας.

νεσις τοῦ υιοθετουμένου καὶ αἱ λοιπαὶ προϋποθέσεις τοῦ ἀρθρ. 1577. Γενομένης τῆς υιοθεσίας τὸ θετὸν τέκνον (καὶ οἱ μετὰ τὴν υιοθεσίαν κατιόντες τοῦτου) ἐπέχει θεοὶν γνησίου ἔναντι τοῦ υιοθετήσαντος ἔχον φυσικὰ καὶ κληρονομικὸν δικαίωμα ἔναντι τοῦτου, οὐχὶ ὁμῶς καὶ ἀντιθέτως (1579) σχέσις ὁμῶς συγγενείας δὲν παράγεται μεταξύ θετοῦ τέκνου καὶ συγγενῶν τοῦ υιοθετήσαντος (πρβλ. καὶ ἄνωτ. σελ. 12) τὸ θετὸν τέκνον ἔχει τὸ ἐπώνυμον τοῦ υιοθετήσαντος **Δ Ι Κ Α Ι Ο Ὑ Μ Ε Ν Ο Ν** (ἄρα μὴ ὑποχρεούμενον) νὰ προσθέσῃ καὶ τὸ ἴδιον ἐπώνυμον. Ἀναφορικῶς πρὸς τὴν φυσικὴν οἰκογένειαν, τὰ δικαιώματα καὶ αἱ ὑποχρεώσεις κατ' ἀρχὴν παραμένουσι ὡς καὶ πρὸ τῆς υιοθεσίας, ἡ πατρικὴ ἐξουσία ὁμῶς τοῦ φυσικοῦ πατρὸς παύει καὶ ἀντικαθίσταται διὰ τῆς τοῦ θετοῦ (προϋποτίθεται φυσικὰ τὸ υιοθετηθὲν ὡς μὴ ἐνήλικον), ὅστις προηγείται καὶ ἐν τῇ ὑποχρεώσει πρὸς διατροφήν. Ἡ υιοθεσία (κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ τέως Δικαιον) δύναται νὰ λυθῇ διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως συντρεχόντων τῶν ὄρων τῶν ἀρθρῶν 1578 καὶ 1588 (ἄπερ ἴδε). Ἀναλόγως τοῦ ἐὰν ὁ υιοθετούμενος ἦτο αὐτεξούσιος ἢ ὑπεξούσιος, τὸ ΡΔ διέκρινε τὴν υιοθεσίαν εἰς εἰσποίησιν καὶ κυρίως υιοθεσίαν· ὁ ΑΚ, καιτοὶ προβλέπει ἀμφοτέρως τὰς περιπτώσεις, ἐν τούτοις τὰς ρυθμίζει ἐνιαίως.

III. Λύσις τῆς πατρικῆς ἐξουσίας. Ἡ πατρικὴ ἐξουσία λύεται διὰ τοῦ θανάτου τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ (ὑπεξουσίου) τέκνου, διὰ τῆς ἀφανείας τοῦτων (48), διὰ τῆς υιοθεσίας (1584), ὅτε ἡ πατρικὴ ἐξουσία τοῦ ἐξ αἵματος πατρὸς ἀντικαθίσταται αὐτοδικαίως διὰ τῆς πατρικῆς ἐξουσίας τοῦ θετοῦ πατρὸς (πρβλ. ἄνωτ. σελ. 44), διὰ τῆς ἐνηλικιώσεως τοῦ τέκνου, διὰ τῆς χειραφείας (1680), ἐπίσης πρὸς ποινὴν τοῦ ἐξουσιαστοῦ εἰς τὰς περιπτώσεις τῶν ἀρθρῶν 1525 καὶ 1526, καὶ Ποινικοῦ Νόμου 345, 346 κλπ. Περὶ τῆς περιπτώσεως τῶν ἀρθρῶν 1587 καὶ 1588 ἐγένετο λόγος ἄνωτέρω ἐν τέλει τοῦ ἀριθμοῦ II.

IV. Ἀποτελέσματα τῆς πατρικῆς ἐξουσίας ὡς πρὸς τὴν περιουσίαν τοῦ ὑπεξουσίου. Εἶπομεν ἄνωτέρω σελ. 41 ὅτι ὁ ἐξουσιαστὴς πατὴρ δικαιούται καὶ ὑποχρεούται σὺν ἄλλοις, ὅπως διοικῇ τὴν περιουσίαν τοῦ τέκνου (1501) καὶ ἀντιπροσωπεύῃ (ἐκ τοῦ νόμου) αὐτὸ εἰς πᾶσαν δικαιοπραξίαν ἀφορῶσαν τὴν προσωπικὴν κατάστασιν ἢ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ· ἐφ' ὅσον ὁ ἐξουσιαστὴς πατὴρ ἔχη τὴν διοίκησιν τῆς περιουσίας τοῦ τέκνου, ἔχει καὶ τὴν ἐπικαρπίαν ταύτης (1517) ὡς ἀντίρροπον τῶν δαπανῶν καὶ λοιπῶν φροντίδων· διὰ τὰς δαπάνας τὰς γενομένας διὰ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς περιουσίας τοῦ τέκνου ἢ τοῦ προσώπου αὐτοῦ, ἔχει καὶ δικαίωμα ἀποζημιώσεως (1516) ἐφ' ὅσον ἐκ τῶν περιστάσεων ἐδικαιούτο νὰ θεωρηθῇ ταύτας ἀναγκαίας καὶ δὲν εἶναι ἐκ τῶν δαπανῶν ἐκείνων αἰτινες βαρύνουσι τὸν πατέρα ὡς τοιοῦτον (=διατροφή) τῆς διοικήσεως τῆς περιουσίας καὶ τῆς ἐντεῦθεν ἐπικαρπίας στερεῖται ὁ πατὴρ ἐφ' ἧς κηρυχθῇ εἰς κατάστασιν πτωχεύσεως διὰ τελεσιδίκου ἀποφάσεως, μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν ὁμῶς αὐτοῦ τὸ δικαστήριον δύναται νὰ

ἀναθέσει ἐκ νέου εἰς τοῦτον τὴν διοίκησιν (1515), ὁπότε συμπαρομαρτεῖ καὶ ἐπικαρπία ἀφ' ἑτέρου ὁ ἐξουσιαστής πατὴρ καὶ ἐπικαρπότης ὑπέχει τὰς ὑποχρεώσεις τῶν ἀρθρῶν 1519 καὶ 1520, ὡς καὶ τὰς τῶν 1511 καὶ 1509 (ἄπερ 18ε)· περαιτέρω ὁ πατὴρ δὲν δύναται ἀνευ ἀδείας τοῦ δικαστηρίου νὰ ἐπιχειρήσῃ ἐπ' ὀνόματι τοῦ τέκνου τὰς πράξεις ἐκεῖνας αἰτινες ἀπαγορεύονται καὶ εἰς τὸν ἐπίτροπον ἀνευ ἀδείας τοῦ δικαστηρίου καὶ ἤτις ἀδεία παρέχεται μόνον ἐν περιπτώσει ἀφελύκτου ἀνάγκης ἢ προφανοῦς ὠφελείας (1512, 1674 ἐπ.).

Ἀναφορικῶς δὲ μὲς πρὸς τὴν διοίκησιν τοῦ πατρὸς παρατηρή-
 τεα καὶ τὰ ἑξῆς: ἐν ᾧ κατὰ τὸ ΡΔ ἡ πατρικὴ ἐξουσία ἦτο καὶ ἀπὸ
 ἀπόψεως χρόνου καὶ ἀπὸ ἀπόψεως περιεχομένου ἀπεριόριστος, τοῦ
 πατρὸς παρσμένοντος ἐξουσιαστοῦ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς
 ζωῆς του, ὄντος κυρίου ζωῆς καὶ θανάτου τοῦ τέκνου, ὅπερ δὲν ἠδύ-
 νατο νὰ ἔχη περιουσίαν τινὰ καὶ ἀπέκτα ὑπὲρ τοῦ ἐξουσιαστοῦ ὅ,τι
 περιήρχετο αὐτῷ (σὺν τῷ χρόνῳ ταῦτα ἐξησθένησαν διὰ τῆς εἰσαγω-
 γῆς τοῦ θεσμοῦ τῶν χρηματίων, ἐλευθέρως δηλ. περιουσίας τοῦ τέ-
 κνου ἐφ' ἧς ὁ πατὴρ εἶχε περιωρισμένα μόνον δικαιώματα), ἐν ᾧ, λέγο-
 μεν, ταῦτα οὐνέβαινον κατὰ τὸ Ρ.Δ., κατὰ τὸν ἡμέτερον ΑΚ ἡ σχέ-
 σις τοῦ πατρὸς πρὸς τὸ τέκνον δὲν ἔχει τὸν χαρακτήρα χρονικῶς
 καὶ οὐσιαστικῶς ἀπεριορίστου κυριαρχίας, ἀλλὰ μᾶλλον τὸν χαρα-
 κτήρα προστασίας τοῦ ἀδαοῦς τέκνου· συνέπεια τῆς ἀντιλήψεως
 ταύτης εἶναι τὰ ἐν ἀρχῇ τοῦ παρόντος (IV) εἰρημένα περὶ τῆς διοι-
 κήσεως τῆς περιουσίας τοῦ τέκνου παρὰ τοῦ ἐξουσιαστοῦ πατρὸς·
 ἐπὶ ὄρισμένων δὲ μὲς κτήσεων τοῦ τέκνου (ἐλευθέρᾳ περιουσίᾳ τοῦ
 τέκνου, χρημάτια τοῦ Ρ.Δ.) ὁ πατὴρ δὲν ἔχει ποσῶς διοίκησιν οὔτε
 ἐπικαρπίαν· οὕτω κατὰ τὸ 1507 καὶ 1518 § 2 ἡ διοίκησις τοῦ πατρὸς
 δὲν ἐκτείνεται ἐπὶ τῆς περιουσίας τῆς περιερχομένης εἰς τὸ τέκνον
 εἴτε ἐκ τελευταίας διατάξεως εἴτε διὰ δωρεᾶς ὑπὸ τὸν ὄρον ὅπως
 ὁ πατὴρ μὴ ἔχη διοίκησιν ἢ ἐπικαρπίαν ἐπὶ τῆς περιουσίας ταύτης,
 ὁπότε ἂν μὴ ὁ διαθέτης ἢ ὁ δωρητὴς ὄρισῃ τὸν διοικητὴν διορίζει
 εἰδικὸν ἐπίτροπον τὸ δικαστήριον· κατὰ δὲ τὸ 1518 § 1 περιουσία τοῦ
 τέκνου ἀπῆλλαγμένη τῆς ἐπικαρπίας τοῦ πατρὸς εἶναι πᾶν ὅ,τι
 κερδαίνει τὸ τέκνον ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἐργασίας ἢ τῷ ἐδόθη πρὸς
 ἴδιαν χρῆσιν ἢ ἐλευθέρᾳ διάθεσιν, ἅτινα κατὰ τὸ 135 δύναται τὸ
 τέκνον (συμπληρώσαν τὸ 14 ἔτος) νὰ διαθέτῃ ἐλευθέρως. Τέλος τὰ
 ἀρθρα 1522 ἐπ. ρυθμίζουσι τὰ τῆς ἀπασβέσεως τῆς ἐπικαρπίας τοῦ
 πατρὸς καὶ τὴν εὐθύνην τούτου.

Διατροφή. Ἀνιόντες καὶ κατιόντες ὑποχρεοῦνται ἐναντι ἀλ-
 λήλων εἰς διατροφήν, ἀνεξαρτήτως ὑπάρξεως πατρικῆς ἐξουσίας,
 ἐφ' ὅσον συντρέχουσιν οἱ κατωτέρω ἀναφερόμενοι ὅροι (1476 ἐπ.).
 Ἡ πρὸς διατροφήν ὑποχρέωσις προϋποθέτει ἀπορίαν τοῦ ἐνάγων-
 τος ἢ ἀνυπαίτιον ἀδυναμίαν αὐτοῦ πρὸς διατροφήν ἢν ὁ ἐνάγων
 ὑποχρεοῦται ν' ἀποδείξῃ, ἐτι δὲ εὐπορίαν τοῦ ἐναγομένου (')· ἀφ'
 ἑτέρου: α) τέκνον ἀνήλικον ἀγαμὸν δικαιούται διατροφῆς καὶ ἂν
 ἀκόμη ἔχη περιουσίαν, ἀλλὰ τὰ ἐκ ταύτης εἰσοδήματα ἢ τὸ προϊόν

1. Ἄλλως ἐπὶ συζύγων· δεῖ ἀνωτέρω σελ. 25.

της εργασίας του δὲν ἐξαρκῆ πρὸς συντήρησιν του (1477 § 2) ἢ ἀξίωσις αὐτῆ ὑπάρχει μόνον ἔναντι τῶν γονέων τοῦ ἀνηλίκου, οὐχὶ δὲ κατὰ τῶν λοιπῶν ἀνιόντων β) δὲν ὑπάρχει ὑποχρέωσις πρὸς διατροφήν κατ' ἐκείνου ὅστις, καὶ ἂν ἀκόμη εἶναι εὐπορος, δὲν εἶναι ἰσὸν εὐπορος ὥστε λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν λοιπῶν αὐτοῦ ὑποχρεώσεων νὰ δυναται νὰ παράσχη διατροφήν ἀνευ κινδύνου τῆς ἰδίας αὐτοῦ διατροφῆς (1478) ὥστε τοῦ ἐναγομένου ἀποδεικνύοντος ὅτι δὲν εἶναι εἰς θέσιν ἀνευ κινδύνου τῆς ἰδίας αὐτοῦ καὶ ἀναλόγου πρὸς τὴν κοινωνικὴν του θέσιν διατροφῆς ἡ παράσχη τοιαύτην εἰς τὸν διαθρεπτόν, αἴρεται ἢ πρὸς διατροφήν ἀξίωσις τοῦ τελευταίου τούτου. Τὰ ἄρθρα 1479 ἐπ. ΑΚ ἀναγράφουσι τὴν σειρὰν τῶν ὑποχρέων πρὸς διατροφήν, προκειμένου ὅμως περὶ ἐγγάμου δικαιοῦχου πάντων τῶν ὑποχρέων προηγείται ὁ σύζυγος (τῶν κατιόντων καὶ ἀνιόντων ἐπικουρικῶς ἐνεχομένων) (1482), κατὰ δὲ τὸ 1586 ὁ υἱοθετήσας προηγείται τῶν ἐξ αἵματος συγγενῶν τοῦ θετοῦ ἐν τῇ ὑποχρέωσι πρὸς διατροφήν. Ὑπόντων πλειόνων δικαιομένων εἰς διατροφήν τὴν σειρὰν τούτων κανονίζει τὸ ἄρθρον 1483 (ὅπερ ἴδε).

Ἡ διατροφή περιλαμβάνει πᾶν ὅ,τι ἀπαιτεῖται πρὸς συντήρησιν καὶ θεραπείαν τοῦ σώματος (diaria vel cibaria), ἀλλὰ (ὑπόντων ὑποχρέων γονέων) καὶ τὸ ἐξουδα τῆς ἀνατροφῆς καὶ ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως τοῦ δικαιομένου (1484) ἐξώγαμον ἐκουσίως ἀναγνωρισθὲν τέκνον καθίσταται ὑπόχρεων καὶ δικαιοῦχον διατροφῆς (1538) (περὶ τῆς δικαστικῆς ἀναγνωρίσεως ὅρα 1545 ἐπ.), νομιμοποιηθὲν τέκνον ἐπέχει τὰξιν γνησίου ἔναντι τοῦ πατρός καὶ συνεπῶς ἀπολαύει καὶ δικαιώματος διατροφῆς (1567) Τὸ μέτρον τῆς διατροφῆς προσδιορίζεται ἐκ τῆς κοινωνικῆς θέσεως τοῦ δικαιοῦχου (1484) (πρβλ. ὅμως καὶ ἄρθρ. 1545) ὑποκείμενον εἰς ἀξιομείωσιν ἢ καὶ ἐντελῆ παῦσιν ἐάν ἐπῆλθε μεταβολὴ τῶν ὄρων ἀπὸ τῆς ἐπιδικάσεως ταύτης (1485) τὸ ποσὸν τῆς διατροφῆς ὡς ἀνωτέρω προσδιορίσθη περιορίζεται εἰς τὴν «στοιχειώδη», δηλ. ἀπαραιτήτως πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκασίαν, ἐάν ὁ δικαιοῦχος ὑπέπεσεν ἔναντι τοῦ ὑποχρέου εἰς παράπτωμα δικαιολογουδὸν ἀποκλήρωσιν τούτου (1436 καὶ 1840). Ἡ διατροφή καταβάλλεται κατ' ἀρχὴν εἰς χρῆμα, εἶναι προκαταβλητέα κατὰ μῆνα ὅπως ἐπιτυχάνηται ὁ σκοπὸς αὐτῆς, διὰ τὸ παρελθὸν δὲν ὀφείλεται τοιαύτη (in praeteritum non vivitur) πλὴν ἂν συντρέχωσι τὰ στοιχεῖα τῆς ὑπερμερίας (1487, 1489), παραίτησις διὰ τὸ μέλλον εἶναι ἄκυρος (1490) ἢ ἀξίωσις πρὸς διατροφήν οὕσα προσωποπαγῆς ἀποσβέννυται διὰ τοῦ θανάτου τοῦ δικαιοῦχου ἢ ὑποχρέου πλὴν ἂν πρόκειται περὶ δεδουλευμένης τοιαύτης (1491) (').

1. Πρβλ. καὶ Ποινικοῦ νόμου 358: ὁ κακοβούλως παραβιάζων τὴν ἐκ τοῦ νόμου ἐπιβεβλημένην ὑποχρέωσιν αὐτοῦ πρὸς διατροφήν... τιμωρεῖται διὰ φυλακίσεως μέχρι δύο ἐτῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

(ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ, ΚΗΔΕΜΟΝΙΑ, ΑΝΤΙΛΗΨΙΣ)

Διὰ τῶν περὶ ἐπιτροπείας, κηδεμονίας καὶ ἀντιλήψεως διατάξεων (1589 ἐπ.) ὁ ΑΚ ὁλοκληρῶναι τὴν ἐπιμέλειαν καὶ προστασίαν τῶν ἀνικάνων προσώπων τῶν μὴ τελούντων ὑπὸ πατρικὴν ἐξουσίαν. Τῆς ἐπιτροπείας ὁ ΑΚ διακρίνει τρία εἶδη, τὴν ἐπιτροπείαν τῶν ἀνηλίκων (1589—1665), τὴν ἐπιτροπείαν τῶν ἀπηγορευμένων (1686—1700) καὶ τὴν ἐπιτροπείαν τῶν ἀπόντων (1701—1704), περὶ ἐκάστης τῶν ὁποίων γενήσεται λόγος ἀμέσως κατωτέρω. Ὑπὸ κηδεμόνα τελοῦσιν αἱ χεῖράφειοι ἀνήλικοι (1686—1685) καὶ ὑπὸ ἀντιλήψιν τὰ πρόσωπα τοῦ ἀρθρ. 1705. Εἰς τὸ περὶ ἐπιτροπείας κλπ. κεφάλαιον (14 τοῦ Οἰκογενειακοῦ Δικαίου) ὁ ΑΚ ἀποδίδει κατ' ἀρχὴν τὸ δίκαιον τοῦ τέως ἰσχύοντος Νόμου ΧΠΘ/1861 (Γαλλικὸν Δίκαιον) μὲ μικρὰς παραλλαγὰς.

Ἡ ἐπιτροπεία (tutela) ὀρίζετο κατὰ τὸ Ρ.Δ. ὡς *jus ac potestas in capite libero ad tuendum eum, qui propter aetatem se defendere nequit*, δηλ. ὡς δίκαιον καὶ ἐξουσία κατὰ ἐλευθέρου κεφαλῆς διδομένη καὶ πρὸς τὸ συμφέρον αὐτῆς ἐπιμενομένη διὰ τὸ ἀτελές τῆς ἡλικίας μὴ δυναμένης ἑαυτῇ προϊστάναι. Πᾶσαι αἱ πρὸς τὴν tutela σχετικαὶ διατάξεις τοῦ Ρ.Δ. εἶχον καταργηθῆ ὑπὸ τοῦ Ν. ΧΠΘ/1861 (ὅστις εἶχε καταργήσει πάσας τὰς εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτοῦ ἀναγομένας διατάξεις), ὧν πάλιν κατήργησαν τὰ ἀρθρα 1589 ἐπὸμ. ΑΚ (').

1. Τὰ κρατοῦντα περὶ ἐπιτροπείας εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα ἐπραγματεύθη παρ' ἡμῶν ὁ Μομφερράτος εἰς εἰδικὴν πραγματείαν («Ἐπιτροπεία καὶ κηδεμονία κατὰ τὸ Ἑλληνικὸν καὶ Ῥωμαϊκὸν Δίκαιον, ἱστορικὴ καὶ συγκριτικὴ μελέτη—παράρτημα τῆς ἐπιστημονικῆς ἐπιτηρίδος τοῦ ἔθν. κοῦ καὶ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου, Ἐν Ἀθήναις 1917) (πρβλ. καὶ Τοῦση Οἰκογενειακὸν Δίκαιον σελ. 573).

Ὡς συνάγεται ἐκ τοῦ κατ' Ἀφόβου ἐπιτροπῆς Α' λόγου τοῦ Δημοσθένους «ἐπιτροπος» λέγεται πᾶς ὁ ἐπιφορτισμένος μὲ ἔργον τι, κυρίως δὲ μὴ ἡ λέξις ἐν τῷ ἀττικῷ Δικαίῳ σημαίνει τὸν κηδεμόνα ὄρφανῶν. Τοιοῦτοι ἐπιτροποι εἴτε διορίζοντο διὰ τῆς διαθήκης τοῦ πατρὸς, εἴτε ἀμέσως ἐκ τοῦ νόμου (*πλησιέστεροι ἐκ τῶν συγγενῶν), οἵτινες ὡς ἐξουσίαν ἔχοντες ἐπὶ τῶν ἀρχόντων εἴτε διορίζοντο ἐλευθέρως ὑπὸ τοῦ ἀρχόντος ἐάν δὲν ἔτιρχέ τις τῶν προηγουμένων. Καθῆκον τῶν ἐπιτρόπων ἦτο ἡ προστασία τοῦ ὄρφανου καὶ τῆς περιουσίας αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς χήρας ἢ προστασία, εἰ' ὅσον αὕτη παρέμεινεν ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ μακαρίτου, περιελαμβάνετο μετὰ τῶν καθηκόντων αὐτῶν. Ὁ ἐπιτροπος παρίστανε ἐπὶ δικαστηρίοις τὸν

Αι περί έπιτροπείας διατάξεις τοῦ ΑΚ εἶναι δημοσίας τάξεως, τό λειτουργήμα δέ τοῦ έπιτρόπου εἶναι ὑποχρεωτικόν, κατά κανόνα άμισθον καί άμεταβίβαστον (1655) εἰς μόνον έπιτροπον ὑπάρχει όστις διαχειρίζεται τήν περιουσίαν τοῦ έπιτροπευομένου καί εκπροσωπεῖ αὐτόν κατά πᾶσαν πρᾶξιν άφορώσαν τήν προσωπικήν κατάστασιν ή τήν περιουσίαν αὐτοῦ (1631) παρά τόν έπιτροπον καί έπίσκοπῶ μείζονας προστασίας τῶν συμφερόντων τοῦ άνηλικου όρίζεται παρεπίτροπος καί συγγενικόν συμβουλίον (1606, 1612), διορισμός έπιτρόπου ὑπό σφίρειν ή προθεσίαν εἶναι άκυρος αὐταί εἶναι γενικάί άρχαί έφαρμοζόμεναι έπι πάσης έπιτροπείας. Εἰδικώτερον:

α) Έπιτροπεία άνηλικῶν. Ὑπό έπιτροπείαν τελοῦσιν αἱ άχειράφεται άνηλικοί οἱ μή τελοῦντες ὑπό πατρικήν έξουσίαν, ὡς καί οἱ τελοῦντες* μέν ὑπό πατρικήν έξουσίαν, ὧν ὅμως ὁ έξουσιαστής πατήρ άδυνατεῖ ν' άσκήσῃ τήν πατρικήν έξουσίαν, ή δέ μήτηρ δέν ζῆ ή άδυνατεῖ ν' άναπληρώσῃ τόν πατέρα (1589). Κατά τό άρθρ. 1617 ΑΚ έάν θανόντος τοῦ πατρός ὑπάρχωσι τέκνα άνηλικά, ή άρχή ή συντάξασα τήν ληξιαρχικήν πρᾶξιν θανάτου ὡς καί ὁ έφημέριος τῆς ένορίας ὑποχρεοῦνται ν' άναγγείλωσι τοῦτο άμελλητί (δηλ. άνευ ὑπαιτίου βραδύτητος) εἰς τόν εἰρηνοδίκην, *όστις, ὡς θά ίδωμεν κατωτέρω, προεδρεύει τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου. Ἡ έπιτροπεία τῶν άνηλικῶν έπάγεται ή έκ τοῦ νόμου (μητρόσ) (1590) ή έκ τελευταίας διατάξεως (1599) ή έκ δικαστικῆς άποφάσεως (βοτή, 1602) κατά σειράν προηγείται ή τῆς μητρόσ (νόμιμος), έπειτα ή έκ τελευταίας

έπιτροπευομένου, καί κατέβαλλε τάς βαρυνούσας αὐτόν εἰσφοράς. Ὡς πρὸς τήν διαχείρισιν τῆς περιουσίας ὁ έπιτροπος ὤφειλε νά συμμορφῶται πρὸς τάς τυχόν ὑπαρχούσας ὀδηγίας τοῦ θανόντος, άλλως ὤφειλε νά διαχειριζοίται αὐτήν έπιφελῶς διά τόν έπιτροπευομένου καί ἠδύνατο *οἶκον μισθῶσαι, νά εκμισθῶνῃ πρὸς τόν προσφέροντα τά πλείονα (τῆ παρεμβάσει τοῦ άρχοντος, Δημοσθ. κατ' Αφόβου Β.) (ή εκμισθωσις ἠδύνατο νά γίνῃ καί κατά τμήματα) δανεισμός τῶν χρημάτων γίνεται μόνον έπί ὑποθήκῃ, ναυτοδότηα άπηγορευόντο, ὁ δέ άρχων έπώπτευσε περὶ τούτων (Δημοσθένης πρὸς Ὀνήτορα Έξούλης 865). Τόν παραβαίνοντα τά καθήκοντά του έπιτροπον ἠδύνατο νά εναγάγῃ πᾶς πολίτης διά τῆς *γραφῆς έπιτροπῆς* ή τῆς *εἰσαγωγέλλας κακώσεως* (Ἰσαίος περὶ τοῦ Ἄγγιου κλήρου). Τοῦ ὀρφανοῦ δεκαεταετοῦς γινόμενου έπερατοῦτο ή έπιτροπεία λογοδοτοῦντος τοῦ έπιτρόπου ὑπάρχοντος έλλειμματος ὁ έπιτροπος ένήγητο παρά τοῦ τέως έπιτροπευομένου διά τῆς γραφῆς έπιτροπῆς, τό δικαίωμα του δέ παρεγράφετο μετά πένταστειαν ἀπό τῆς λήξεως τῆς έπιτροπῆς. Οἱ κληρονόμοι τοῦ έπιτρόπου ἠδύθοντο εναγόμενοι διά δικῆς βλάβης. (Γνωστοί οἱ άγῶνες τοῦ Δημοσθένους κατά τῶν σφετεριστῶν τῆς περιουσίας αὐτοῦ έπιτρόπων του). Κατά τοῦ έπιτρόπου ἠγειρετο καί ή *μισθώσεως δική*, ὁσάκις οὗτος εἶχεν άμελήσει νά διαχειρισθῆ έπιφελῶς τήν περιουσίαν τοῦ έπιτροπευομένου, δηλ. νά εκμισθῶσῃ ή τοκίσῃ ταύτην. Καί ή δική αὐτή ἦτο δημοσία (εἰσαγομένη παρά παντός καί πρὸ τῆς ένηλικιώσεως τοῦ άνηλικου) ή ιδιωτική (εἰσαγομένη παρά τοῦ τέως έπιτροπευομένου. Οἱ μισθωταί ὀρφανικῆς περιουσίας παρεῖχον ασφάλειαν (ἀποτίμημα) δι' ὑποθήκην ἐπὶ τῶν ἰδίων αὐτῶν κτημάτων. Πλείονα ὄρα παρά Μομφερράτῳ ἐνθ' άνωτ. καί τοῖς παρ' αὐτῷ άναφερομένοις.

διατάξεως, ακολουθεί η των αντίοντων (νόμιμος 1601) και τέλος η έκ δικαστικής απόφασεως.

αα) Η επιτροπεία της μητρός χωρεί αυτοδικαίως (έκ του νόμου) εν η περιπτώσει ο πατήρ εξέπεσε της πατρικής εξουσίας (άνωτ. σελ. 44 άρθρ. 1525) ή απέθανεν ή έκηρύχθη άφαντος· εάν η μήτηρ είναι άνηλικος και δέν δύναται έκ τούτου να η επιτροπος, διορίζεται υπό του δικαστηρίου προσωρινός επιτροπος μέχρι της ένηλικιώσεως της μητρός (1602). Η επιτροπεία της μητρός είναι άναγκασία, ούδενός, ούδ' αὐτοῦ τοῦ πατρός, δυναμένου ν' αποκλείση ταύτην· ο πατήρ όμως έφ' όσον άσκει τήν πατρικήν έξουσίαν δύναται, πρὸς τό συμφέρον των τέκνων, και άν κρίνη τήν μητέρα έστερημένην της άναγκαίας πείρας, να διορίση (έννα) σύμβουλον εις τήν επιτροπον μητέρα, τοῦ διορισμοῦ γινομένου διά διατάξεως τελευταίας βουλήσεως ή διά δηλώσεως ένώπιον ειρηνοδίκου ή συμβολαιογράφου (1591)· εάν ο πατήρ εξέπεσε της πατρικής έξουσίας, δέν δικαιούται να διορίση σύμβουλον διά τήν μητέρα, έν εν τοιαύτη περιπτώσει δύναται να διορίση τό δικαστήριον αίτήσει των συγγενών τοῦ άνηλικού και μετά προηγουμένην γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου (1592)· τό λειτουργημα τοῦ συμβούλου δέν είναι υποχρεωτικόν, άποποιούμενου δέ τούτου καλείται ο μετ' αὐτόν διωρισμένος υπό τοῦ πατρός, άλλως ούδεις δικαστικός σύμβουλος άποποιούμενος αντικαθίσταται όμοίως παρ' άλλου σύμβουλος δέν δύναται να διορισθῆ ό ών και παρεπίτροπος, έργον δέ τοῦ συμβούλου είναι να συναινῆ εις πάσας τάς πράξεις της μητρός τάς άναγομένας εις τήν επιτροπείαν, της συναινέσεως διδομένης πρό η κατά τήν προξιν· ο πατήρ δύναται να περιορίση τάς πράξεις καθ' ός είναι άναγκαία ή συναινέσεις τοῦ συμβούλου (1591). Πράξεις της μητρός άνευ της συναινέσεως τοῦ συμβούλου είναι άκυροι, ή άκυρότης είναι σχετική (μόνον υπέρ τοῦ άνηλικού) και υπό τήν προϋπόθεσιν ότι ο συναλλαγείς μετά της μητρός έτέλει έν δόλω, έγνωριζε δηλ. ότι υπήρχε σύμβουλος οὔ δέν υπήρχε συναινέσεις (1593)· Ο σύμβουλος εϋθύνεται εις πράξεις έπενεγκούσας ζημίαν εις τόν άνηλικόν (1593), εϋθύνεται δηλ. δι' έπιμέλειαν τοῦ κοινοῦ ανθρώπου· τό λειτουργημα αυτό παύει μετά της επιτροπείας της μητρός.

Εάν η επιτροπος μητηρ έπιθυμῆ να συνάψη δεύτερον γάμον οφείλει προηγουμένως να ζητήση παρὰ τοῦ δικαστηρίου τόν διορισμόν έπιτρόπου διά τό άνηλικόν (1595), εξακολουθεί δέ επιτροπεύουσα μέχρις οὔ τό δικαστήριον ή διατηρήση ταύτην εις τήν επιτροπείαν ή προβῆ εις διορισμόν άλλου έπιτρόπου και οὔτος αναλάβη τήν επιτροπείαν παραλείπουσα ή μήτηρ τήν έκ τοῦ άρθρ. 1595 ώς άνω υποχρέωσιν έκπίπτει αυτοδικαίως της επιτροπείας (1596), αὐτη δέ και ο νέος σύζυγος είναι εις ολόκληρον υπεύθυνοι και διά τήν πρό τοῦ γάμου και διά τήν διαρκούντος αὐτοῦ διαχείρισιν· εάν τό δικαστήριον διετήρησε τήν μητέρα εις τήν επιτροπείαν ή έκπεσοῦσαν ταύτην τήν εϋώρισεν έκ νέου, υποχρεούται να διορίση συνεπίτροπον τόν νέον σύζυγον (μοναδική περίπτωσις άσκήσεως επιτροπείας υπό

δύο) εὐθιμότερον εἰς ἀλόκληρον μετὰ τῆς μητρός. Ἐάν τὸ δικαστήριον διορίσῃ ὡς ἐπιτρόπον ἐκ νέου τὴν μητέρα, τότε ἡ ἐπιτροπεία αὐτῆς εἶναι δοτὴ παυσούσης τῆς ἐπιτροπείας τῆς μητρός παύει καὶ ὁ συνεπιτρόπος (1598), ὅστις παύει ὡν τοιοῦτος λυομένου καὶ τοῦ μετὰ τῆς ἐπιτρόπου μητρός γάμου· κατὰ τὸ 1598 ἡ ἐπιτροπεία τῆς μητρός παύει αὐτοδικαίως καὶ ἐάν παύσῃ ἡ συνεπιτροπεία τοῦ νέου συζύγου ἢ αὐτὸς ἀπαλλαγῇ αὐτῆς δι' οἰονδήποτε λόγον ἐκτός φρενοβλαβείας. Πρὸς ἀπὸ βῆσιν τῆς ὑποβολῆς ἢ ἀποβολῆς τέκνου καὶ ἀλλοιώσεως τῆς κληρονομικῆς διαδοχῆς τὸ ἀρθρ. 1594 (αἰβλ. καὶ νέου Ποινικοῦ Νόμου ἀρθρ. 354) προβλέπει τὸν διορισμὸν ἐμβρυωροῦ ἐάν ἡ γυνὴ εἶναι ἐγκυὸς κατὰ τὸν χρόνον τοῦ θανάτου τοῦ ἀνδρός αὐτῆς· τὸν ἐμβρυωρὸν διορίζει τὸ δικαστήριον αἰτήσῃ παντὸς ἔχοντος ἔννομον συμφέρον καὶ κατόπιν γνωμοδοτήσεως τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου· ἀποστολὴ τοῦ ἐμβρυωροῦ εἶναι δεῦρ, ἐπαγρυπνῆ ἐπὶ τοῦ κυοφορουμένου καὶ λαμβάνη συντηρητικὰ μέτρα διὰ τὴν περικοιλίαν αὐτοῦ, συνεπῶς δύναται οὗτος νὰ ἐπισκέπτεται κατ' οἶκον τὴν γυναῖκα, νὰ παραστῇ κατὰ τὸν τοκετὸν καὶ ἐν γένει προβαίη εἰς ἐνέργειαν τεινούσας εἰς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τοῦ διορισμοῦ του.

ββ) Ἐάν δὲν ὑπάρχῃ μήτηρ ἢ ἐάν αὕτη δὲν δύναται νὰ ἔχη τὴν ἐπιμέλειαν τῶν τέκνων τῆς (περίπτωσις ἀρθρ. 1628) ὁ ἐξουσιαστής πατὴρ δύναται νὰ διορίσῃ ἐπιτρόπον διὰ διατάξεως τελευταίας βουλήσεως (1599) ἢ διαδηλώσεως ἐνώπιον εἰρηνοδίκου ἢ συμβολαιογράφου (1600)· ἀρμόδιος εἶναι πᾶς εἰρηνοδίκης ἢ συμβολαιογράφος, τοῦ νόμου μὴ διακρινόντος. Τὸ αὐτὸ δικαίωμα διορισμοῦ ἐπιτρόπου ἔχει καὶ ἡ μήτηρ ἐάν αὕτη εἶναι ἐπιτρόπος μὴ ὑπάρχοντος τοῦ πατρός ἢ ἐάν ὑπάρχῃ μὲν πατὴρ ἀλλ' ἡ μήτηρ ἀναπληροῖ τοῦτον εἰς τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν· ὁ ὑπὸ τῆς μητρός γενόμενος ὡς ἀνω διορισμὸς ἀτονεῖ ἐάν ἀρθῇ τὸ κώλυμα καὶ ὁ πατὴρ ἀνακτήσῃ τὴν ἐνασκήσιν τῆς πατρικῆς ἐξουσίας, ὡς ἐπίσης ὁ ὑπὸ τοῦ πατρός γενόμενος διορισμὸς ἀτονεῖ ἐάν ἡ μήτηρ ἀνακτήσῃ τὸ δικαίωμα τῆς ἐπιμέλειας τῶν τέκνων τῆς. Ἐάν παρὰ τῶν γονέων ὠρίσθησαν πλειονες ἐπιτροποί, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὸ δικαστήριον ὁρίζει κατ' ἐλευθερίαν κρίσιν ἕνα ἐκ τούτων ὡς τὸν ἐκ τελευταίας βουλήσεως ἐπιτρόπον (1600 § 2).

γγ) Ἡ ἐπιτροπεία ἐπάγεται αὐτοδικαίως εἰς τοὺς ἀνιόντας τοῦ ἀνηλίκου ἐάν δὲν ζῆ ἡ μήτηρ ἢ δὲν ἔλαβε χώραν διορισμὸς ἐπιτρόπου ἐκ τελευταίας διατάξεως (1601)· ἐάν ἐπομένως ἡ μήτηρ ζῆ, ἀλλὰ π.χ. ἀπηλλάγη, παρητήθη, ἐπαύθη τῆς ἐπιτροπείας, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δὲν θά χωρήσῃ ἐπιτροπεία τῶν ἀνιόντων, ἀλλὰ δοτὴ (κατωτ. ψηφ. 88) χωρησάσης ὑπὸ τὰς ἀνωτέρω προϋποθέσεις ἐπιτροπείας ἀνιόντων, αὕτη ἐπάγεται κατὰ τὴν ἀκόλουθον τάξιν· πρῶτον καλεῖται ὁ πρὸς πατρός πάππος, ἐν ἑλλείψει τούτου ὁ πρὸς μητρός, καὶ τούτου μὴ ὑπάρχοντος καλεῖται ἡ μὴ ἐλθοῦσα εἰς νέον γάμον πρὸς πατρός ἢ πρὸς μητρός μάμμη (1601)· τῆς μάμμης ἐπιτρόπου γενομένης ἰσχύουσι καὶ ἐπὶ ταύτης αἱ γνωσταὶ διατάξεις (1595 ἐπ.) α)

αναφερόμεναι εἰς τὴν θέλουσαν νὰ ἔλθῃ εἰς δεῦτερον γάμον μητέρα. Ἐὰν ὁ κληθεὶς εἰς τὴν ἐπιτροπείαν ἀποποιηθῇ ταύτην ἢ ἀπηλλάγη αὐτῆς, ἢ παρητήθῃ, ἢ ἐπαύθῃ, χωρεῖ δοτὴ ἐπιτροπεία (1602).

δδ) Ἐὰν δὲν ὑπάρχῃ ἐπιτροπὸς μήτηρ ἢ ἐκ τελευταίας διατάξεως οὔτε ἀνιόντες τοῦ ἀνηλικίου ὑπάρχουσιν, ἢ ὑπῆρχε μὲν ἐπιτροπὸς ἀλλὰ ἀπηλλάγη, παρητήθῃ ἢ ἐπαύθῃ, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει διορίζεται ἐπιτροπὸς παρὰ τοῦ δικαστηρίου (δοτὴ ἐπιτροπεία 1602), ἀρμόδιον δικαστήριον εἶναι τὸ τῆς κατοικίας τοῦ ἀνηλικίου, τὸν δὲ διορισμὸν δύναται νὰ ζητήσῃ μετὰ προηγουμένην γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου πᾶς συγγενῆς ἢ πᾶς ἔχων ἔννομον συμφέρον ἢ καὶ ὁ εἰσαγγελεὺς εἰς ἐπείγουσας περιστάσεις ὁ εἰσαγγελεὺς δύναται νὰ ζητήσῃ τὸν διορισμὸν προσωρινοῦ ἐπιτρόπου. Δοτὸς ἐπιτροπὸς διορίζεται καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν (1589, § 2) καθ' ἣν ὁ πατὴρ ἀδυνατεῖ ν' ἀσκήσῃ πατρικὴν ἐξουσίαν, ἢ δὲ μήτηρ εἴτε δὲν ζῆ εἴτε ἀδυνατεῖ ν' ἀναπληρώσῃ αὐτὸν ἀλλὰ καὶ κατὰ πᾶσαν περιπτώσιν καθ' ἣν ὁ νόμος ὀρίζει περὶ διορισμοῦ ἐπιτρόπου ἢ εἰδικοῦ ἐπιτρόπου, νοεῖται τοιοῦτος δοτὸς (1605) κατὰ τὸ 1604 ἡτοὺς ἐπιτροπὸς διορίζεται εἰς μόνον, ἀνεξαρτήτως τοῦ πόσα εἶναι τὰ ἀνηλικά, ἂν ὁμοῦ ταῦτα ἔχωσι συγκρουόμενα συμφέροντα διορίζεται εἰδικὸς ἐπιτροπὸς δι' ἕκαστον τῶν ἐχόντων ἀντίθετον συμφέρον.

Ἐναφορικῶς πρὸς τὴν ἐπιτροπείαν τῶν ἐξωγαμίων παρατηρητέον ὅτι τὸ ἀνήλικον ἐξωγαμον τελεῖ πάντοτε ὑπὸ ἐπιτροπὸν, μίαν ἐπιτροπείαν ταύτων ὑπάρχει, δηλ. ἡ δοτὴ (ἂν μὴ ὑπαρχούσης ἐπ' αὐτῶν πατρικῆς ἐξουσίας, νομίμου δὲ μὴ οὐσίας δυνατῆς ἂν μὴ ὑπαρχουσῶν τῶν προϋπαθέσεων ταύτης), ἐπιτροπὸς δύναται νὰ διορισθῇ καὶ ἡ μήτηρ τοῦ τέκνου, ὡς καὶ ὁ πατὴρ ἂν ἔλαβε χώραν ἐκούσια ἢ δικαστικὴ ἀναγνώρισις (1662) ἢ ἐπιμέλεια τοῦ ἐξωγαμοῦ ἀνήκει ἐκ τοῦ νόμου εἰς τὴν μητέρα, τοῦ δικαστηρίου δυναμένου κατὰ τὰς περιστάσεις νὰ διατάξῃ ἄλλως, ὅτε ἡ μήτηρ διατηρεῖ τὸ δικαίωμα τῆς ἐπικοινωνίας μετὰ τοῦ τέκνου, συγγενικὸν συμβούλιον ἐπὶ τούτων δὲν ὑπάρχει, καθήκοντα δὲ τούτου ἐκτελεῖ ὁ εἰρηνοδίκης κατὰ τὰ λοιπὰ ἐφαρμόζονται αἱ διατάξεις περὶ ἐπιτροπείας ἀνηλικίων (1665). Εἶπομεν ἄνωτ. σελ. 48 ὅτι παρὰ τὸν ἐπιτροπὸν καὶ ἐπὶ σκοπῷ μείζονος προστασίας τῶν συμφερόντων τοῦ ἀνηλικίου διορίζεται παρ' ἐπιτροπὸς (1606), ὅστις διορίζεται ὑπὸ τοῦ πρωτοδικείου τῆς κατοικίας τοῦ ἀνηλικίου τῇ αἰτήσῃ τοῦ ἐπιτρόπου (1608) μετὰ γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, καὶ ὅστις ἐπὶ δοτῆς ἐπιτροπείας διορίζεται ὁμοῦ μετὰ τοῦ ἐπιτρόπου. Ἄν ὁ ἐπιτροπὸς δὲν ἐμερίμνησε περὶ διορισμοῦ παρεπιτρόπου, τὸ δικαστήριον δύναται (ἄρα δὲν ὑποχρεοῦται) μετὰ γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου νὰ παύσῃ τὸν ἐπιτροπὸν (1608 § 2) ἔργον τοῦ παρεπιτρόπου εἶναι νὰ ἐπιτηρῇ τὴν διαχειρίσιν τοῦ ἐπιτρόπου καὶ ἀναπληροῖ τοῦτον πρὸς ἐπιχειρήσιν τῶν πράξεων ἐκείνων εἰς ἃς τὰ συμφέροντα τοῦ ἀνηλικίου συγκρούονται πρὸς τὰ τοῦ ἐπιτρόπου ἢ τῆς συζύγου τούτου ἢ συγγενοῦς αὐτοῦ ἐκ τῶν ἐν ἀρθρῷ 1607 ἀναφερομένων. Ὁ παρεπιτροπὸς διορίζεται ὡς εἰρηται

πάντοτε ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου, ὁ δ' ἐπίτροπος οὐδέποτε γνωμοδοτεῖ περὶ τοῦ προσώπου αὐτοῦ (1609), παρεπίτροπος διορίζεται ὁ ἰκανὸς νὰ ᾖ καὶ ἐπίτροπος, ὀρκεῖ νὰ μὴ ἀνήκει εἰς τὴν αὐτὴν συγγενικὴν γραμμὴν εἰς ἣν ἀνήκει καὶ ὁ ἐπίτροπος, πλὴν ἂν ὁ ἐπίτροπος εἶναι ἀμφιθαλὴς ἀδελφὸς τοῦ ἀνηλίκου (1609). Οἱ λόγοι ἀπαλλαγῆς, παραιτήσεως, παύσεως, ἀνικανότητος τοῦ ἐπιτρόπου ἐφαρμόζονται καὶ ἐπὶ παρεπιτρόπου (1611) τὴν παῦσιν ὁμοῦς τοῦ παρεπιτρόπου δὲν δύναται νὰ προκαλέσῃ ὁ ἐπίτροπος, ὅστις δὲν δύναται νὰ ᾖ καὶ μέλος τοῦ πρὸς τοῦτο συγκαλουμένου συγγενικοῦ συμβουλίου, καὶ ὁ λόγος τούτου εἶναι πρόδηλος (δὲν δύναται νὰ ἔχη γνώμην διὰ τὸν ἐλεγκτὴν του). Τὸ ἔργον τοῦ παρεπιτρόπου παύει ὅταν παύσῃ καὶ ἡ ἐπιτροπεία, οὐχὶ δὲ καὶ ὅταν αὐτὴ σχολάσῃ, ὅποτε ὁ παρεπίτροπος ὑποχρεοῦται ὅπως ἀμελλητὶ προκαλέσῃ τὸν διορισμὸν νέου ἐπιτρόπου (1610) ἂν ὁ νέος ἐπίτροπος ἀνήκῃ εἰς τὴν αὐτὴν εἰς οἴαν καὶ ὁ παρεπίτροπος γραμμὴν, λαμβάνει χώραν ἀντικατάστασις τοῦ παρεπιτρόπου (1609 § 2) ὁ παρεπίτροπος εὐθύνεται ὡς καὶ ὁ ἐπίτροπος, δηλ. διὰ πᾶσαν ζημίαν προξενηθεῖσαν εἰς τὸν ἀνηλικὸν ἕνεκα πταισματος περὶ τὴν ἀσκήσιν τῶν καθηκόντων του (παρεπιτρόπου) (1634).

Τὸ σπουδαιότερον ὄργανον τῆς ἐπιτροπείας εἶναι τὸ σ υ γ γ ε ν ι κ ὸ ν σ υ μ β ο ὕ λ ι ο ν (1612 ἐπ.), ὅπερ σκοπὸν ἔχει διττόν, ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ ἐπιτηρῇ τὸν ἐπίτροπον ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ ἀποφαίνεται περὶ τῶν ἀπειθασιετέρων ζητημάτων τῶν ἀφορώντων τὸν ἀνηλικὸν. Τὸ συγγενικὸν συμβούλιον ἔδρεῖται εἰς τὸν τόπον τῆς κατοικίας τοῦ πατρὸς τοῦ ἀνηλίκου (1612), ἐάν ὁμοῦς ὁ ἐπίτροπος ἔχη κατοικίαν διάφορον τῆς τοῦ πατρὸς τοῦ ἐπιτροπευμένου ἢ ἂν μεταφέρῃ ἄλλοῦ τὴν κατοικίαν του, αἰτήσῃ οὕτω δύναται νὰ ὀρισθῇ παρὰ τοῦ μέχρι τοῦδε ἁρμοδίου πρωτοδικείου ὡς τόπος καταρτίσεως τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου ἢ κατοικίας τοῦ ἐπιτρόπου (1614), ἵνα οὕτω πῶς μὴ ἀναγκάζεται ὁ ἐπίτροπος εἰς παραιτήσεις καὶ ἐν γένει ἀποφεύγεται ἡ ἐξασθένησις τῶν ἐνεργειῶν τοῦ ἐπιτρόπου. Τὸ συγγενικὸν συμβούλιον ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸν εἰρηνοδίκην ὡς πρόεδρον καὶ ἀπὸ τοὺς ὁ πλειοσιετέρους συγγενεῖς τοῦ ἀνηλίκου λαμβανομένους ἐξ ἡμισείας ἀπὸ τὴν πατρικὴν καὶ μητρικὴν γραμμὴν· καὶ ἐκ μὲν τῶν ἀγχιστέων λαμβάνονται οἱ κτ' εὐθεῖαν γραμμὴν παντὸς βαθμοῦ, ἐκ δὲ τῶν ἐκ πλαγίας γραμμῆς μέχρι καὶ τοῦ δευτέρου βαθμοῦ, προτιμωμένου ὁμοῦς ἐν ἰσοβαθείᾳ τοῦ ἐξ σίματος συγγενοῦς· οἱ ἀμφιθαλεῖς ἀδελφοὶ καὶ οἱ ἀνιόντες τοῦ ἀνηλίκου καλοῦνται πάντες ἀνεξαρτῶς ὡς ἀριθμὸς (1612) μὴ ὑπαρχόντων τῶν ὡς ἄνω συγγενῶν ἢ τῆς κλησεως καὶ παρουσίας τούτων οὕσης ἀνεπίκτου, καλοῦνται φίλοι τῶν γονέων τοῦ ἀνηλίκου (1613). Ἰκανοὶ νὰ εἶναι μέλη τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου εἶναι οἱ καὶ πρὸς τὸ ἐπιτροπεύειν ἰκανοὶ ἢ μήτηρ ὁμοῦς καὶ τοῦ ἀνηλίκου· δύνανται νὰ εἶναι μέλος αὐτοῦ ὁ ἐπίτροπος καὶ παρεπίτροπος μετέχουσιν ἄνευ ψήφου, πλὴν ἂν εἶναι μέλη τοῦ συμβουλίου· ἐπίσης δικαιούται νὰ παρίσταται καὶ ὁ ἀνήλικος ὁ συμπληρώσας τὸ ἴδον ἔτος ἀλλ' ἄνευ ψήφου. Πᾶν μέλος δύναται νὰ πρῶσθῃ καὶ δι' εἰδικοῦ πληρεξουσίου, ἕκαστος δὲ τούτων μόνον ἐν μέλος δύναται ν' ἀντιπροσωπεύσῃ (1615), πρὸς ἀποφυγὴν μείωσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μελῶν τοῦ συμβουλίου, ὥστε νὰ ὑπάρξῃ

πάντοτε έπαρκής έλεγχος ή παράβασις τών διατάξεων τούτων
 (άρθρ. 1612—1616) δύνανται να έπαγάγη άκυρότητα τής ληθεί-
 σης άποφάσεως έφ' όσον τό δικαστήριο κρίνει ότι τούτο συμφέρει
 εις τόν άνήλικον (1621). Τά μέλη του συγγενικού συμβουλίου ένέχον-
 ται εις άποζημίωσιν διά πάσαν έκ δόλου ή άμελείας παράβασιν
 τών καθηκόντων αύτών, έφ' όσον φυσικά έκ τούτης προϋξενήθη ζη-
 μία εις τόν άνήλικον (1620)' ό ΑΚ έν σειρά άρθρων (1616—1619) καθο-
 ρίζει τόν τρόπον τής συγκλήσεως του συγγενικού συμβουλίου, τόν
 τρόπον καθ' όν καταρτίζονται οι άποφάσεις αύτου, και ύποδεικνύει
 (δία διά τόν προεδρεύοντα ειρηνοδικήν τρόπον ένεργείας (τα άρθρα
 ταύτα να άναγνωσθοϋν έκ του κώδικος μη χρίζοντα εύρυτέρας έξε-
 τάσεως). Περί τής γενομένης διασκέψεως συντάσσεται ύπό του ειρη-
 νοδικου έκθεσις, τό λεγόμενον διασκεμμα του συγγενικού συμ-
 βουλίου (ή βούλευμα ή γνωμοδότησις), έν η αναφέρεται και ή γνώμη
 τών μειοψηφούντων. Περαιτέρω ό ΑΚ έν άρθρ. 1622—1628 πραγμο-
 τεύεται περί τών λόγων άνικανότητος, παύσεως, άπαλ-
 λαγής και παραιτήσεως του έπιτρόπου' οι λόγοι αύτοι
 μη χρίζοντες ιδιαιτέρας αναπτύξεως άναγνωσθήτωσαν έκ τών σχε-
 τικών άρθρων, με τας έξης παρατηρήσεις: "Άρθρ. 1622 αριθ. 9: όμο-
 λογουμένως κακής διαγωγής είναι εκείνοι (μη έξαιρουμένης οϋτε
 τής μητρόσ) ών ό βίος προσβάλλει τά χρηστά ήθη και έπισύρει τήν
 κατάκρισιν τής κοινωνίας' άπλαϊ όμως άταξίαι περί τόν βίον μη
 λαμβάνουσαι εύρυτέραν δημοσιότητα δέν συνιστοϋν τόν λόγον του
 μνησθέντος άρθρου (!). "Άρθρ. 1623: λόγοι άνικανότητος έμφανιζό-
 μενοι μετά τήν έναρξιν της έπιτροπείας συνιστοϋν λόγον παύσεως
 έκ τής έπιτροπείας, ήτις εις τας περιπτώσεις του άρθρ. 1622 αριθ.
 2, 3, 5 και 8 έπέρχεται αύτοδικαίως, εις πσσαν δ' άλλην περίπτωσιν
 ή παύσις άπαγγέλλεται διά δικαστικής άποφάσεως μετά γνωμοδό-
 τησιν του συγγενικού συμβουλίου και τή αίτήσιν του παρεπιτρόπου
 ή τών έξ αίματος συγγενών του άνήλικου μέχρι και του τετάρτου
 βαθμού ή του είσαγγελλέως (1623)' οι λόγοι άπαλλαγής από τήν έπι-
 τροπείαν είναι και λόγοι παραιτήσεως έφ' όσον άναφανώσι μετά
 τήν έναρξιν τούτης (1626). "Εξεταστέον ήδη τά έργα του έπιτρόπου:
 ό έπιτροπος άναλαμβάνει τά έργα του εύθους ώς λάβη γνώσιν του
 ότι εκλήθη εις τήν έπιτροπείαν, π.χ. διά κοινοποιήσεως τής σχετικής
 άποφάσεως, ή διά γνωστοποιήσεως τής διαθήκης κ.λ.π.' αν ό πρός
 όν επήχθη ή έπιτροπεία έχη λόγον άπαλλαγής όφείλει ν' αναλάβη
 μέχρις οϋ ή περί άπαλλαγής αύτου αίτησις γίνη δεκτη ύπό του δι-
 καστηρίου (1635)' αν είναι άνίκανος προς τό έπιτροπεύειν δέν υπέ-
 χει εύθύνην τινά μη άναλαμβάνων, άναλαβών δέ εύθύνεται ώς διοι-
 κητής άλλοτρίων. "Ο έπιτροπος άναλαβών τήν έπιτροπείαν δύ-
 νανται (άρα δέν είναι τούτο άναγκαϊόν) μετά γνωμοδότησιν του συγ-
 γενικού συμβουλίου και άπόφασιν του δικαστηρίου να ύποχρεωθή

1. Περί τών διαφορών αιτινες ύπάρχουσι μεταξύ του άρθρου 49 του Ν. ΧΠΘ' περί έπιτροπείας και του άρθρ. 1662 ΑΚ (άναφορικώς προς τούς πτωχεύσαντας (άνδρα ή γυναίκα) άρα τά άρθρα ταύτα.

εις παροχήν ασφαλείας, όρνούμενος δέ η άδυνατων να παράσχη ταύτην άντικαθίσταται. Ό έπίτροπος κληθείς εις την έπιτροπείαν πρώτιστον έργον έχει να ζητήσει την σφράγισιν και να συντάξη άπογραφήν της περιουσίας παρουσία του παρεπιτρόπου· περαιτέρω συγκαλεί δια του έφηρηνοδίκου τό συγγενικόν συμβούλιον ίνα τοτο γνωμοδοτήσει περί του προσώπου του παρεπιτρόπου, περί της ζητίας δαπάνης δια την συντήρησιν και έπιμέλειαν του προσώπου του άνηλικου και της περιουσίας αύτου (1638) και περί αύξήσεως ένδεχομένως ταύτης, όφείλει να καταστήση παραγωγά τά εις χείρας του μετρητά τά μετά την άφαιρέσιν των απαιτούμενων δαπανών και μέχρι τότε ύποχρεούται να κατοθήση τά χρήματα έπ' όνόματι του άνηλικου έντόκως εις ασφαλή Τράπεζαν (1640), ως επίσης ύποχρεούται να καταθήση και τους τίτλους, δημόσια χρεώγραφα, όμολογίας η μετοχάς άνωνόμων έταιρειών η τιμολφη.

Αναφορικώς προς τας πράξεις διαχειρίσεως του έπιτρόπου παρατηρητέα τά εξής : Κατά το 1631 ΑΚ ό έπίτροπος άντιπροσωπεύει τόν άνήλικον κλπ. έπ' όσον ό νόμος όμιλεί περί άντιπροσωπείας, είναι αύτονόητον δι' ό έπίτροπος δέν δύναται να έπιχειρήση πράξεις άνεπιδέκτους έκπροσωπήσεως (διαθήκη, γάμος), ταύτας έπιχειρεί αύτοπροσώπως ό άνήλικος άν. έχη την απαιτούμένην ικανότητα και άνευ της συναινέσεως του έπιτρόπου (περί του γάμου όμως όρα 1352 και άνωτ σελ. 7 έπ.) Ός η διοίκσις του πατρός σφω και η του έπιτρόπου δέν κτείνεται και επί της περιουσίας του άνηλικου της άναφερομένης έν άρθρ. 1632 και 1633, ήτις διοικείται καθ' όν τά άρθρα ταύτα διαγράφουσι τρόπον.

Έν τή διαχειρίσει της περιουσίας του άνηλικου διακρίνουεν : αα) πράξεις άς έπιχειρεί μόνος ό έπίτροπος (π.χ. 1642, συντηρητική και πράξεις καταβολή χρεών, είσπραξις όφειλομένων, άρθρ. 1644 κλπ.) ββ) πράξεις, άς έπιχειρεί ό έπίτροπος μετά γνωμοδότησιν του συγγενικού συμβουλίου και άδειαν του δικαστηρίου, π.χ. άρθρ. 1647, 1648, πρβλ. όμως και 1649) γγ) πράξεις δι' άς άρκεί η γνωμοδότησις του συγγενικού συμβουλίου (άρθρ. 1651) και δδ) πράξεις αίτινες ούδόλως δύνανται να έπιχειρηθώσι (π.χ. δωρεαι άρθρ. 1643, κτησις άπαιτήσεως κατά του έπιτροπευσμένου δι' έκχωρήσεως άρθρ. 1645, χρησιμοποίησις περιουσίας δι' ίδιον λογαριασμόν 1646 κλπ.) Πάσα πράξις έπιχειρουμένη παρα του έπιτρόπου μετά τήρησιν των έπιβαλλομένων διατυπώσεων θεωρείται ως πράξις αύτου του άνηλικου· τούναντίον πράξεις έπιχειρηθείσαι άνευ των διατυπώσεων των τασσομένων υπέξ του άνηλικου είναι σχετικώς άκυροι, την άκυρότητα δύναται να επικαλεσθῆ ό άνήλικος και οι καθολικοί η ειδικοί διάδοχοι τούτου και αύτός ό έπίτροπος (1652). Κατά τό άρθρ. 1262 § 3 ΑΚ τίτλον έκ του νόμου πρós άπόκτησιν ύποθήκης έχουσιν οι ύπό πατρικήν έξουσίαν η έπιτροπείαν τελούντες επί των άκινήτων του πατρός η έπιτρόπου δια την ύπ' αύτών διαχειριζομένην περιουσίαν ως και δια τός έκ της διαχειρίσεως ταύτης απαιτήσεις.

Όσον άφορῆ εις την περάτωσιν της έπιτροπείας σημειωτέα τά εξής : η έπιτροπεία η παύει η σχολάζει παύει δια της ένηλικιω-

σεως τοῦ ἀνηλίκου, διὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ὡς καὶ διὰ τῆς χειραφεσίας τούτου, σχολάζει διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἐπιτρόπου, διὰ τῆς παύσεως, ἀνικανότητος, ἀπαλλαγῆς ἢ παραιτήσεως τούτου· εὐνόητον, ὅπερ ἄλλως τε ἐλέχθη καὶ ἀνωτέρω, ὅτι περατωθείσης τῆς ἐπιτροπείας συμπερατοῦται καὶ ἡ παρεπιτροπεία καὶ ἡ συνεπιτροπεία. Μετὰ τὸ πέρας τῆς ἐπιτροπείας ὁ ἐπίτροπος ὀφείλει νὰ λογοδοτήσῃ περὶ τῆς διαχειρίσεως αὐτοῦ (1656) καὶ νὰ παραδώσῃ τὴν ὑπ' αὐτοῦ διοικηθῆσαν περιουσίαν· λογοδοσίαν ὑποχρεοῦται νὰ δίδῃ ὁ ἐπίτροπος καὶ διαρκούσης τῆς ἐπιτροπείας κατ' ἔτος, πρὸς τὸ συγγενικὸν συμβούλιον ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ παρεπιτρόπου· περατωθείσης τῆς ἐπιτροπείας ἡ λογοδοσία διδεται εἰς τὸν τέως ἐπιτροπευόμενον, πᾶσα δὲ ἀγωγή κατὰ τοῦ ἐπιτρόπου ἐκ τῆς διοικήσεως αὐτοῦ παραγράφεται μετὰ 10 ἔτη ἀπὸ τῆς ἐνηλικιώσεως ἢ τοῦ θανάτου τοῦ ἀνηλίκου (1659)· τῆς παραγραφῆς ταύτης ἐξαιρεῖται τὸ κατάλοιπον, δηλ. πᾶν ποσὸν ὀφειλόμενον ἀφ' ἧς ἡμέρας περατωθῆ ἡ λογοδοσία. Τὰ ἄρθρα 1660 καὶ 1661 (ἄπερ ἴδει) ρυθμίζουσι πράξεις τοῦ ἐπιτρόπου καὶ ὑποχρεώσεις αὐτοῦ μετὰ τὴν λήξιν τῆς ἐπιτροπείας. Αἱ δαπάναι εἰς ἀναγκαιοῦσαι διὰ τὴν διεξαγωγὴν τῆς ἐπιτροπείας βαρύνουσι τὴν ὀρφανικὴν περιουσίαν, τούτος δὲ ζητεῖ ὁ ἐπίτροπος κατὰ τὰς περι-ἐντολῆς ἀρχᾶς (1654) τὸ λειτούργημα τοῦ ἐπιτρόπου εἶναι (ὑποχρεωτικὸν καὶ) ἀμισθον, ἀλλὰ τὸ δικαστήριον δὲ ν α τ α ι (ἄρα δὲν ὑποχρεοῦται) κατὰ τὰς περιστάσεις αἰτήσῃ τοῦ ἐπιτρόπου νὰ ὀρίσῃ ἀμοιβὴν ἀνάλογον πρὸς τὴν διαχειριζομένην ὀρφανικὴν περιουσίαν καὶ τοὺς ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου καταβολλομένους κόπους· ἡ ἀμοιβὴ αὕτη δὲν εἶναι μισθὸς ἀλλ' ἀποζημίωσις.

Ἐν συνοφείᾳ πρὸς τὰς περὶ ἐπιτροπείας ἀνηλίκων διατάξεις δεόν νὰ λεχθῶσι τινὰ καὶ περὶ τῆς ἀνατροφῆς καὶ ἐπιμελείας τῶν ἀνηλίκων· τὸ δικαίωμα τοῦτο δὲν ἀνήκει εἰς τὸν ἐπίτροπον, ἀλλ' αὐτοδικαίως εἰς τὴν μητέρα κατὰ τὸ 1628 ΑΚ ἐφ' ὅσον οὕτη δὲν ὑπάγεται εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις ἀνικανότητος πρὸς ἐπιτροπείαν· τί περιλαμβάνει ἡ ἐπιμέλεια αὕτη ὀρίζει τὸ 1502 § 1 τὴν ἐπιμέλειαν διατηρεῖ ἡ μήτηρ καὶ ἂν ἔλθῃ εἰς νέον γάμον, πλὴν ἂν τὸ δικαστήριον ἀναθέσῃ ταύτην εἰς ἄλλον κατόπιν γνωμοδοτήσεως τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου· ὁ ἔχων τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ προσώπου τοῦ ἀνηλίκου δικαιούται νὰ λάβῃ διὰ τοῦ δικαστηρίου καὶ σωφρονιστικὰ μέτρα· οὐδεὶς τῶν γονέων δύναται νὰ στέρησῃ τὸν ἄλλον τῆς ἐπιμελείας τοῦ τέκνου, ὁ δ' ἐπιθνήσκων γονεὺς δύναται διὰ διατάξεως τελευταίας βουλήσεως νὰ ὀρίσῃ εἰς ποῖον θά περιέλθῃ ἡ ἐπιμέλεια· ἡ μήτηρ (ἐπιβιοῦσα) ἔχει τὸ δικαίωμα τοῦτο μόνον ἂν ἀνήκῃ εἰς ταύτην ἡ ἐπιμέλεια· ἂν ὁ ἐπιθνήσκων γονεὺς δὲν ὠρίσῃ πρόσωπον, ὀρίζει τὸ δικαστήριον γνωμοδοτήσῃ τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου (1629). Περὶ τῆς ἐπιμελείας ἐξωγάμων δρα ἄρθρ. 1663 ἐπ.

β) Ἐπιτροπεία ἀπηγορευμένων¹⁾. Τῆς ἀπαγορεύσεως διακρίνομεν δύο εἶδη, τὴν νόμιμον καὶ τὴν δικαστικὴν εἰς

1. Πρβλ. καὶ ἄρθρ. 7 τοῦ Α. Ν. 1845/51 (Κῶδ. Θέμ. 1951 σελ. 542 ἐπ.), ὅπερ ὑπερβαίνει τὰ ἔσοκα μὲνα!

νόμιμον ἀπαγόρευσιν τίθενται οἱ καταδικασθέντες ἐφ' ἐγκληματικὴν ποινὴν (κάθειρξις, θάνατος), ὑπὸ δικαστικῆν δὲ ἀπαγόρευσιν τίθενται ὅσοι ἀδυνατοῦσι νὰ ἐπιμελῶνται ἑαυτῶν ἢ τῆς περιουσίας των εἴτε ἕνεκα διαρκοῦς πνευματικῆς νόσου ἀποκλειούσης τὴν χρῆσιν τοῦ λογικοῦ, εἴτε ἕνεκα σωματικῆς ἀναπηρίας (I b i r, διότι εἶναι ἐκ γενετῆς κωφοὶ ἢ τυφλοὶ ἢ ἀλαλοὶ). Ἐπιτροπὸν τοῦ νομίμως ἀπηγορευμένου καὶ παρεπιτροπὸν διορίζει τὸ δικαστήριον (δοτὴ ἐπιτροπεία) (1700), κατὰ τὰ λοιπὰ δὲ ἐφαρμόζονται ἐπὶ τῆς νομίμου ἀπαγορεύσεως αἱ διατάξεις περὶ δικαστικῆς τοιαύτης. Ὑπὸ δικαστικὴν ἀπαγόρευσιν δύναται νὰ τεθῆ καὶ ὁ διατελὼν ἤδη ὑπὸ πατρικὴν ἐξουσίαν ἢ ἐπιτροπείαν ἢ κηδεμονίαν ἀνήλικος (1687). Τὴν ἀπαγόρευσιν ἀπαγγέλλει τὸ πρωτοδικεῖον τῆς κατοικίας τοῦ πάσχοντος αἰτήσας παντὸς συγγενοῦς, τοῦ συζύγου, ἐπιτρόπου, κηδεμόνος τοῦ πάσχοντος ἢ τοῦ εἰσαγγελέως, τὴν αἴτησιν συνοδεύει γνωμοδότησις τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς ἀπαγορεύσεως (1689). Κατὰ τὸ 1690 τὸ συγγενικὸν συμβούλιον συντίθεται ὡς καὶ διὰ τὸν ὑπὸ ἐπιτροπείαν ἀνήλικον, καλοῦνται δὲ εἰς αὐτό, ἄνευ ὄμως μετοχῆς εἰς τὴν διάσκεψιν καὶ χωρὶς νὰ γνωμοδοτήσῃ, ὁ σύζυγος τοῦ ἀπαγορευτέου· καὶ ὁ αἰτῶν τὴν ἀπαγόρευσιν ἵνα παρὰ σχῶσι πληροφορίας· ἄλλος τις π.χ. δανειστής δὲν δύναται νὰ ζητήσῃ τὴν ἀπαγόρευσιν· ἐὰν ἡ πνευματικὴ νόσος δὲν ἀποκλείῃ ἐντελῶς τὴν χρῆσιν τοῦ λογικοῦ καὶ ὑπάρχῃ κατάστασις διαφοροῦμένων φρενῶν, τὸ δικαστήριον δύναται ἀντὶ τοῦ μείζονος (τῆς ἀπαγορεύσεως) νὰ διατάξῃ τὸ ἔλασσον, δηλ. νὰ διορίσῃ δικαστικὸν ἀνηλιπτορα· τοῦτο ἰσχύει καὶ ἐπὶ σωματικῆς ἀναπηρίας ἐὰν δὲν ὑπάρχῃ πλήρης ἀδυναμία τοῦ ἀναπήρου ἐπιμελείας ἑαυτοῦ ἢ τῆς περιουσίας του (1691). Τὸ δικαστήριον κατὰ πᾶσαν στάσιν τῆς περὶ ἀπαγορεύσεως διαδικασίας δύναται νὰ διορίσῃ προσωρινῶς διαχειριστὴν, αὐτὸς ἢ ἐξουσία περιλαμβάνει πᾶν συντηρητικὸν μέτρον περὶ τῆς περιουσίας καὶ τοῦ προσώπου τοῦ ἀπαγορευτέου (1692) τὸ λειτουργησάτω τοῦ προσωρινοῦ διαχειριστοῦ παῦει ἅμα τῷ διορισμῷ τοῦ ἐπιτρόπου καὶ τῇ τελεσιδικίᾳ τῆς περὶ ἀπαγορεύσεως ἀποφάσεως. Ἀπὸ τῆς δημοσιευσεως τῆς περὶ ἀπαγορεύσεως ἀποφάσεως ὁ ἀπαγορευθεὶς καθίσταται ἀνίκανος πρὸς τὸ δικαιοπρακτεῖν (1693), ἀπὸ τῆς τελεσιδικίας δὲ ταύτης ὁ ἀπαγορευθεὶς τελεῖ ὑπὸ ἐπιτροπείαν. Καὶ ἡ ἐπιτροπεία τοῦ δικαστικῶς ἀπηγορευμένου εἶναι δοτὴ (1694), ἀλλὰ κατὰ τὸ 1696 ὅταν πρόκειται περὶ γυναικὸς ἀπαγορευθείσης ἢ ἐπιτροπεία ἐπάγεται αὐτοδικαίως εἰς τὸν σύζυγον αὐτῆς (νόμιμος)· οἱ κληρονόμοι τοῦ ἀποβιώσαντος πάσχοντος δύναται νὰ προσβάλλωσι τὰς παρ' αὐτοῦ ἢ πρὸς αὐτὸν ἐπιχειρηθείσας μὴ χαριστικὰς δικαιοπραξίας ὡς γενομένας παρὰ φρενοβλαβῆς εἰς τὰς περιπτώσεις τοῦ ἀρθροῦ 1695 (ὄπερ Iδe). Κατὰ τὸ 1698 καὶ εἰς τὴν ἐπιτροπείαν τῶν ἀπηγορευμένων (νόμιμον ἢ δικαστικὴν) ἐφαρμόζονται αἱ περὶ ἐπιτροπείας ἀνηλικῶν διατάξεις ἐφ' ὅσον δὲν ὀρίζεται ἄλλο τι, αἶρεται δὲ ἡ ἀπαγόρευσις ἅμα ἐκλείψωσι τὰ προκαλέσαντα ταύτην αἴτια, κατόπιν ἀποφάσεως τοῦ δικαστηρίου, ἀκολουθουμένης (Iδία ὅσον ἀφορᾷ τὰ δικαιούμενα πρόσωπα) τῆς αὐτῆς διαδικασίας.

γ) **Έπιτροπεία άπόντος.** Έάν ένήλικος είναι άπών και άγνώστου διαμονής, ή δέ περιουσία του έχη ανάγκην έπιμελείας, ή έάν είναι μέν γνωστή ή διαμονή του άλλ' ούτος έμποδίζεται νά επανέλθῃ, τό δικαστήριον διορίζει, τῇ αίτήσει παντός έχοντος συμφέρον, έπίτροπον (δοτή έπιτροπεία) πρὸς διοίκειν τῆς περιουσίας του (1701). 'Υπάρχοντος άντιπροσώπου τοῦ άπόντος δέν διορίζεται έπιτροπος πλὴν άν έκ τῶν περιστάσεων έπιβάλλεται ανάγκησις τῆς έξουσίας τοῦ άντιπροσώπου και συνεπῶς αναπλήρωσις τοῦ δημιουργουμένου οὔτω κενοῦ. Έπιτροπος δύναται νά διορισθῇ και δι' ειδικήν μόνον υπόθεσιν (1702), αίρεται δέ ή τοιαύτη έπιτροπεία υπό τοῦ δικαστηρίου και κατά τὴν αὐτὴν δικαιοδοσίαν έάν έξέλιπον τά αίτια τά προκαλέσαντα τὸν διορισμόν ή έάν ὁ άπών απέθανε. αυτοδικαίως δέ (δηλ. άνευ δικαστικῆς αποφάσεως) αίρεται ή έπιτροπεία άν ὁ άπών έκηρύχθη άφαντος. Κατά τό 1704 έπί τῆς έπιτροπείας άπόντων έφαρμόζονται κατά τά λοιπά αί διατάξεις περί έπιτροπείας άνηλικῶν.

δ) **Κηδεμονία χειραφέντων.** 'Υπό κηδεμονίαν τελοῦσιν οί χειράφετοι άνήλικοι (1666). 'Η χειραφεία χωρεί είτε αυτοδικαίως είτε τῇ δηλώσει τοῦ πατρός ή τῆς μητρός ή τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου. αυτοδικαίως χωρεί ή χειραφεία δια τῆς συνάψεως γάμου (1667). άν ὁ γάμος είναι άκυρος οὔδέν ἤττον ὁ άνήλικος μέχρι τῆς δικαστικῆς βεβαιώσεως τῆς άκυρότητος λογίζεται χειράφετος. ὁ πατήρ δύναται νά χειραφετήσῃ τὸν άνήλικον τὸν συμπληρώσαντα τό 18ον έτος τῆς ηλικίας αὐτοῦ, άν δέ ὁ άνήλικος διατελῇ υπό έπιτροπείαν δύναται νά χειραφετήσῃ αὐτόν ή μήτηρ κατόπιν άδειας τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου και προϋποτιθεμένου πάλιν διι οὔτος συνεπλήρωσε τό 18ον έτος τῆς ηλικίας του (1668). ή χειραφεία παρά τῶν γονέων γίνεται δι' άπλης δηλώσεως τοῦτων ένώπιον (οίουδήποτε) Ειρηνοδίκου δημοσίᾳ συνεδριάζοντος. Τό συγγενικόν συμβούλιον συγκαλούμενον παρά τοῦ (άρμοδιου) ειρηνοδίκου τῇ αίτήσει τοῦ άνηλικου, τοῦ έπιτρόπου αὐτοῦ, ή τῶν μέχρι και τοῦ 4ου βαθμοῦ έξ αίματος συγγενῶν αὐτοῦ, δύναται νά χειραφετήσῃ τὸν άνήλικον έφ' ὅσον οὔτος συνεπλήρωσε τό 18ον έτος, προϋποτιθεμένου διι οὔτος είναι ὀρφανός μητρός και τελεῖ υπό έπιτροπείαν. τό συγγενικόν συμβούλιον χειραφετεῖ τὸν άνήλικον δι' αὐτοῦ τοῦ βουλεύματος αὐτοῦ, άφ' οὔ τούτου προεδρεῖ ὁ ειρηνοδίκης. Έξώγαμα τέκνα συμπληρώσαντα τό 18ον έτος χειραφετοῦνται υπό τοῦ έπιτρόπου, τῶν λεπτομερειῶν έκτιθεμένων έν άρθρ. 1684 και 1685 ΑΚ. Χειραφεία έκ τελευταίας διατάξεως δέν υπάρχει.

Χειραφετηθέντος κατα τά άνω τοῦ άνηλικου ή κηδεμονία επάγεται είτε έκ τοῦ νόμου είτε έκ δικαστικῆς αποφάσεως. κηδεμονία έκ τελευταίας διατάξεως δέν υπάρχει (1670). Έκ τοῦ νόμου καλεῖται εις τὴν κηδεμονίαν αυτοδικαίως ὁ πατήρ. περί τῶν λοιπῶν εις τὴν κηδεμονίαν καλουμένων προσώπων (μήτηρ κλπ.) ὡς και περί τῶν λόγων άνικανότητος, άπαλλαγῆς, πύσεως τούτων, εφαρμόζονται αἱ αντίστοιχοι περί έπιτροπείας διατάξεις. 'Ανήλικος γυνή έφ' ὅσον

είναι ὀρφανή πατρός τελεί ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν τοῦ συζύγου τῆς. Καθ' ἃς περιπτώσεις τὰ συμφέροντα τοῦ χειραφέτου συγκρούονται πρὸς τὰ τοῦ κηδεμόνου ἢ τῆς συζύγου αὐτοῦ ἢ συγγενοῦς αὐτοῦ κατ' εὐθείαν γραμμὴν ἐξ αἵματος ἢ ἐξ ἀγχιστείας, τὸ δικαστήριον διορίζει εἰδικὸν κηδεμόνα κατόπιν γνωμοδοτήσεως τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου (1672). Ὁ κηδεμὼν δὲν ἀντιπροσωπεύει τὸν χειράφετον ἀνήλικον ὡς ὁ ἐξουσιαστής πατὴρ ἢ ὁ ἐπίτροπος, ἀλλ' ἔργον αὐτοῦ εἶναι νὰ συναινῇ ἀπλῶς εἰς τὰς παρὰ τοῦ χειραφέτου ἐπιχειρουμένας πράξεις, καὶ δὴ οὐχὶ εἰς πάσας, ἀλλ' εἰς ὅσας ὁ νόμος ἀπαιτεῖ διὰ τὸ κύρος αὐτῶν τὴν συναίνεσιν⁽¹⁾· οὕτως ὁ χειράφετος δὲν δύναται νὰ δεχθῇ (ὁσάκις αὐτὸς δέχεται ταύτην) τὴν λογοδοσίαν τοῦ ἐπιτρόπου ἀνευ συναίνεσεως τοῦ κηδεμόνου· ἐάν ὁ κηδεμὼν ἦτο καὶ ἐπίτροπος διορίζεται διὰ τὴν συναίνεσιν παρὰ τοῦ δικαστηρίου εἰδικὸς κηδεμὼν γνωμοδοτήσει τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου (1671)· ἐπίσης ὁ χειράφετος ἀνήλικος δὲν δύναται ἀνευ τῆς συναίνεσεως τοῦ κηδεμόνου νὰ ἐπιχειρῇ τὰς πράξεις τὰς ἀναφερομένας ἐν ἄρθρ. 1676 καὶ 1677· εἰς ἄλλας πράξεις πλὴν τῆς συναίνεσεως τοῦ κηδεμόνου ὁ χειράφετος πρὸς ἐπιχειρήσιν αὐτῶν χρήζει καὶ ἀδείας τοῦ δικαστηρίου, προηγουμένης γνωμοδοτήσεως συγγενικοῦ συμβουλίου, ὡς π.χ. ἄρθρ. 1678. Τέλος ἄλλας πράξεις (ὀλίγας) ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ δύναται νὰ ἐπιχειρήσῃ ὁ χειράφετος (καὶ ἄρα οὐδεὶς δύναται νὰ γίνῃ λόγος περὶ συναίνεσεως τοῦ κηδεμόνου ἢ ἄλλων διατυπώσεων), ὡς π.χ. δωρεάν (1673)· κύρωσις τῆς πορναβόσεως τῶν διατυπώσεων τούτων ἀναγράφεται ἐν ἄρθρ. 1683 (σχετικὴ ἀκυρότης), περὶ ἴδε. Πάσας τὰς λοιπὰς πράξεις ὁ χειράφετος δύναται νὰ ἐπιχειρήσῃ μόνος, ὡς π.χ. ἄρθρ. 1674 καὶ 1675. Σπουδαῖον διὰ τὸν χειράφετον εἶναι τὸ ἄρθρον 1681 ΑΚ: ὁ ἀνήλικος ὁ συμπληρώσας τὸ 18ον ἔτος τῆς ἡλικίας του καὶ χειροφειθηθεὶς κατὰ τινὰ τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων τρόπων δύναται νὰ ἐμπορευῆται τῆρῶν τὰς διατυπώσεις τοῦ Ἐμπορικοῦ Νόμου, ὁπότε (κατὰ τὸ 1681) ἐμπορευόμενος οὗτος δὲν χρήζει τῆς συναίνεσεως οὐδενός καὶ πλάσματι τοῦ νόμου (*per fictionem juris*) λογίζεται ἐνήλικος ὡς πρὸς τὰς πράξεις τὰς ἀφορώσας τὴν ἐμπορίαν. Τέλος τὰ ἄρθρα 1679 καὶ 1680 ἀναφέρονται εἰς τὴν ἀνάκλησιν τῆς χειροφεισίας καὶ τὸς συνεπείας ταύτης, ἢ ἐκ τοῦ γάμου ἐπερχομένη χειροφεισία οὐδέποτε ἀνακαλεῖται καὶ ἀνλυθῆ ὁ γάμος· ἢ διὰ δηλώσεως γενομένη χειροφεισία ἀνακαλεῖται ὑπὸ τῶν προβάντων εἰς ταύτην, ἢ δ' ἀνάκλησις γίνεται ὡς καὶ ἡ χειροφεισία αὐτῆ τοῦ νόμου μὴ ἀναφέροντος (ὡς τὸ παλαιὸν ἄρθρ. 107 τοῦ Ν. ΧΠΘ') τοὺς λόγους δι' οὓς χωρεῖ ἀνάκλησις τῆς χειροφεισίας, ἔπεται ὅτι αὕτη ἀφίεται εἰς τὴν εὐλογον κρίσιν τοῦ χειροφειτήσαντος: Ἀνακληθείσης τῆς χειροφεισίας ὁ ἀνήλικος ὑποβάλλεται πάλιν ὑπὸ τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν ἐάν ζῆ ὁ πατὴρ του, ἄλλως ὑπὸ ἐπιτροπείαν· μέχρι δὲ τῆς ἐνηλικιώσεως αὐτοῦ δὲν ἐπιτρέπεται νέα χειροφεισία, πλὴν τοιαύτη γενομένη διὰ γάμου (1680). Λόγοι παύ-

1. Ἡ συναίνεσις παρέχεται πρὸ τῆς ἐπιχειρήσεως τῆς πράξεως ἢ κατ' αὐτήν, ἐάν ὁ κηδεμὼν ἀρνήται τὴν συναίνεσιν τοῦ ἀποφασίζει τὸ δικαστήριον ἐπὶ τῇ αἰτήσει τοῦ χειραφέτου (1682).

σεως τῆς χειραφείας δὲν ἀναφέρονται ἐν τῷ νόμῳ αὐτονόητον ὅμως ὅτι ὁ θάνατος τοῦ χειραφέτου καὶ ἡ ἐνηλικίωσις αὐτοῦ ἐπάγονται τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο.

ε) Δικαστικὴ ἀντίληψις. Ὑπὸ δικαστικὴν ἀντίληψιν τίθενται οἱ ἔχοντες διαφορουμένας τὰς φρένας, οἱ ἔνεκεν σωματικῆς ἀναπηρίας (κωφοί, ἀλαλοί, τυφλοί) εὐρισκόμενοι ἐν μερικῇ ἀδυναμίᾳ ἐπιμελείας ἑαυτῶν καὶ τῶν ὑποθέσεών των, αἱ ἄσωτοι οἱ ἐκθέτοντες ἑαυτοὺς ἢ τὴν οἰκογένειάν των εἰς κίνδυνον στερήσεως, καὶ ὅσοι ἔνεκα μέθης καθ' ἑξιν ἢ τοξικομανίας ἀδυνατοῦσι νὰ ἐπιμεληθῶσι τῶν ὑποθέσεών των ἢ ἐκθέτουσιν ἑαυτοὺς ἢ τὴν οἰκογένειάν των εἰς τὸν κίνδυνον τῆς στερήσεως ἢ θέτουσιν ἐν κινδύνῳ τὴν ἀσφάλειαν ἄλλων (1705) ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ δικαιούμενα ὅπως αἰτήσωνται τὸν διορισμὸν ἀντιλήπτορος πρόσωπα καὶ τὴν ἀκολουθητέαν διαδικασίαν ἐφαρμόζονται αἱ γνωσταὶ περὶ δικαστικῆς ἀπαγορεύσεως διατάξεις· ἀλλὰ καὶ τὸ δικαστήριον δύναται οἴκοθεν, ἀπορρίπτον τὴν περὶ ἀπαγορεύσεως αἴτησιν, νὰ διορίσῃ ἀντιλήπτορα. Ὁ ἀντιλήπτωρ ἔργον ἔχει νὰ συναινῇ εἰς τὰς πράξεις τοῦ ὑπὸ ἀντίληψιν τελοῦντος τὰς προβλεπομένας ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 1707, τῆς συναινεσεως αὐτοῦ παρεχομένης πρό τῆς ἐπιχειρήσεως τῆς πράξεως ἢ καὶ κατ' αὐτήν· ἐὰν ὁ ἀντιλήπτωρ ἀρνήται νὰ συναινέσῃ, ἀποφασιζει τὸ δικαστήριον ἐπὶ τῇ αἰτήσει τοῦ τελοῦντος ὑπὸ ἀντίληψιν. Κατὰ τὸ ἀρθρον 1709 (σχετικὴ ἀκυρότης) αἱ πράξεις τοῦ ὑπὸ δικαστικὴν ἀντίληψιν αἱ ἐπιχειρηθεῖσαι ἄνευ τῆς ἀπαιτουμένης συναινεσεως τοῦ ἀντιλήπτορος εἶναι (σχετικῶς) ἄκυροι, τὴν δ' ἀκυρότητα προτείνει μόνον ὁ ἀντιλήπτωρ καὶ αὐτὸς ὁ ὑπὸ ἀντίληψιν τελῶν ὡς καὶ οἱ καθολικοὶ καὶ εἰδικοὶ αὐτοῦ διάδοχοι. Ὁ ἀντιλήπτωρ, ὡς καὶ ὁ κηδεμῶν, μὴ διαχειριζόμενος περιουσίαν τοῦ ἀνηλίκου, δὲν ὑπόκειται εἰς λογοδοσίαν. Εἶναι αὐτονόητον, καίπερ τοῦ νόμου σιωπῶντος, ὅτι αἰρομένων τῶν αἰτίων ἅτινα προεκάλεσαν τὴν ἀντίληψιν, αὕτη αἰρεται ἐφαρμοζομένων καὶ ὡς πρὸς τὴν ἄρσιν τῶν διατάξεων περὶ ἄρσεως τῆς δικαστικῆς ἀπαγορεύσεως (1706).

ΤΕΛΟΣ

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Γενικά παρατηρήσεις	Σελ. 3
Συγγένεια	4

Κεφάλαιον πρῶτον

(Γάμος καὶ μνηστεία)

Ὁρισμὸς καὶ σύναψις τοῦ γάμου. Κωλύματα τούτου	6
Ἀνατρεπτικά κωλύματα ἀπόλυτα	10
Ἀνατρεπτικά κωλύματα σχετικά.	11
Προσωπικαὶ σχέσεις μεταξύ τῶν συζύγων	13
Γάμος ἐλαττωματικὸς	15
Λύσις τοῦ γάμου	16
Μνηστεία. Προξενηταὶ	22

Κεφάλαιον δευτέρον

(Περιουσιακαὶ σχέσεις τῶν συζύγων. Προίξ)

Ἐν γένει	25
Προίξ. Ἐννοια καὶ ἀντικείμενον	27
Σύστασις τῆς προίκος	29
Εἶδη τῆς προίκος. Σύμφωνα περὶ ταύτης	32
Νομικὴ πλοκὴ προίκος καὶ γάμου	33
Ὑποχρεώσεις ἐκ τῆς συστάσεως	34
Ἡ προίξ συνεστῶτος τοῦ γάμου. Χωρισμὸς καὶ ἐναλλαγὴ	34
Ἡ προίξ μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου	39
Παράφερνα	40

Κεφάλαιον τρίτον

(Σχέσεις γονέων καὶ τέκνων)

Ἐν γένει	41
Πατρικὴ ἐξουσία	41
Λύσις τῆς πατρικῆς ἐξουσίας	44
Ἀποτελέσματα τῆς πατρικῆς ἐξουσίας ὡς πρὸς τὴν περιουσίαν τοῦ ὑπεξουσιῶ	44
Διατροφή	44

Κεφάλαιον τέταρτον

(Ἐπιτροπεία, Κηδεμονία, Ἀντίληψις)

Ἐπιτροπεία ἀνηλίκων	Σελ. 48
Ἐπιτροπεία ἀπηγορευμένων	» 53
Ἐπιτροπεία ἀπόντος	» 56
Κηδεμονία χειραφάτων	» 57
Δικαστικὴ ἀντίληψις	» 59